

Indhold

1. Preface	3
YouTube og religionsdebatten	5
En side af religionsdebatten	7
Begrebsforståelse	8
The medium is the message	8
YouTubes indhold og budskab	9
Speciales opbygning	12
2. Problemfelt	14
Problemdefinition	15
3. Metode	17
Fænomenologi	17
Ontologi og videnskab	18
Max van manen – At skrive fænomenologisk	19
A: Rette sig mod et fænomen som virkelig interesserer os og som forpligter og forbinder os til verdenen	20
B: Undersøge oplevelser som vi lever dem, fremfor hvordan vi konceptualiserer og rationaliserer dem.	21
C: Reflektere over de essentielle temaer som karakterisere fænomenet.	22
D. Beskrive fænomenet, gennem kunsten at skrive og genskrive.	22
Autoetnografi	23
Data- indsamling og behandling	23
Den filosofiske hermeneutik	24
Beskrivelse vs tolkning	25
KJ-Metoden	26
Kritik og forsvar af min fænomenologiske tilgang	27
John Law – After Method	27
Bent Flyvbjerg – Case Study Research	29
Daniel C. Dennett - Heterophenomenology	32
4. Dataindsamling og analyse	36
Autoetnografi	36
KJ-analyse af min autoetnografi	37
Den overordnede sammenhæng i grupperne	41
Den levede erfaring eller efterrationalisering? – Gyldigheden af min fænomenologiske tilgang	42

Kort beskrivelse af udvalgte YouTubevideoer	42
Workshoppen	44
Resultat og refleksion over workshoppen.....	44
Det fænomenologiske spørgsmål.....	48
5. Teori.....	50
K.E. Løgstrup – Den etiske fordring	50
Kierkegaard.....	52
Mashall McLuhan	56
6. SYNTSE.....	60
KJ overblik over transskription	60
Appel til logik.....	62
Sympati og tillid	62
Subjektiv og objektiv sandhed.....	66
Videnskabsdebat vs. Religionsdebat	68
Afsluttende fænomenologiske bemærkninger	71
7. Diskussion og perspektivering.....	74
8. Konklusion	78
Litteraturliste	80
9. Appendiks.....	84
Bilag 1: Fravalg af videnskabsteorier	84
Socialkonstruktivisme.....	84
Fænomenografi	84
Bilag 2: Autoetnografi	86
Bilag 3: Billeder af temaerne fra KJ-Analyse af min Autoetnografi.....	89
Bilag 4: Fænomenologisk empirianalyse af udvalgte YouTubevideoer	90
Bilag 5: Email sendt til workshop deltagerne	105
Bilag 6: Workshop guide	107
Bilag 7: Forklaring af Workshopmodelens enkelte grupper	110
Bilag 8: Transskription.....	115

1. Preface

I det følgende afsnit vil jeg kort introducere og skitsere dette speciales fokus, og hvorfor jeg finder mit valgte emneområde relevant.

Overordnet fokuserer specialet på hvordan vores etiske sensibilitet bliver påvirket, når vi kommunikerer via bestemte medier.

Specialet tager udgangspunkt i en personlig interesse for et bestemt fænomen, hvilket er i skikkelse af en religionsdebat som foregår på det sociale underholdningsmedie YouTube. Selvom jeg i første instans primært så religionsdebatvideoerne på YouTube med henblik på at blive underholdt, dukkede der med tiden en række problematiske temaer op, som synes at have alvorlige implikationer. Indholdet af religionsdebatten, kan primært siges at være en debat omkring værdien af religiøs tænkning, diskuteret ud fra et videnskabelig rationelt paradigme. Indholdet af debatten har derfor metarefleksive implikationer for dette speciale, i det jeg har fundet det nødvendigt at forholde mig kritisk over for det videnskabelige rationelle paradigme, da dette netop er det primære paradigme jeg erkender mig til.

For at være i stand til at klarlægge disse problemstillinger i et videnskabeligt lys, er fænomenet indledningsvist blevet tilgået med en etnografisk og fænomenologisk vinkel. Den etnografiske undersøgelse har afdækket min personlige relation til emnet, i mens den fænomenologiske undersøgelse har haft til formål at identificere og præcisere hovedproblemstillingen.

Dertil har jeg valgt at supplere mine fænomenologiske beskrivelser, ved at fremvise YouTubevideoerne for en række deltagere, i en fysisk afholdt workshop. Denne workshop fik stor betydning for min erfaringsproces, i det hele min oplevelse af diskussionens værdier ændrede sig drastisk.

Dette blev ikke kun afspejlet i min oplevelse af 'hvad' der diskuteres i religionsdebatten på YouTube, men især af 'hvordan' der diskuteres. Her er min hypotese at et medie som YouTube, potentielt kan undertrykke vores etiske sensibilitet, i det mediet yder en bestemt distancerende effekt på os. For at være i stand til at afdække hvorvidt min hypotese gav mening i en større teoretisk kontekst, har jeg analyseret den ud fra en hermeneutisk vinkel. Til dette har jeg gjort brug af mediet teori, samt etiske og filosofiske perspektiver.

Overordnet kan dette virke til at være overdrevent ambitiøst mål for et relativt lille en-mands speciale. Men en stor begrænsning jeg har foretaget mig, for så vidt det er muligt ikke at svæve for højt, har været en bestræbelse på at holde et jordnært fænomenologisk udgangspunkt. I fænomenologien handler det nemlig om at undersøge fænomener som de umiddelbart udfolder sig for os, via vores sansning og følelser. Det er altså den 'levede erfaring' der er omdrejningspunktet. Fænomenologisk forskning er derfor også personlig,

da den 'levede erfaring' først og fremmest tilhører forskeren selv, der netop forsøger at få noget han eller hun har erfaret til at give mening [Max van Manen, 1984, side 40]. Min fænomenologiske tilgang tager udgangspunkt i formodningen om at:

"In drawing up personal descriptions of lived experiences, the phenomenologist knows that one's own experiences are also the possible experiences of others." [Max van Manen, 1984, side 51]

Med dette tankesæt har jeg holdt muligheden åben for at min oplevelse af fænomenet både kan have været et særtilfælde - Men bestemt også kan være et udtryk for en større tendens. Værdien af subjektiv forskning af denne type er blevet diskuteret i en vid udtrækning. Jeg har derfor inddraget overordnede diskussionspunkter, fremsat af Bent Flyvbjerg og Daniel C. Dennett, som har relevans for min metodiske tilgang. Ydermere har jeg inddraget en generel kritik af euro-amerikanske videnskabelig metoder, fremsat af John Law. Dette har haft til formål at udpege visse begrænsninger for hvordan forskere normalt opfatter metode, på samme tid med at det har givet en interessant analytisk vinkel på det videnskabelige rationelle paradigme, som der bliver diskuteret løbende i specialet.

Da dette speciale søger at undersøge hvordan den etiske sensibilitet af den givne religionsdebat på YouTube kan opleves, har jeg fundet det nærliggende at inddrage teori der bidrager med at sætte ord på denne oplevelse. Her har jeg valgt at definere mediebegrebet ud fra medieteoretikerens Marshall McLuhan's opfattelse. At tilegne os mere viden omkring hvordan et givent medie påvirker os, og hvilke konsekvenser det kan have, kan nemlig få stor betydning hvis vi tager McLuhan's berømte aforisme "The medium is the message" i betragtning. Her hentydes der til det forhold, at medier ikke påvirker kultur via deres indhold, men gennem dens tekniske struktur og egenskaber, hvilket fremmer visse typer af kommunikation mens den hæmmer andre. Ifølge McLuhan er påvirkningen ikke lokaliseret i den sociale organisation, men i selve menneskets psyke og sansning [McLuhan, 1964, side 7]. Med andre ord kan et medie som YouTube potentielt have en stor indflydelse på hvordan vi opfatter de budskaber der bliver formidlet igennem mediet.

Til at levere det mellemmenneskelige perspektiv har jeg gjort brug af K.E. Løgstrups etiske filosofi. I Løgstrups optik tror vi mennesker umiddelbart, at vi lever vort liv adskilt fra andre, og at vi kun påvirker hinanden i et begrænset omfang. Men sådan mener Løgstrup midlertidig ikke, at det forholder sig. Han synes derimod at vi lever i et dybt afhængighedsforhold til hinanden, fordi i det vi forholder os til andre mennesker, altid vil befinde os i en udleveret position, hvor vi er i stand til at påvirke hinanden [Løgstrup, 1991, side 25-26]. Løgstrups synspunkt har jeg fundet interessant, da et mellemliggende kommunikativt medie ikke ændre på den realitet, at vi nødt til at definerer en etik, der netop tager udgangspunkt i denne

antagelse. Løgstrups vinkel er derudover fænomenologisk, hvilket gør ham let anvendelig i overensstemmelse med min fænomenologiske tilgang.

Kierkegaards filosofi, vedrørende subjektiv og objektiv sandhed, har jeg fundet interessant at bruge, da YouTubevideoerne primært forsøger at argumentere for deres synspunkter via en appel til objektive sandheder. Dette får midlertidig konsekvenser for hvordan deres budskaber kan opfattes. Kierkegaards definition af objektive og subjektive sandheder har givet grundlag for en diskussion, der sætter spørgsmålstegn ved den rationelle videnskabelige påstand om objektivitet, når denne bruges til at diskutere fænomener som religion, såvel som når der diskuteres videnskabelig metoder, teori og selvopfattelse - Diskussioner der tilsyneladende bliver formet af de medier de bliver formidlet igennem.

Som nævnt er dette speciales fokus på YouTube, og religionsdebatten der udspiller sig i mediet, ikke opstået af tilfældighed. YouTube er nemlig mit fortrukne sociale underholdningsmedie. Dog bruger jeg mediet til langt mere end underholdning, men bruger også mediet som kilde til information vedrørende mine interesser, uddannelse og nyheder. Emnerne der tages op i debatten har længe været en af mine helt store interesser. Emnerne består ofte af filosofi, etik, religion og videnskab. Selve det at diskutere har længe været et emne der har været mål for min nysgerrighed og har derfor også været et emne jeg har behandlet i tidligere universitetsprojekter. Jeg er klar over, at min egen interesse for emnet kan virke problematisk, men min engagement i emnet mener jeg kan give flere fordele end ulemper. Hvordan jeg har tilgået et emne jeg er dybt engageret og hvordan dette kan bidrage til specialet, vil blive beskrevet i metodeafnittet.

YouTube og religionsdebatten

YouTube er for længst blevet en almen del af de fleste menneskers dagligdag og kan uden tøven siges at være et af de største fænomener på internettet overhovedet. Ifølge YouTube selv har internetsiden på nuværende tidspunkt mere end 1 milliard brugere. Hver dag bliver der set flere 100 millioner timers video, som skaber milliarder af views. Ydermere bliver der uploaded ca. 300 timers video i minuttet¹.

På den baggrund, og måske unødvendigt at skrive, er der mangt og meget at finde på YouTube. Siden rækker udover og repræsenterer mere eller mindre alle sociale domæner, klasser og køn. Men da YouTube tilsyneladende er blevet så altomfavnende, kan det være svært at definere hvor dets grænser går. Derfor har vi langt fra dannet os et fyldestgørende overblik over hvordan vores brug af YouTube påvirker os. Men

¹ <http://www.youtube.com/yt/press/statistics.html>

det er det højst sandsynlig ikke en overdrivelse at konstatere at YouTube er langt mere end blot underholdende tidsfordriv.

Som nævnt er store dele af samfundet repræsenteret på YouTube, hvilket betyder der uundgåelig også er et hav af forskellige synspunkter, ideer, overbevisninger, idelogier osv. Hvor der er diversitet, er der uenighed og debat, hvilket man roligt kan sige eksisterer en del af på YouTube.

Men den debat jeg har valgt at fokusere på er en religionsdebat der primært forgår imellem ateister og teister, oftest sat en amerikansk kulturel kontekst. Emnerne for debatten er mangfoldige. Men overordnet er omdrejningspunktet ofte en videnskabelig eller rationel tæknig sat i modsætning til religiøs tæknig. Heri synes det videnskabelige rationale at bestå i at sandheden om vores univers kun har værdi hvis det kan observeres, måles og valideres. Modsætningen til dette rationale er ifølge YouTube ateisterne netop religion.

Omfanget af den digitale debat kan være svært at danne sig et umiddelbart billede over og ville kræve en større analyse og kortlæggelse af YouTube. Dette har jeg ikke til hensigt at gøre, og det er ej heller et af dette speciales formål at afdække. Dog kan det konstateres at debatten om religion og videnskab strækker sig langt ud over YouTubes digitale rammer og indholdet af YouTube videoer er oftest også en refleksion af en debat, der udspiller på forskellige niveauer af samfundet, mellem forskelle grupper og sociale aktører. Et eksempel her på er de to anerkendte forskere Richard Dawkins og Lawrence Krauss, der har rejst verden rundt for at promovere et videnskabeligt syn på verden. Deres kampagne er bl.a. skildret i dokumentar filmen 'The Unbelievers'

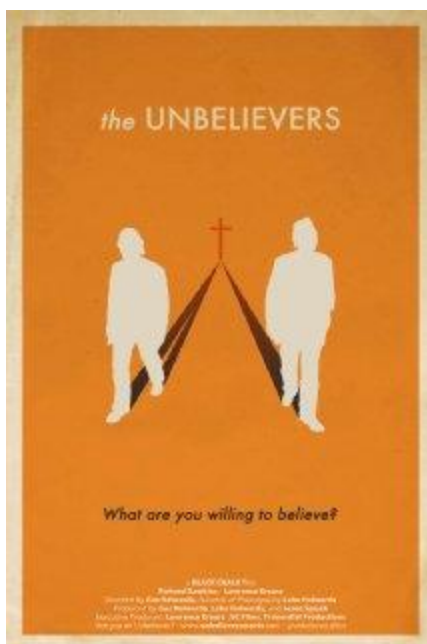

Illustration 1: Coverbillede fra filmen 'the unbelievers'

Et andet relevant eksempel er de forskellige sager der har været forbundet med afbildningen af den muslimske profet Muhammed, og den verdensomspændende debat der er blevet skabt i nyhedsmedierne som følge deraf [Hansen & Hundevadt, 2006, side 7]

Men hvad sker der egentligt med en debat når den får lov til at udspille sig og tage form på et interaktivt digitale medie som YouTube, mellem uafhængige aktører, der ikke på samme måde som de store nyhedsmedier, er underlagt en bestemt etisk journalistisk standard, men er underlagt en mere ureguleret adfærdspolitik, som er den adfærdspolitik der er formuleret af YouTube selv². Hvilken påvirkning har denne remediering på tonen i debatten, hvordan faciliterer YouTube dette og hvordan modtager vi dette som seer? Med andre ord: Hvilke konsekvenser kan det have for tonen i en debat, både for afsender og modtager, når den bliver medieret gennem en platform som YouTube?

En side af religionsdebatten

Jeg har yderligere valgt at fokus i denne debat er begrænset til den ateistiske side af debatten. Grunden til dette bundet ud i en oplevelse jeg havde under den workshop jeg afholdte, i forbindelse med specialet. Under workshoppen begyndte mit syn på de YouTube videoer jeg fremviste at ændre sig radikalt. Det var først på dette tidspunkt, ved iagttagelse af videoer i et fysisk samvær med andre mennesker, som netop ikke delte mine synspunkter, at en egentlig etisk og moralsk sensibilitet opstod. Hvilke medførte at jeg fik dårlig samvittighed over min indledningsvis positive oplevelse af videoer. Netop denne erfaring dannede grundlag for den endelige problemformulering omhandlende hvordan vi bruger medier. Jeg lod mig derfor inspirere af følgende citat:

“I stedet for at lade på forhånd vedtagne teorier bestemme vores erfaringer, drejer det sig om at lade vores erfaringer bestemme vores teorier.” [Dan Zahavi, 2003]

Jeg lod derfor denne erfaring komme mig til gode, i overensstemmelse med min fænomenologiske tilgang, og har gjort den til omdrejningspunktet for min analyse.

² Denne er mere uregelret alene i kraft af YouTube's størrelse og format. I kraft af der bliver uploadet 300 timers video i minuttet, er det praktisk talt umuligt for YouTube selv at regulere alt indhold der bliver uploadet eller respondere på alle notifikationer om overtrædelse af brugeraftalen. De store nyhedsmedier har til gengæld en begrænset mængde indhold de udsender dagligt eller ugentligt, som i højere grad er til offentlige skue end de fleste YouTube videoer. Ydermere er de store nyhedsmedier institutioner der generelt har langt større økonomiske og politiske incitamenter for overholde en vis etisk standard, i forhold til de enkelte YouTuber der oftest er uafhængige aktører.

Dog vil synspunkterne fra de pågældende deltagere, der deltog i workshoppen, også blive skildret og vil således bidrage til at skabe en kontrast til min oplevelse af YouTubevideoerne.

Begrebsforståelse

For at hjælpe med at afklare og præcisere dette specialets fokus, vil jeg kort definere begreberne 'medier' og 'interaktivitet', samt redegøre for hvilken betydning disse har for hvordan jeg har opfattet YouTube og religionsdebatten.

The medium is the message

McLuhan opfatter alle medier, som værende forlængelse af os selv [McLuhan, 1964, side 98] og konkret, at elektronisk teknologi er en være forlængelse af vores nervesystem [McLuhan, 1964, side 269].

Det er derfor vi kan lære at interagerer og bruge computere, som om de var en naturlig del af os

Denne opfattelse mener jeg stemmer godt overens med min fænomenologiske tilgang, da vi på den måde ikke længere er adskilte fra medierne, hverken fysisk eller psykisk, når vi interagerer med dem. Vi har derfor mulighed for at beskrive og gøre os bevidste om hvordan et givent medie påvirker os, via vores livsverden. Samme fænomenologiske perspektiv af (computer) teknologi er blevet beskrevet af Winograd og Flores, hvor computeren ikke bliver betragtet som et redskab der er adskilt fra os, men snarere som et rum af muligheder for menneskelige anliggender og handlinger. I interaktionen med computeren bliver vi først bevidste om dens attributter hvis den bryder sammen. Indtil da er vores bevidsthed om mediets tilstedeværelse, hardware såvel som software, så at sige 'usynlig' for os. [Winograd & Flores, 1986, side 37] Med andre ord: Vi kan kun kende til beskaffenheden og karakteristikken af et medie i henhold til de ændringer der sker, når mediet begynder eller stopper med at yde en effekt på os. Derfor er effekten oftest ubemærket og fremstår ikke åbenlys for os.

Denne pointe er også central for McLuhans mediebegreb når han skriver:

..."The medium is the message" because it is the medium that shapes and controls the scale and form of human association and action. The content or uses of such media are as diverse as they are ineffectual in shaping the form of human association. Indeed, it is only too typical that the "content" of any medium blinds us to the character of the medium" [McLuhan, 1964, side 9]

Således advare McLuhan om at vi ofte er distraheret af et mediets indhold, hvilket i sig selv altid består af et andet eller andre særskilte medier:

"This fact, characteristic of all media, means that the "content" of any medium is always another medium"
[McLuhan, 1964, side 8].

F.eks. kan YouTubes indhold siges at være video, hvilket yderligere består af billeder, tale, lyde tekst og tanker, der alle er betragtet som medier i McLuhans perspektiv. Når vi ser YouTube er vi oftest bevidste om de sanselige indtryk de enkelte medier giver, men overser ofte hvilken overordnet effekt den samlede medie struktur har på os, på et personligt og socialt plan. Kun når vi går fra et medie til et andet (eller hvis mediet bryder ned), bliver vi bevidste om dens hypnotiserende effekt på os [McLuhan, 1964, side 61].

Netop denne tese skulle vise sig at have stor betydning for min efterfølgende fortolkning af religionsdebatten på YouTube, i det min direkte oplevelse af fænomenet ændrede sig radikalt, da jeg gik fra at se Youtubevideoerne alene, til at jeg oplevede videoerne i en gruppesituation, hvor indholdet af videoerne blev drøftet³. McLuhan betragter som nævnt også talen som et medie [McLuhan, 1964, side 24]. Derfor har selve talen også en påvirkning på vores psyke og sansning. Til dette skriver han:

"It is the extension of man in speech that enables the intellect to detach itself from the vastly wider reality. Without language . . . human intelligence would have remained totally involved in the objects of its attention" [McLuhan, 1964, side 86]

Talen ses altså ikke som den grundlæggende kommunikationsform, som alle andre medier en remediering af, men snarere som en forlængelse af en dybere sansning og bevidsthed. Således har denne opfattelse betydning for hvordan jeg kan sidestille og sammenligne talemediet med YouTubemediet, som et udtryk for en overgang fra et medie til et andet, i et fænomenologisk perspektiv.

YouTubes indhold og budskab

For at præcisere hvilken betydning McLuhans mediebegreb har haft for min fænomenologiske undersøgelse, har jeg fundet det nærliggende at gøre rede for hvordan YouTube som medie, påvirker indholdet af den debat jeg beskriver i dette speciale, i forhold til andre medier.

Først og fremmest vil jeg klarlægge hvordan jeg betragter kommunikation i religionsdebatten. Alrø og Kristensens skelner overordnet mellem to slag kommunikationsforståelser.

1. Kommunikation forstået som en informationsoverførsel fra en afsender til en modtager.

³ Dette vil blive beskrevet nærmere i afsnittet 'det fænomenologiske spørgsmål'

2. Kommunikationen forstået som en proces mellem mindst to parter, hvor der produceres og udveksles betydning [Alrø og Kristensens, 1988, side 20]

Da et medie som YouTube tillader brugeren at respondere på der bliver kommunikeret, betragter jeg kommunikationen som sidstnævnte. Brugeren kan med andre ord yde indflydelse på debatten. Men som nævnt tidligere, i forhold til min ensidet oplevelse af religionsdebatten, har brugeren også mulighed for at yde indflydelse på debattens indholdsside. Derfor kan YouTube, ifølge Jensens definition, betegnes som et interaktivt medie:

”Interaktive medier er medier, der ud over de konventionelle mediers output fra mediesystem til bruger også åbner mulighed for forskellige grader og former for input fra bruger og mediesystem. Dette input skal have konsekvenser for medietekstens eller –meddelelsens forløb, varighed og indhold. Brugeren skal med andre ord have mulighed for at påvirke eller forme medietekstens udtryksside, hvor denne påvirkning igen skal have konsekvenser for meddelelsens indholdside” [Jensen, 1998, side 37]

YouTube skiller sig ud fra konventionelle medier ved at give en lang række inputsmuligheder. F.eks. kan brugeren uploade indhold i form af videoer og redigere i deres tekst og indhold. Brugeren kan bestemme videoernes varighed og forløb vha. diverse styrefunktioner, samt springe fra video til video, givet ved hyperlinks der intentionelt kan fremkomme på billedsiden i selve videoerne. Derudover har brugeren også mulighed for at skræddersy sin eget forløb via YouTube's søgefunktion, hvorfra der kan udvælges videoer, laves playlister og abonneres på udvalgte YouTubekanaler. Endvidere har YouTube også en veludbygget kommentarfunktion, der giver brugeren mulighed for at kommentere og 'like' på videoerne. Denne funktion har jeg dog fravalgt i min fænomenlogiske undersøgelse, da jeg i min interaktion med YouTube, som erfaret fænomen, ikke gjorde brug af den⁴.

Selvom YouTube giver mange muligheder for input, giver mediesystemet også et kraftigt output som har konsekvenser for indholdet. YouTube har nemlig indbygget en algoritme der giver forslag til videoer, som er baseret på brugeren præferencer mht. indhold. Derudover har videoernes grad af eksponering (viewcounts) også stor betydning for hvilket indhold YouTube forslår til brugeren. I mit tilfælde blev jeg introduceret til religionsdebatten netop via 'suggestion-funktionen'. Dette får stor betydning for interaktionen hvis vi tager McLuhan mediebegreb i betragtning.

Som nævnt, advarer McLuhan imod hvordan et mediets indhold kan blænde os fra dens budskab/effekt. I mit tilfælde kan mediets indhold siges at være selve diskussionen i debatten, imens mediet latente budskab

⁴Endvidere giver YouTube mulighed for brugeren som har uploadet, at slå kommentarfunktionen ved den givne video fra. Således er denne interaktionsmulighed ikke altid tilstede.

var 'præference-algoritmen'. Med andre ord: Fordi jeg blev optaget af selve religionsdebattens indhold, blev jeg uopmærksom på hvordan YouTube begyndte at vælge for mig. Desto mere jeg blev eksponeret for en side af debatten, desto mere foreslog YouTube videoer af samme slags til mig – Et faktum jeg ikke blev helt bevidst om før jeg var godt i gang med min fænomenologiske undersøgelse. Dette kan betyde at selvom om YouTube giver mulighed for interaktion, er det ikke ensbetydende med at mediet bliver brugt som et interaktiv medie (I forhold til Jensens definition). I mit tilfælde kan det argumenteres for, at jeg i en vist udstrækning, agerede som passiv modtager af et mediebudskab, efter at fundet mig tilpas med et bestemt indhold. Endvidere kan den interaktivitet der synligt er tilstede (f.eks. tilpasning af indhold ved valg af forslået videoer, tilpasning af forløb og varighed via diverse styrefunktioner osv.) når den fungerer som den skal, siges at være indhold som distrahere brugeren fra det faktum, at YouTube begrænser indholdet og interaktionen ved hele tiden at give et output, som styrer brugeren i en bestemt retning. En retning som brugeren i sin første færd på YouTube, via søgninger, selv har været med til at skabe.

Forslagene var dog ikke kun givet som output fra YouTube selv, men blev også givet af YouTubeasteisterne via hyperlinks i deres videoer og via referencer på deres YouTubekanaler. Vha. YouTube ateisternes referencer, i form af 'favorite-playlister'⁵, blev jeg ligeledes introduceret til videoer, der næsten udelukkende formidlede de samme budskaber som dem YouTube foreslog til mig. Dette kan således vidne om at YouTubes "effekt", ikke kun påvirker de brugere der agere modtagere (og ikke gøre brug af interaktionsmulighederne), men også de bruger der agerer afsendere og (som netop gør brug af interaktionsmulighederne). Denne betragtning kan derfor underbygge McLuhans påpegning af, at ligeså stor diversitet der er i et mediets brugsmuligheder, ligeså ineffektiv er disse brugsmuligheder til at forme vores menneskelige associationer og adfærd - Det er selve mediets iboende eller usynlige egenskaber der kan bestemme dette. Derfor er det mere relevant ifølge McLuhan at se på vores kultur, bevidsthed og adfærd, end at se på selve indholdet af mediet, hvis vi skal prøve at forstå hvordan et givent medie påvirker os [McLuhan, 1964, side 34+72]

Hvis talen er et medie, kan selve religionsdebatten og dens filosofiske implikationer nemlig også siges at være et medie, i den forstand at de er et udtryk for en dybere bevidsthed og sansning. Derved er mediebegrebet i dette speciale udvidet til at indkapsle diverse teorier, metoder og filosofiske betragtninger, der alle sammen bliver påvirket af de medier de bliver formidlet igennem, der ligeledes påvirker deres indhold, som kan siges at være af en metafysisk art (Eller kort sagt: Tanken). Effekten af YouTubes kan derfor spores tilbage ved at undersøge det metafysiske aspekt af hvordan budskabet i religionsdebatten bliver formidlet. McLuhans opfattelse vil jeg derfor tage i betragtning løbende i specialet,

⁵ En playliste af videoer de givne bruger kan 'lide'

ved netop at undersøge effekten på min egen bevidsthed og ved at undersøge visse filosofiske/erkendelsesteoretiske aspekter af den kultur, som religionsdebatten på YouTube og jeg selv er en del af.

Senere i specialet vil jeg endvidere udbygge og diskutere McLuhans teori med henblik på at kunne analysere og fortolke hvordan et medie som YouTube kan påvirke det der diskuteres i religionsdebatten.

Speciales opbygning

I dette afsnit vil jeg beskrive dette specialets struktur.

Første kapitel er preface hvor specialets præmisser kort er blevet skitseret.

Andet kapitel er det problemfelt, jeg ønsker at tage fat på i specialet og det vil også fungere som en afgrænsning, der fokuserer på nogle interessante aspekter, jeg ikke medtager i specialet, men som har en eller anden måde inspireret min forskning. Problemfeltet slutter med en problemformulering.

Tredje kapitel er det metodiske kapitel. Dette kapitlet vedrører videnskabsteori og hvordan jeg ønsker at fortage min forskning. Kapitlet beskæftiger sig med den fænomenologiske og autoetnografiske tilgang, der er blevet brugt til at genere og indsamle data. Databehandlingsmetoden kaldet 'KJ-metoden' og den fænomenologiske hermeneutik bliver brugt til at tolke den indsamlede data og bestemme de teorier, der er beskrevet i teorikapitlet. Endvidere indeholder kapitlet en diskussion vedrørende gyldigheden af min metodiske tilgang, belyst via diverse teoretikere.

Fjerde kapitel er dataindsamling og analyse. Her vil jeg gøre brug af diverse metodiske tilgange med henblik på at indsamle viden vedrørende mit problemfelt. Min autoetnografi vil blive beskrevet med henblik på at skitsere min relation til fænomenet. Autoetnografien vil endvidere blive tolket og tematiseret via en KJ-analyse med henblik på at danne overblik over fænomenets temaer. Endvidere beskriver kapitlet en workshop, hvor en række udvalgte YouTubevideoer fra religionsdebatten er blevet vist, med henblik på at skabe dialog og undersøge hvordan andre subjekter forholder sig til min livsveden. Kapitlet afslutter med en fænomenologisk beskrivelse af en vigtig erfaring jeg oplevede under workshopen. På baggrund af denne oplevelse præsenteres der en problemformulering i slutningen af kapitlet.

Femte kapitel er teorikapitel, hvor jeg vil præsentere relevant teori og de teoretikere jeg har valgt at gøre brug af på baggrund af min fænomenologiske undersøgelse, samt en kort introduktion og diskussion af den del af deres teoretiske arbejde, der har relevans for -og anvendes i syntesen.

Sjette kapitel er syntese. I syntesen vil jeg sætte de indsamlede og fortolkede data i relation til relevant teori. Kapitlet vil indlede med en tematiseret overblik over dialogen der opstod under workshopen, hvilket er sat i relation til relevant teori. Herfra følger syntesen, der prøver at besvare forskningsspørgsmålene der er præsenteret i problemdefinitionen. I syntese vil der blive set på etik, mediernes påvirkning, samt subjektive og objektive sandheder.

Det syvende kapitel er diskussion og perspektivering hvis hovedformål er at tilvejebringe specialets styrker, usikkerheder og svagheder, samt hvad jeg kunne have gjort for at kompensere for dette. Kapitlet vil endvidere søge at sætte specialets problemstillinger i relation til de bredere perspektiver af det generelle emne.

Kapitel otte er den endelige konklusion, som vil søge at besvare problemformuleringen.

2. Problemfelt

Dette kapitel vil belyse nogle af de problemer, jeg ønsker at undersøge, og også nogle jeg vil ikke undersøge, men der kan have en vis substans og kan hjælpe med at belyse problemetfeltet. Problemfeltet er en opsummering af min autoetnografi og KJ-analyse (tematisering) deraf, som er beskrevet i specialets dataindsamling og analyse kapitel.

En lang række problemer opstår, når det drejer sig om mediers påvirkning af vores psyke og sansning, men i dette speciale vil jeg fokusere på at mediet kan påvirke oplevelsen af en etisk sensibilitet. Efter at have engageret mig i religionsdebatten på YouTube igennem længere tid, begynde jeg at spekulere over visse tilbøjeligheder jeg oplevede. Jeg sansede en vis tilbøjelighed til at erkende sig til den objektive sandhed i diskussionen set fra den videnskabelige ateistiske side af debatten, hvilken jeg indtil daværende tidspunkt ubevidst havde givet medhold i. Ydemere anede jeg en bestemt negativ tone i debatten.

Da dette gik op for mig begyndte jeg at spekulere over hvad årsagen til dette kunne være. Var dette et udtryk for gruppetænkning og konformitet, hvor de pågældende YouTubere og jeg ubevist havde dannet en uformel gruppe på tværs af tid og rum? I så fald hvordan fremmede YouTube denne gruppedannelse?

Konformitet og gruppetænkning var endvidere en af de kritikpunkter, ateisterne beskyldte teisterne for. Men kan vi som ateister og akademikere på YouTube fraskrive os disse attributter, bare fordi vi ikke mødes fysisk eller kommunikere direkte til hinanden? Heri anede jeg en dobbeltmoralisk adfærd, som jeg selv var en del af. Men dette spørgsmål synes ikke at forklare den negative tone jeg anede i debatten.

På baggrund af disse spørgsmål valgte jeg at tage udgangspunkt i mig selv, med henblik på først og fremmest at undersøge hvordan YouTube debatten havde påvirket mig, for at være i stand til at afdække den negative tone. Dette kunne nemlig give en dybere indsigt i hvilke konsekvenser det har for debatten og hvordan den får lov til at udfolde sig, alt efter måden vi bruger YouTube på. Dette førte mig til at fremsætte en indledende undren:

Hvilke konsekvenser kan det have for tonen i en debat, både for afsender og modtager, når den bliver medieret gennem en platform som YouTube?

På den måde bliver min undren til genstand for den indledende undersøgelse, hvilke også rejser visse metodiske spørgsmål. Disse er angående gyldigheden og værdien af en subjektive tilgang, og hvilke problemstillinger der kan være forbundet med den, set i et videnskabeligt perspektiv. Derfor ligger der en metodisk problemstilling der i sig selv skal udforskes og yderligere direkte også kan relateres til undersøgelsesgenstanden. YouTubevideoerne omhandler ofte en videnskabelig kritik af religion, der netop bliver anklaget for at være subjektiv og dermed falsk. Dermed synes der umiddelbart at være en

problemstilling i hvordan vi videnskabelig adskiller og værdisætter subjektivitet i forhold til objektivitet. Endvidere giver dette anledning at sætte spørgsmålstejn ved de etiske dimensioner af debat vedrørende subjektivitet og objektivitet, da beskyldninger om usandhed kan være en følsom affære. En etisk dimension som debatten på YouTube tilsyneladende ikke tager hensyn til.

Problemdefinition

Som hjælp til at styre min indledende fænomenologiske undersøgelse, har jeg formuleret en række forskningsspørgsmål. Disse bliver her præsenteret med henblik på at give et overblik over hvilke spørgsmål der har styret mit indledende fænomenologiske undersøgelsesforløb.

- Hvordan tilgår jeg et fænomen jeg på forhånd er dybt involveret i og hvilke problemer kan være tilknyttet med dette?
- Hvordan kan tonen i debatten opleves?
- Hvilke temaer dominerer oplevelsen af YouTube videoerne?
- Hvordan forholder jeg mig til usikkerhederne ved min fænomenologiske tilgang?

Overstående forskningsspørgsmål er udarbejdet for at hjælpe mig med at holde fokus på min indledende undren og så vidt mulig undgå en decideret konceptualisering og yderligere teoretisering af fænomenet, før en problemformulering er udarbejdet.

Følgende forskningsspørgsmål er udarbejdet på baggrund af undersøgelsesprocessen, hvilket er beskrevet nærmere i dataindsamlings og analyse kapitlet. Disse er udarbejdet for at komme med præcise og målrettede spørgsmål som jeg vil søge at svare på under syntesekapitlet.

- Hvordan kan YouTube som medie underminere den etiske sensibilitet i debatten?
- Hvor vidt hænger manglen på etisk sensibilitet sammen med den store appel til objektivitet fra ateisternes side?
- Hvordan kan mine metodiske og teoretiske diskussioner være med til at kaste lys over problemstillingerne i religionsdebatten?

Forskningsspørgsmålene er udarbejdet for at hjælpe mig med at holde fokus på de temaer, der er opstået i min fænomenologiske undersøgelse, samt at give svar på problemformuleringen, som er præsenteret længere nede. Temaerne består af etik, appel til objektivitet, samt mediers effekt på vores oplevelser. De

alle repræsenterer fragmenter af min oplevelse af religionsdebatten. For at være i stand til et bredere perspektiv og viden omkring de forskellige aspekter, vil jeg gøre brug af hermeneutikken og den hermeneutiske cirkel. På den måde kan jeg fortolke spørgsmålene ud fra diverse teorier, på samme tid med jeg både kan fokusere på helheden, hvilket er min forståelseshorisont, samt de mindre dele, som er de overnævnte temaer. Disse forskningsspørgsmål, sammen med den empiriske data jeg har indsamlet, både mine erfaringer og diverse teorier, vil hjælpe mig med at få en bedre forståelse af religionsdebatten på YouTube, samt besvare den følgende problemformulering.

Hvorfor mangler der tilsyneladende en etisk sensibilitet i religionsdebatten på YouTube, og hvilke konsekvenser kan det have for debattens budskaber?

Endvidere skal det nævnes at en formel aftalt informationssøgning i videnskabelige databaser vedrørende mit emneområde, med hjælp og vejledning fra en bibliotekar ansat ved Aalborg universitets bibliotek, ikke gav nogen nævneværdige resultater. Derfor kan det tyde på at dette speciale bevæger ind på et relativt uudforsket område af den videnskabelig litteratur. Her er det vigtigt at bemærke dette speciales bidrag til emnet ikke skal ses som en endelig konklusion, men snarere en som et lille skridt imod en bedre forståelse af hvordan medier kan påvirke os, set i et etisk og fænomenologisk perspektiv. Dertil erkender jeg også kun beskriver en meget lille del af det overordnede fænomen, da jeg beskriver fænomenet ud fra et begrænset videnskabsteoretisk perspektiv.

3. Metode

I dette kapitel vil jeg klarlægge hvilket paradigme jeg har valgt, både på det teoretiske og pragmatiske niveau. Formålet er således at forklare min videnskabsteoretiske tilgang og forståelse af mit ontologiske, epistemologiske samt pragmatiske paradigme.

Fænomenologi

I dette afsnit vil jeg beskrive fænomenologi, hvordan jeg tolker fænomenologi og hvordan jeg håber at fænomenologi kan bidrage til udfoldelsen af dette speciale.

Det bredt accepteret at fænomenologi som en filosofisk retning, blev grundlagt af den tyske filosof Edmund Husserl (1859-1938). Selvom begrebet er blevet brugt tidligere, nok mest kendt hos en anden tysk filosof G.W.F Hegel (1770-1831), var dette med en lidt anden betydning og værdi end hos de senere filosofer, som gjorde brug af begrebet. Set i et filosofisk perspektiv, er fænomenologi en metode af en bestemt karakter, hvis specifikke mening netop kan variere i forhold til hvordan det bliver brugt hos den enkelte filosof. Ved Husserl er fænomenologien en metode for filosofisk undersøgelse, som stiller sig i kontrast til andre filosofiske retninger såsom den klassiske rationalisme, empirismen og positivismen, til fordel for en metode for refleksiv opmærksomhed, der skildrer individets "levede erfaring" [Husserl, E. 1970]. Med andre ord søger fænomenologien ikke definitive og objektive sandheder, som kan måles og vejes, men derimod at belyse den menneskelige erfaring og hvordan vi tillægger verden omkring os værdi og mening. I fænomenologien bruges "livsverden" som en fællesbetegnelse til at beskrive dette fænomen, der bl.a. også kan involvere det enkelte menneskets bevidsthed, følelser, fordomme, oplevelser, identitet og selvforståelse [Collin & Køppe, 2007: 124-126].

Inden for fænomenologien er der som nævnt forskellige tilgange til at beskrive denne livsverden og forholdet mellem den og verden omkring os. Hos Husserl blev forholdet mellem vores indre livsverden og den ydre faktiske verden, fremlagt som et subjekt over for et objekt, hvori mennesket ikke har noget direkte erkendelsesmæssig adgang til verden, som den er. Derfor er vi blot i stand til at observere verden, som et samling fænomener vi kan tilskrive mening; ud fra disse observationer og meningsdannelser handler mennesket [Dourish, 2004: 106-108]. Denne tilgang havde dog det dilemma, at mennesket på den måde har meget svært ved at sige noget kvalitativt eller objektivt om verden, udenfor vores egen livsverden. Derfor formulerede Husserl teorien om det "det transcendentale ego, hvor det handlede om at mennesket skal frigøre sig fra sin subjektive bevidsthed, netop for at være i stand til at beskrive fænomenerne i verden ud fra en objektiv bevidsthed. En bevidsthed der tilsyneladende både transcenderer vores egen

subjektivitet og på samme tid står uden for verden. Det transcendentale ego står altså uden for bevidstheden, som bevidsthed om verden [Egebak. N: 1964, side 35].

Teorien om det transcendentale ego indeholdte dog en række problemstillinger, som Husserl gentagne gange tilbage til i hans skrifter, øjensynlig ikke tilfreds med resultatet, men hvilket det aldrig helt lykkes ham at løse. Derfor er teorien gennem tiden blevet underlagt en del kritik af andre fænomenologiske filosoffer, som sidenhen har formuleret deres egne tilgang til fænomenologien. Den overordnede kritik har gået på at Husserls teori er idealistisk og ikke har grobund i hvordan det gængse menneske, rent faktisk er i stand til at opfatte verden [Egebak. N: 1964, side 36]. Af kritikere (eller videreudvikler) af Husserls fænomenologi kan der bl.a. nævnes Satre, Merleau-Ponty og Heidegger. Især Heidegger har en fremtrædende rolle, i det han var Husserls elev. I Heideggers tilgang til fænomenologi, er subjekt længere ikke stillet over for et objekt, eller med andre ord: Mennesket er ikke adskilt fra verden omkring os. Teorier, spørgsmål, værktøjer, byer – Deres eksistens og deres måde at eksistere på i deres omstændigheder, er alle afhængige af det faktum at de er fremstillet, spurgt, brugt, beboet og fortolket af mennesker. Mennesket er essentielt i verden. Ikke i den forstand at de blot optager et stykke fysisk plads sammen med andre objekter, men i den forstand at vi løbende fortolker og engagerer med andre entiteter og den sammenhæng, hvori de ligger; i "miljøet" eller 'verden omkring os'. Det er derfor i en vis forstand kun pga. af mennesket at der kan være tale om en enkelt 'forenet' verden, frem for en samling af entiteter [Inwood, M, 1997, side 21-22]. Denne måde at beskrive mennesket kalder Heidegger for 'Dasein', hvilket er hans måde at referere til mennesket og den bestemte art af væren menneskets har [Inwood, M, 1997, side 22]. Dasein er med andre ord det 'ikke-dualistiske menneske'.

Ontologi og videnskab

Hovedforskellen hos Husserl og Heidegger ligger egentligt i at Husserls tilgang kan siges at være epistemologisk, hvilket omhandler vores erkendelse – Hvad vi kan vide og hvordan vi ved det. I mens Heideggers tilgang er ontologisk, som omhandler vores væren – Det faktum at vi eksisterer.

Heidegger var i en vis forstand skeptisk overfor epistemologi, i det han skrev at det: 'løbende skærper kniven, men kommer aldrig omkring til at skære' [Heidegger, M. 1982, side 4]. Med det mente han at de spørgsmål epistemologi eller videnskabsteorien, så som 'hvad kan vi vide?' og 'Hvad er grundlaget for videnskaben?', overså de væsentlige forhold mellem det at vide, den der ved på den ene hånd, og et objekt, eller en række objekter, som der vides om, på den anden hånd. Skellet mellem hvad objekter er i sig selv og hvad objekter er kun for os, er et skel som er draget fra vores egen forståelse af væren, ikke fra en

Dasein-uafhængig naturlig tilstand. En hver beskrivelse af verden vi foreslår, er allerede behæftet med vores egen forståelse af væren, vores egen betydningsfulde verden. Det går i mod vores egen fænomenologiske erfaring at forslå at vi først opfatter molekyler uden betydning og derefter overlejer værdi. Hvorfor skulle vi f.eks. sige at en skruetrækker i sig selv er en samling molekyler og for os bare et værktøj? Dette fremgår ikke af nogen plausibel fremstilling af en Dasein-fri og skruetrækkerfri verden. Dette kommer til at give en uberettiget prioritet til de teoretiske undersøgelser af videnskabsmanden, over det som kan siges at være et håndgribeligt problem for håndværkeren, da han netop forstår skruetrækkeren som et praktisk redskab. Det er pga. grunde som disse at Heidegger tror at ontologi er vigtig for fænomenologen, der dermed også er vigtig for videnskaben [Inwood, M, 1997, side 62-63]

Den franske fænomenologiske filosof Merleau-ponty delte også Heideggers ontologiske tilgang til videnskaben:

“Alt, hvad jeg ved om verden, også min videnskabelige viden, ved jeg i kraft af et syn, som er mit, en erfaring om verden, uden hvilken videnskabens symboler intet ville sige mig.” [Merleau-Ponty 1988, Side 25]

Verden er allerede levede og erfaret af en menneskekrop, som er intentionelt rettet mod den. Kroppen hører sammen med verden og er altså ikke adskilt fra den, som et subjekt der beskuer et objekt.

Som nævnt gør det overstående ikke sig gældende for Husserl, der mener at man skal se bort fra ens egne forudgående meninger og opfattelser af fænomener, når de skal beskrives, for at forholde sig objektivt. Dette mener jeg, i overensstemmelse med Heidegger og Merleau-ponty, i bund og grund er umuligt, og heller ikke ville være fordelagtigt position at tage sig, i forhold til problemstillingen i dette speciale, da det i en bred udstrækning omhandler normative og etiske fænomener, som synes svære at sige noget absolut og definitivt om. Endvidere tager specialet udgangspunkt i et fænomen jeg allerede er dybt involveret i, hvilket jeg i stedet for at forsøge at fraskrive mig, vil forsøge at drage fordel af.

Max van manen – At skrive fænomenologisk

Eksistentiel fænomenologi er med det fundament som Husserl og Heidegger har grundlagt, sidenhen blevet en etableret videnskabsteori, som bliver anvendt til at foretage videnskabelige undersøgelser især inden for psykologien og socialvidenskaberne. Det der dog bestemmer om en videnskabelig undersøgelse bedst løses gennem den fænomenologiske metode, er de spørgsmål, eller den undren, der stilles. I tilfældet med netop dette speciale, er mine spørgsmål og undren rettet mod Youtube som medie og hvordan det påvirker mig som bruger, når involvere mig i en debat angående livsholdninger. Min undren, som er beskrevet i problemfeltkapitlet, har fået mig til at studere fænomenologien. Men der er en forskel på at forstå

fænomenologi intellektuelt og forstå indefra. Som Merleau-Ponty har kommenteret, så kan vi kun virkelig forstå fænomenologi ved at praktisere det. [Max van Manen, 1984, side 37]

Hvordan fænomenologi som en filosofisk disciplin kan oversættes og bruges i praksis, som et operationelt paradigme til at besvare personlige spørgsmål på videnskabelige vis, har den canadiske forsker Max Van Manen givet et bud på. Manen har selv arbejdet med fænomenologiske spørgsmål primært inden for pædagogikken, hvor han har dertil har forsøgt at beskrive og give et overblik over hvordan det er at arbejde med fænomenologien i praksis. Ifølge Manen kan en fænomenologisk deskriptiv (frem for en deterministisk kulturel strukturalist) synsvinkel af praksis meditere Husserls epistemologi og Heidegger ontologi. [Max van Manen, 2007, side 17-18]

Som en overordnet metodisk struktur kan fænomenologi reduceres til fire processuelle punkter, som ikke skal ses som en fastlås struktur, men snarere er dynamiske vejledninger, som interagerer med hinanden på kryds og tværs. Disse punkter vil jeg beskrive i det følgende.

[A: Rette sig mod et fænomen som virkelig interesserer os og som forpligter og forbinder os til verdenen.](#)

En naturlig konsekvens af fænomenologien, er at forskningen der hviler på denne filosofi ikke starter eller forløber på en frakoblet måde, som der ofte ses inden for videnskaben. Fænomenologisk forskning er personlig, den tilhører altid en – En virkelig person, der i konteksten af individuelt, socialt og historisk livsomstændigheder, har sat sig i færd med at få visse aspekter af den menneskelige eksistens til at give mening. En fænomenologisk beskrivelse er altid en fortolkning, og ingen enkelt fortolkning af den menneskelige erfaring, kan ikke udmatte muligheden for, endnu en anden komplementær og potentielt, endnu rigere beskrivelse. Denne erkendelse ophæver ikke, eller relativiserer, troværdigheden af indsigterne opnået fra et givent fænomenologisk arbejde. Derimod fremgår erkendelsen i omfanget og karakteren af det fænomenologiske projekt i sig selv [Max Van Manen, 1984, side 40] På et grundlæggende niveau af vores eksistens, er det at opleve noget i praksis nemlig indesluttet, før refleksiv, før bevidste og dermed utilgængelige eller undvigende til objektiv observation. [Max van Manen, 2007, side 17-18]

Som nævnt før, udspringer dette speciale, af en oprigtig og livslang interesse for filosofi, religion, debat mm, hvilket vakte min interesse for religionsdebatten på YouTube. Denne interesse fik mig til at undre mig om visse problemstillinger tilknyttet fænomenet. Derfor har jeg i min autoetnografi (bilag 2) søgt fænomenologisk deskriptivt at beskrive min overordnet relation til emnet, samt prøve at beskrive udvalgte videoer fra YouTube debatten ud fra min levede erfaring. Dog er jeg opmærksom på at en hver fænomenologisk beskrivelse altid vil være ufuldstændig og kræse omkring fænomenet, og det tætteste vi

kommer på en fyldestgørende beskrivelse, er at erkende og lade muligheden for nye fortolkninger være åben.

B: *Undersøge oplevelser som vi lever dem, fremfor hvordan vi konceptualiserer og rationaliserer dem.*

Når der skal skrives fænomenologisk ligger der en udfordring i at fri sig selv fra kalkulativ rationalitet, da fænomenologiske undersøgelser beskæftiger sig med vores livsverden – Vores levede erfaring, som vi øjeblikkelig oplever den, fremfor hvordan vi konceptualiserer, kategoriserer, eller teoretiserer om den. Fænomenologen skiller sig ud fra de fleste andre videnskaber, i det den ikke forsøger at give os muligheden for effektive teorier, som vi kan forklare og/eller styre verden med, men snarere giver os muligheden for plausibel indsigt som kan bringe os i en mere direkte kontakt med verden. [Max van Manen, 1984, side 37-38]. Når der foretages fænomenologisk forskning, søges den praktiske visdom i at forstå essensen af selve den levede erfaring. Dette kræver på den ene hånd at den fænomenologiske forsker står i livets fylde, midt i en verden af levede relationer og delte situationer. På den anden hånd kræver det at forskeren aktivt udforsker kategorien af den levede erfaring, i alle dens modaliteter og forskellige aspekter [Max Van Manen, 1984, side 40]

Som nævnt er det altså min oplevelse – Den levede erfaring, jeg skal forsøge at have fokus på, når jeg undersøger min relation til religionsdebatten på YouTube og skal forsøge at beskrive de enkelte videoer. Systematisk analyse, årsag-virkning forklaring og præskriptive vurderinger skal i første omgang så vidt muligt undgås, selvom det ofte kan være fristende. Konsekvensen kan nemlig være distancering til fænomenet, hvilket kan udelukke muligheden for at opnå en dybere indsigt i problemstillingerne der kan være tilknyttet fænomenet.

Når fænomenet skal beskrives er der således visse aspekter der skal være i fokus. Hvis vi f.eks. skal beskrive et givent fysisk rum eller bygning, som f.eks. en åben gade eller en bro, kan vi vælge at fokusere på dens dimensionelle egenskaber og foranstaltninger, som er de konceptuelle, objektive og målbare aspekter af disse ting. Men sådanne fysiske rum har også deres atmosfæriske, sensuelle og følelsesmæssige aspekter. Disse patetiske kvaliteter er ikke fastsatte, men er forbeholdt ændringer ligesom stemninger af et landskab. [Max van Manen, 2007, side 21] Med andre er fænomenologiske beskrivelser ofte relationelle, situationsbestemte, kropslige og flygtige. Vi har en implicit, følt forståelse af os selv i en hver given situation, selvom det nogen gange kan være svært at sætte ord på denne forståelse.

C: Reflektere over de essentielle temaer som karakterisere fænomenet.

Fænomenologisk forskning, i modsætning til de fleste andre slags forskning, laver et skel mellem hvad noget ser ud til at være og essens. Mellem elementerne af vores oplevelser og det som grundlægger elementerne i vores oplevelser. Med andre ord: Fænomenologisk forskning består i at reflektere at bringe det nært som har tendens til at være uklart [Max Van Manen, 1984, side 41]

Dertil kan det være svært at skelne mellem det, som er en efterrationalisering, og det, som var den faktiske 'her og nu' oplevelse, når et fænomen skal erindres. Og det er temaerne i 'her og nu' oplevelserne der skal bringes op til overfladen og ikke de temaer vi efterfølgende tænker ville passe godt ind i billedet. Med andre ord er det vigtig for mig som forsker, at være bevidst om de ting jeg føler og sanser når jeg reflekter over temaerne i debatten på YouTube, således jeg ikke frakobler mig min egentlige oplevelse. Derfor har jeg valgt i min tematisering af min autoetnografi, at gøre brug af KJ-metoden (som bliver gjort rede for senere i dette kapitel), der netop fordrer til intuitiv behandling og tolkning af empiri.

D. Beskrive fænomenet, gennem kunsten at skrive og genskrive.

Det kan være svært at skille sprog fra tanke. Er fænomenologisk skrivning således tanke som er formuleret til tale? Eller er det sprog som lader sig selv blive talt og brugt som tanke?

Når jeg taler, går det op for mig hvad det var jeg ønskede at sige, siger Merleau-Ponty. Imens Gadamer bemærker hvordan tækning og tale, rationalitet og sprog, får deres nutidige mening fra same stamme, nemlig fra "logos". Og til gengæld har "logos" bevaret meningen med samtale, undersøgelse, udspørgen: At udspørgende lade det som bliver talt om komme til syne. Altså fænomenologi er anvendelsen af logos (sprog og omtanke) til fænomenet (levede oplevelse), til det som viser sig selv. [Max Van Manen, 1984, side 41] Dette betyder at jeg løbende skal reflektere over mine tanker og oplevelser med YouTube, som jeg løbende også skal nedfælde på tekst. Jeg vil derefter lade teksten vise mig hvad det er jeg rent faktisk prøver på at afbilde fra min livsverden. Ifølge McLuhans sker dette fordi vi overgangen fra det medie (tanken og talen) til et andet (teksten) bliver bevidste om hvordan det egentlige medie vi formidler igennem påvirker os. I skriveprocessen bliver jeg således bevidst om tekstens indhold, som er tanken -Men glemmer ofte i samme proces selve tekstmediet. Først hvis jeg f.eks. læser teksten højt, bliver jeg bevidst om tekstmediet, men kan glemme talemediet og så fremledes. Ikke desto mindre kan jeg med fordel drage nytte af denne bevidstgørende effekt, og lade overgangen fra tanke til tekst fungere som en bevidst dannelses og opdagelsesproces.

Endvidere er fænomenologisk forskning er en poetisk aktivitet. Dette gør at fænomenologi skiller sig ud fra de fleste andre forskningsmetoder, i det at slutresultatet bliver noget ganske andet. I de fleste forskningsmetoder kan resultatet nemlig blive adskilt fra metoden, som er blevet brugt til at opnå resultatet. Dette kan midlertidig ikke lade sig gøre i fænomenologisk forskning, uden at alt forbindelsen til virkeligheden af resultatet vil gå tabt. Ligesom i poesi hvor hele digtet er resultatet, er hele det den fænomenologiske rapport resultatet. Den skal nødvendigvis forstås i dens helhed, for at kunne give nye og dybere indsigter i det givne fænomenet, der bliver undersøgt. [Max Van Manen, 1984, side 39]

Autoetnografi

Autoetnografi kan siges at være en blanding af etnografien og autobiografien. Som fænomenologien har forskeren egne oplevelser en central rolle i den videnskabelige praksis. Resultatet er oftest en sammensmeltning af proces og produkt, i det forskeren løbende erkender sin egen indvirkning på forskningen og resultatet deraf. Dog sætter forskeren sig selv i en kulturel kontekst, som efterfølgende bliver systematisk analyseret og organiseret i politiske og sociale kategorier, hvilke ikke er fænomenologiens formål [Ellis, C. et. al. 2001. side]. Derfor vil jeg kun låne elementer fra autoetnografien til at beskrive min egen relation til det fænomen jeg har rettet mig imod, for at klargøre for mig selv og læseren, hvilken indvirkning denne kan have for min fænomenologiske undersøgelse. På den måde er jeg også bedre i stand til bevist at gøre mig fri af denne relation.

Data-indsamling og behandling

Min primære kilde af empirisk data vil være fra beskrivelser fra min 'levede erfaring', hvilket består af min autoetnografi og fænomenologiske beskrivelser af YouTube videoer. Kombinationen af beskrivelser af min relation og oplevelser af YouTubevideoerne vil repræsentere et lille, men illustrativt udsnit af hvordan religionsdebatten kan opleves. På baggrund af den indsigt jeg opnår ved at foretage beskrivelser af min livsverden, har jeg indsamlet yderligere empiri.

Den empiriske data er således delt op i tre kategorier: A. Min levede erfaring. B. et semi-struktureret interview, C. samt relevante teoretikere som har suppleret med indsigter i temaerne dette speciale beskæftiger sig med. A. Min levede erfaring er beskrevet i bilag 2. C Teoritikkerne vil blive gjort rede for i teorikapitlet.

B. Med henblik på at forstærke argumenterne i min fænomenologiske tilgang, valgte jeg at afholde en workshop, hvor jeg fremviste YouTubevideoerne for tre deltagere. Deltagerne fik efterfølgende til opgave

at udarbejde en fælles model over deres oplevelse, samt kategorisere mine oplevelser i forhold til deres. På den måde kunne sammenligne deres oplevelse af videoerne med min egen. Interviewet blev foretaget som et 'semi-struktureret' interview, hvor hovedformålet er at tilegne sig beskrivelser fra deltagernes livsverden, med henblik på at fortolke meningen af det beskrevne fænomen [Kvale, 2009, side 3] Endvidere tillod interviewet, for mig og deltagerne, at producere viden under dialogen. Den viden der blev skabt er kan siges at være kontekstuel, sproglig, narrativ og pragmatisk [Kvale, 2009, side 18] Interviewet er blev optaget, efterfølgende transskriberet og fortolket. Ifølge Kvale er der ingen sand objektiv transformation fra den orale til den skriftlige tilstand. Set i lyset af McLuhans mediegreb betyder dette endvidere at dele af budskabet vil gå tabt i transformationen, i det talemediet og skriftmediet har forskellig effekt på os. Derfor skal transskriptionen tilpasses formålet [Kvale, 2009, side 186] I mit tilfælde er transskriptionen brugt til at supplere min analyse med udsagn fra deltagerne, ved at jeg har kategoriseret og fortolket transskriptionen ved hjælp af KJ-metoden, med henblik på at opnå et overblik og overordnet forståelse af deltagernes livsverden. Fragmenterne fra interviewet forstås nemlig i kraft af en tolkning af den større helhed, i mens helheden forstås i kraft af en tolkning af de mindre fragmenter. Denne forståelsesproces mellem del og helhed kaldes for den hermeneutiske cirkel, som jeg vil beskrive i det følgende.

Den filosofiske hermeneutik

Hermeneutikken opstod som en retning inden for fænomenologien. Den tyske filosof Hans-Georg Gadamer (der var elev under Heidegger) og Heidegger anses for at være grundlæggerne af den filosofiske hermeneutikkens [Højbjerg, 2009, side 312]. Overordnet beskæftiger hermeneutikken sig med fortolkning og forståelse, i en vekselvirkning der forgår mellem del og helhed. Dette er princippet i det der kaldes 'den hermeneutiske cirkel'. Delene kan kun forstås i konteksten af en større helhed, og omvendt kan helheden kun forstås i kraft af dens enkelte dele. Det er i denne cirkulære vekselvirkning mening opstår. Interviewprocessen, der er beskrevet i forrige afsnit, kan f.eks. siges at være hermeneutisk, da jeg prøver at forstå og validere dialogen som en helhed, må jeg nødvendigvis også forstå dens enkelte dele.

Hos Gadamer og Heidegger er den hermeneutiske cirkel et ontologisk projekt. Det vil sige at hermeneutiske cirkel ikke blot er en metode for den rette fortolkning, men en betingelse for den menneskelige eksistens, erfaring og erkendelsesproces [Højbjerg, 2009, side 320] Vi indgår i selve vekselvirkningen mellem del og helhed, da det netop er os, sat i en bestemt historisk og sproglig kontekst, der er den fortolkende aktør. Vi kan derfor ikke undslippe eller sætte os uden for den hermeneutiske cirkel, da forståelse altid er en refleksion af den der fortolker [Højbjerg, 2009, side 321] Denne anskuelse deler både Gadamer og Heidegger, der begge taler om en forståelseshorisont. I vores forståelseshorisont ligger

vores fordomme og forforståelse, som altid vil påvirke os når vi tilgår et givent fænomen. Det er netop disse betingelser som mennesket har, når vi skal tolke virkeligheden omkring os [Højbjerg, 2009, side 322-324].

Vi møder fænomener med en bestemt forståelseshorisont, der påvirker vores tolkning af det givne fænomen. Men i selve fortolkningsprocessen af fænomenet vil der opstå en ny helhedsforståelse, der vil reflekteres tilbage og udvide vores forståelseshorisont. Denne kan også forstås som et møde mellem to horisonter, hvori der sker en 'horisontsammensmeltning' [Højbjerg, 2009, 324-325]

Denne hermeneutiske erkendelsesproces vil først og fremmest præge måden, hvorpå jeg anskuer og bruger empirien i dette speciale. Både når jeg tolker min egen levede erfaring, transskriptionen af workshopen og de teoretikere jeg gør brug af. Det vil sige at jeg vil fortolke og gøre brug af disse, som fragmenter i forståelsen, med henblik på at opnå forståelse af en større helhed – Min egen oplevelse af fænomenet.

Beskrivelse vs tolkning

I dette speciale har jeg valgt at gøre brug af både fænomenologien og hermeneutikken, til at henholdsvis beskrive og fortolke. Således kan det siges at jeg bruger fænomenologien til at generere kvalitativ data, imens jeg bruger hermeneutikken til at behandle kvalitativ data.

Imidlertid er der et problem: Man kan nemlig sige, at mennesket altid arbejder hermeneutisk gennem fortolkning af fortolkning i genereringen af mening – Før vi overhovedet kan begynde at beskrive virkeligheden, må vi først have fortolket den ellers giver den ingen mening for os. Men på den anden hånd kan vi først begynde at fortolke, når vi har beskrevet verden som den allerede fremstår for os.

Ydermere kan beskrivelse ses som en fortolkning af en fortolkning, mens en fortolkning kan ses som en beskrivelse af en beskrivelse. Derfor kan fænomenologi og hermeneutik siges at være to sider af samme sag, da det virker umuligt at have den ene uden den anden.

Overordnet set har jeg derfor ikke lagt mig fast på en af disse to retninger eller ser dem som adskilte, men bruger dem i sammenspil løbende i specialet. Jeg erkender at jeg allerede eksisterer i en meningsgivende virkelighed, som jeg kan beskrive og undersøge, på samme tid med at jeg kan vælge at fortolke virkeligheden og dermed genere ny mening. Ikke at forstå at beskrivelsen kom før fortolkningen, da jeg på samme tid også erkender at jeg uundgåeligt hele tiden fortolker virkeligheden på ny som jeg tilegner mig ny viden. Derfor vil mine beskrivelser af virkeligheden ændre sig, som min fortolkning af den ændre sig.

Sammenspillet mellem de to videnskabsteori afslører dermed også en vigtig pointe: Klargørelsen af egne forforståelse i relation til fænomenet essentielt, uanset om man betragter forforståelsen som en beskrivelse eller en fortolkning, da klarlæggelsen gør det muligt orientere sig og etablere et stærkere objektiv

udgangspunkt.

KJ-Metoden

KJ-metoden er grundlagt af den japanske etnolog Jiro Kawakita og blev udviklet som et resultat af at have problemer med at tolke data fra et etnografisk studie. Metoden blev i første instans brugt på at organisere kompleks, umåleligt, idiosynkratisk, ikke-repetitiv, adfærdsmæssig og kvalitet data samlet i feltet [Scupin, 1997, side 234]. Metoden blev senere videreudviklet til at bygge bro mellem ustrukturerede feltobservationer, induktion, hypotese vedtagelse og eksperimenterende laboratorie metoder. KJ metoden applikationsmuligheder rækker således langt udover etnografiske undersøgelser [Scupin, 1997, side 235]. Metoden er mere eksperimenterne og intuitiv i karakter, end den er teoretisk. Formelle kriterier for hvordan visse deduktioner skal fortages, er nemlig ikke givet på forhånd. Ikke desto mindre gør KJ-metoden det muligt, at gøre sig fri fra 'a priori' antagelser, forudfattede anelser, rigide formaliteter og dogmer, eller urealistiske håb om utopisme [Scupin, 1997, side 235] Disse kvaliteter ser jeg som at gå godt i spænd med fænomenologien, da KJ-metoden således kan fungere som et metodisk værktøj, til at afdække og tematisere ens umiddelbare og intuitive oplevelse af et givent fænomen.

Når KJ-metoden tages i praktisk anvendelse, tager den udgangspunkt i en kreativ og intuitiv proces, hvor resultatet af en brainstorm eller/og feltnoter bliver struktureret og rammesat, relateret til et overordnet problemfelt. KJ-metodens arbejdsproces består af fire trin: Skabelse af etiketter, gruppering etiketter, skabelse af model og dertilhørende skriftlig forklaring [Scupin, 1997, side 235].

I dette speciale vil jeg anvende KJ-metoden til først og fremmest at gruppere og tematisere, min overordnede relation til religionsdebatten på YouTube som fænomen. Senere i specialet vil jeg anvende KJ-metoden som et led i en Workshop, til at skabe en dynamisk gruppeproces blandt workshoppen deltager, som vil resultere i en model gruppen skaber, samt den dialog og diskussion som vil opstå mens modellen skabes. Dialogen mellem deltagerne i workshoppen vil yderligere også fungere som kvalitativ data, hvor KJ-metoden igen vil blive taget i brug, til at strukturere og rammesætte dataen. Alt i alt med henblik på at komme essensen af debatten på YouTube, som oplevelse og fænomen, nærmere og formulere et fænomenologisk spørgsmål, der kan kaste et indsigtfuldt lys på de problemstillinger sådan en debatform kan have.

KJ-metoden vil bruges på forskellige måder:

1. Til at undersøge og tematisere min livsverden.

2. Som et gruppeværktøj med udgangspunkt i 'The KJ-Technique: A group proces for establishing priorities', som er en forenklet udgave af KJ-metode udviklet specifikt til at bruges i gruppesammenhænge [Spool, 2004]. Se bilag 6 for nærmere beskrivelse.
3. Til at sætte data i relation til teori og forskningsspørgsmål.

Kritik og forsvar af min fænomenologiske tilgang

Det kan diskuteres hvilken værdi et fænomenologisk projekt som dette, hvor jeg bruger min egne oplevelser som udgangspunkt til at udforske en personligt undren, har af videnskabelig værdi, og hvilken kritik der er ofte er forbundet med sådanne metodologiske tilgange. Derfor vil jeg i dette afsnit prøve at imødekomme og reflektere over denne kritik, ved at involvere forskellige teoretikere der netop har taget denne diskussion op. Disse er John Law, Bent Flyvbjerg og Daniel C. Dennett.

John Law – After Method

I bogen 'After Method' kritiserer John Law de euro-amerikanske socialvidenskabelige metoder, for ikke at kende deres begrænsninger og for ikke erkende vigtige aspekter af hvordan forskere og de miljøer de bedriver forskningen i, påvirker den virkelighed de prøver på at beskrive. Grundtesen i John Laws kritik af de socialvidenskabelige metoder er:

Method is not, I have argued, a more or less successful set of procedures for reporting on a given reality. Rather it is performative. It helps to produce realities. [Law, J. 2004. Side 143]

(Dette citat kan sammenlignes med et spørgsmål der ofte er stillet omkring nyhedsmedierne: Reporterer medierne nyhederne, eller skaber de dem?)

Ifølge John Law er jeg altså med til at producere virkeligheden, eller en virkelighed, imens jeg skriver dette speciale. Især taget betragtning af at området jeg bevæger mig en på, er et forholdsvis uudforsket område af den videnskabelige litteratur. Derfor er jeg som forsker ikke kun med til at forme en ny viden vedrørende området, jeg er med til at forme selve virkeligheden af det jeg forsøger at beskrive. Grunden til dette er, at jeg nødvendigvis bliver nødt til at undlade noget i min beskrivelse, frem for noget andet, da virkeligheden kan tage sig ud, i uanede antal former. Med andre ord: Jeg begrænser virkeligheden til et bestemt fokus. F.eks. vil jeg i min fænomenologiske tilgang undlade at beskrive de oplevelser der er forbundet med de materiale omstændigheder der er tilknyttet min skriveproces. Dette kunne f.eks. være de tekniske

problemer jeg har haft med min computer undervejs og hvordan det har påvirket min skriveproces. Yderligere er jeg også påvirket af politiske omstændigheder hvilket er med til at bestemme udformningen af specialet, hvilke i mit tilfælde bl.a. er den politik Aalborg universitet fordrer, som indbefatter regler, begrænsninger, konventioner, normer osv. Alt dette er med til at skabe en virkelighed, eller et 'hinterland' (bagland) som John Law beskriver det, der påvirker et hvert forskningsprojekt. Jeg er altså (på bedste fænomenologiske vis) dybt påvirket af de materiale og sociale omstændigheder jeg lever i, hvilket har indflydelse på hvordan dette speciale former sig og i sidste ende også på hvordan en virkelighed omkring YouTube bliver til. John Law Skriver:

"Method, then, unavoidably produces not only truths and non-truths, realities and non-realities, presences and absences, but also arrangements with political implications. It crafts arrangements and gatherings of things – and accounts of the arrangements of those things – that could have been otherwise" [Law, J. 2004. Side 143]

Med andre ord, vil der med hver given metode altid blive undladt noget, til fordel for den virkelighed metoden producere, samtidig med at hver given metode indebære politiske implikationer. Metode beretter altså om en virkelighed der er blevet indsamlet og opstillet, men kunne have taget sig anderledes ud, hvis andre metodiske valg var blevet gjort.

Dog er det vigtige at pointere at John Law ikke mener at de videnskabelige metoder er ubrugelige, men at forskere blot skal være bevidste om at et hver sæt metoder kommer med et sæt begrænsninger. John Law påpeger løbende i sin bog, at de videnskabelige metoder er tilbøjelige til at forsøge at gøre de virkeligheder de skaber, til en enkelt forenet, definitiv og passiv virkelighed. Derfor er de videnskabelige metoder også tilbøjelig til at anfægte visse virkeligheder og beskrivelser kategorisk, hvis de ikke passer ind i det større sammenhængende billede. Dette kan dog ifølge John Law skabe problemer, i det han skriver:

...simple clear descriptions don't work if what they are describing is not itself very coherent. The very attempt to be clear simply increases the mess [Law, J. 2004. Side 2]

Derfor er det også vigtigt at holde sig for øje, at de resultater der findes frem til, ikke altid er klare og tydelige. Dette gør sig især gældende når man arbejder med abstrakte og kompliceret fænomener, som det at forsøge at beskrive sin livsverden og ofte svært identificerbare følelser og indtryk. Derfor ligger der en farer for at fordreje de ting der opleves, for at for dem til at passe sammen og give konceptuel mening, hvilket dog kan have den stik modsatte effekt. Derfor vil bestræbe mig på at holde mine beskrivelser tro mod mine umiddelbare oplevelser, selvom disse kan forekomme usammenhængende. Endvidere vil jeg

benytte mig af John Law's betragtninger fra 'After method' løbende i specialet og inddrage ham steder hvor han synes at have relevans for speciales problemstillinger.

Bent Flybjerg – Case Study Research

Kvalitative undersøgelser der tager udgangspunkt i en enkelt sag, eller i et bestemt sæt omstændigheder, går også under betegnelsen 'Case-study research'. I artiklen 'Five misunderstanding about case-study research' belyser samfundsforskeren Bent Flybjerg 5 typiske kritikpunkter af casestudiet og hvorfor disse er misvisende. De 5 kritikpunkter lyder som følgende:

- A. Teoretisk viden er mere værdifuldt en praktisk viden.
- B. Man kan ikke generalisere ud fra en enkel sag, derfor kan det enkelte case studie, ikke bidrage til videnskabelig udvikling.
- C. Casestudiet er mest nyttig til frembringelse af hypoteser, mens andre metoder er mere egnede til hypotesetest og teori bygning.
- D. Casestudiet indeholder en bias i forhold til verificering.
- E. Det er ofte vanskeligt at opsummere et specifik case studie.

[Flybjerg, 2006, side 219]

Jeg vil følgelig kort redegøre for Flybjergs overordnede forsvar af disse 5 kritikpunkter og hvorledes det forholder sig til netop dette speciale.

Ifølge Flyvbjerg, på lige fod med Heidegger og John Law, kan der i essensen ikke findes nogen forudsigende teorier eller absolutter i studierne af menneskelige anliggender. Derfor bærer en kontekstafhængig viden mere værdi, end en forgæves søgen efter forudsigende teorier og absolutter [Flyvbjerg, 2006, side. 244]

Dette betyder ikke at 'regel' baseret viden ikke har nogen værdi. Men at sige at det er det højeste læringsmål, er regressivt. Fænomenologiske studier af menneskelige læringsprocesser indikerer nemlig, at det er igennem erfaring med konkrete sager, at forskere kan gå fra et begynderstadie til et ekspertstadie i læringsprocessen. Hvis vi kun blev trænet i kontekst uafhængig viden og regler, ville vi bibeholde distance og komme til at mangle konkret feedback på det vi studerer, hvilket ville resultere i en hæmmet læringsproces. Dette kan yderligere føre til rituelle akademiske blindgyder, hvor brugbarheden af forskning bliver uklar og uafprøvet [Flyvbjerg, 2006, side 222-223]

Flyvbjergs pointer stemmer godt overens med de formål, jeg har lagt for dette projekt. Som beskrevet

tidligere ser jeg opgaven som en lærings og udviklings proces, hvor i jeg udforsker min egen 'levede erfaring', som den konkrete case. Yderligere er der tilsyneladende en mangel på konkret teori vedrørende hvordan medieret debat på YouTube, påvirker vores etiske sensibilitet, og derfor må jeg, hvis sådan en teori skal udvikles, starte med at udforske fænomenet i dybden ud fra en enkelt case. Således går min egen færd med at tilegne mig en dybere viden omkring religionsdebatten på YouTube, hånd i hånd med en større videnskabelig interesse for at få opbygget konkret viden vedrørende fænomenet.

Det andet punkt Flybjerg modargumentere imod, er at man ikke kan genrealisere ud fra en enkelt case, men derimod har brug for cases på tværs af en bred vifte eller fortage i et større antal, før casestudiet kan bidrage til den videnskabelige udvikling. Denne konklusion er ifølge Flybjerg er forkert, da det kommer an på hvilket case det drejer sig om og hvordan den er valgt. Eksempelvis var Galileo's afvisning af Aristotles lov om tyngkraften, primært baseret på et enkel konceptuelt eksperiment og senere et praktisk et. Disse eksperimenter var nemlig, i bagklogskabens lys, selvindlysende. Galileo gjorde nemlig brug af det der kaldes en 'kritisk case, i det han valgte at teste to ekstremer i mod hinanden, nemlig et metalobjekt og et fjer, og testede hvor hurtigt de ville falde til jorden i et vakuum. Da det viste sig at materialerne falde til jorden på samme tid, kunne det på den måde antages, at dette også ville være tilfældet med alle andre slags materialer. Denne slags generalisering gøre sig både gældende i natur- og humanvidenskaberne. [Flybjerg, 2006, side 225-226] Ydermere er generalisering blot en måde at videnskaben indsamler og akkumulere viden. En rent deskriptivt fænomenologisk casestudie, der ikke formelt kan generaliseres, indgår ofte i den kollektive akkumulation af viden og har ofte hjulpet med at bane vejen for videnskabelig innovation [Flybjerg, 2006, side 227].

Som nævnt tidligere er mit formål med dette projekt, ikke at prøve at generalisere de resultater jeg finder frem til, men snarere at bidrage til den kollektive videnskabelig viden, ligesom det er blevet påpeget ovenfor. Især da der tilsyneladende ikke er meget skrevet om mit valgte emne håber jeg at kunne identificere indsigtsfulde og relevante problemstillinger, som kan bidrage til at åbne op for spørgsmålet vedrørende hvordan medieret debat påvirker vores etiske sensibilitet.

Flybjergs tredje modargument er direkte relateret til forgående kritikpunkt og omhandler hvor vidt casestudiet er brugbart til at teste hypoteser og danne teorier. Dette mener Flybjerg i høj grad er tilfældet og afhænger igen af hvordan casestudiet er valgt. Hvis målet er at opnå mest muligt information af et givent fænomen, er atypiske eller ekstreme cases ofte mere brugbare, end typiske og gennemsnitlige cases. Dette er tilfældet fordi de ekstreme og atypiske cases enten har en overflod eller begrænset mængde information, hvor hypoteser og forslag således effektiv kan be- eller afkræftes. Så hvis man f.eks. kan finde et bestemt element i en case, hvor sandsynligheden for at finde elementet er meget lav, er sandsynligheden for det kan findes i alle andre cases også meget større, som det f.eks. ses i tilfældet med

metalobjektet og fjeret. Ydemere er casestudiet mere nyttigt i forhold til kvantitative metoder, til at tydeliggøre de dybere årsager bag et givent problem og konsekvenserne deraf, end det er at beskrive symptomerne og hvor ofte de hænder. På den måde er casestudiet også med til at skabe forståelse, som derfor også bedre kan lede til handling og udviklingen af indsigtsfulde teorier [Flyvbjerg, 2006, side 229].

I dette specielle vil jeg både opstille hypoteser vi en fænomenologisk undersøgelse og søge at be- eller afkræfte dem. Hensigten med dette er netop at skabe forståelse for hvor mit valgte emne. Dog mener jeg ikke at en mindre undersøgelse, som den jeg foretager mig i dette speciale, alene er tilstrækkelig til at danne teori. Årsagen til dette er tæt forbundet med næste kritikpunkt.

Kvalitative metoder, ligesom casestudiet, bliver ofte kritiseret for at have en større bias mod verificering, og er mindre stringente, end kvantitative hypotetisk-deduktive metoder, da de efterlader større råderum til forskerens egne subjektive og vilkårlige domme [Flyvbjerg, 2006, side 234] Denne kritik er ifølge Flyvbjerg heller ikke korrekt, i det en af fordelene ved casestudiet, er at forskeren kommer tæt på det virkelige livs situationer og kan teste sine synspunkter direkte i relation til fænomenet som det udfolder sig i praktisk. Dybdegående casestudier rapportere typisk om at forudfattede synspunkter, antagelser, koncepter og hypoteser var forkerte, da den direkte kontakt med fænomenet tvang dem til at revidere [Flyvbjerg, 2006, side 235] Denne aktivitet spiller yderligere også en central rolle i læringsprocesser og i bestræbelsen på at opnå ny indsigt. Den mest avanceret form for forståelse opnås når forskeren placerer sig i konteksten af det, som bliver undersøgt og er en måde hvor på, forskeren kan opnå forståelse for synspunkterne, og adfærden, af de involverede sociale aktører. [Flyvbjerg, 2006, side 236-237]. Dette er en fordel i forhold til de kvantitative metoder, hvor resultaterne har større risiko for at blive påvirket af forskeren, i det der holdes en vis afstand fra dem der bliver undersøgt, hvilket mindsker risikoen forskeren bliver rettet af undersøgelsesobjekterne der "snakker tilbage" [Flyvbjerg, 2006, side 236]

I netop i forhold til overstående punkt Flyvbjerg opstiller har jeg et bestemt forbehold. Jeg er helt enig i at fænomenet, når jeg placere mig midt i dens kontekst, er i stand til at tvinge mig til at falsificere mine synspunkter. Dog slipper jeg ikke for, at være i tvivl om jeg bruger min metodiske tilgang korrekt og hvor vidt jeg lader latente forestillinger styre forskningen. Med andre ord kan jeg aldrig helt validere om jeg griber fænomenet 'patetisk an' og beskriver det som det udfolder for mig, hvilket Max Van Manen opfordrer til, eller om jeg blot 'tror' at jeg gør det.

Denne tvivl, som det vil fremgå senere i specialet, har jeg valgt at komme mig til gode, ved at netop at inkludere "undersøgelsesobjekter" der kan "snakke tilbage". Dog er denne inkludering ikke med henblik på at større verificering. Snarere mener at inkluderingen kan forstærke min hypoteser og forstærke

gyldigheden af min fænomenologiske tilgang. Dog udelukker dette muligheden for senere teoretisering vedrørende etik på sociale medier, med inspiration fra indsigterne der bliver givet i dette speciale.

Det sidste kritikpunkt Flybjerg argumentere i mod, omhandler hvorledes casestudie ofte er svære at opsummere. Dette ser Flybjerg midlertidig ikke som en svaghed, men som en styrke ved casestudiet. Et tykt og svært opsummerbart narrativ, som dertil er rig på tvetydighed, er ofte et tegn på at studiet har afdækket en særlig rig problematik. Derfor er spørgsmålet snarere hvorvidt opsummering og generalisering, som kritikkerne af casestudies ser som ideallet, altid er ønskværdigt [Flybjerg, 2006, side 237]. Som beskrevet tidligere, er dette også et af John Law's problemstillinger i 'After Method'. Selve værdien af et casestudie, de kontekstuelle og fortolkende elementer, risikerer at forsvinder hvis man prøver at opsummere store og gensidige udelukkende koncepter. Målet for dette speciale vil ikke være en bestræbelse på at opnå et klart og tydeligt resultat, der let kan opsummeres. Målet er snarere at opnå et resultat, som er en direkte afspejling af min oplevelse af fænomenet. På den måde kan jeg være åben overfor hele den erfaringsmæssige proces og lade fænomenet udfolde sig.

Yderligere er det for læseren, der er villig til at fordybe sig i et kompleks narrativ, en fortjeneste som er følsom over for det givne problem, som ikke kan opnås gennem teori [Flybjerg, 2006, 238-239]. Flybjerg mener nemlig, ligesom Max Van Manen, at visse spørgsmål bedst besvares via et narrativt udgangspunkt, frem for et teoretisk:

"Narrative inquiries do not—indeed, cannot start from explicit theoretical assumptions. Instead, they begin with an interest in a particular phenomenon that is best understood narratively. Narrative inquiries then develop descriptions and interpretations of the phenomenon from the perspective of participants, researchers, and others" [Flybjerg, 2006, side 240]

Overstående synspunkt deler jeg med Flybjerg og jeg vil derfor vil jeg først begynde at inkorporere decideret teori, efter jeg har beskrevet og fortolket det givne fænomen ud fra min egen, og en række udvalgte subjekters, synsvinkel.

Daniel C. Dennett - Heterophenomenology

Imens Flybjergs artikel er et forsvar mod kritik af Casestudiet's (og dermed fænomenologiens) metodiske værdi og hvordan den kan bidrage til den akkumulative videnskabelige viden, kan der på samme tid også rejses en kritik af fænomenologiens epistemologiske værdi. Som beskrevet tidligere, kan man argumentere for at fænomenologiske beskrivelser, er i stand til at give dyrebare videnskabelige indsigter og forståelse af hvordan vi oplever de fænomener verden består af. Dog kan det argumenteres for at fænomenologiens

styrke, ligeledes kan vise sig at være dens svaghed, da det netop er oplevelsen eller 'den levede erfaring' der er i centrum. For hvordan er jeg som fænomenologisk forsker i stand til at vide, om det jeg oplever ikke er illusorisk og adskiller sig markant fra, hvad alle andre oplever? Og hvordan er jeg egentligt i stand til at dømme om jeg har et sansende og umiddelbar tilgang til de fænomener jeg studerer, og ikke bare har en konceptuel forståelse af hvad det vil sige at være sandsende og umiddelbar? Ligesom tropen med at psykopater er i stand til at efterligne ægte følelser og empati, er jeg så ikke i stand til at gøre det samme mht. fænomenologi, uden at være bevidst om det? Netop denne problemstilling har den amerikanske filosof, forfatter og kognitiv forsker Daniel C. Dennett prøvet at imødekomme ved at have udviklet sin egen form for fænomenologi, nemlig det han kalder for 'heterofænomenologi'. I sin artikel

'Heterophenomenology reconsidered' gør Daniel C. Dennett rede for sin videnskabsteori, mens han diskuterer den kritik han selv har rejst mod traditionel fænomenologi og den kritik andre fænomenologer har rejst mod heterofænomenologien. Ifølge Dennett, er den største forskel mellem fænomenologien og heterofænomenologien, at fænomenologien overlagt prøver at distancere sig fra naturvidenskaberne, hvor heterofænomenologien derimod prøver at inkorporere den. [Dennett, 2007, side 249-250]

Heterofænomenologiens formål er derfor at bygge bro mellem den menneskelige subjektivitet og naturvidenskaberne, som konservativ fysik og biologi, hvilket Dennett kalder for 'tredjepersons perspektivet'. Mere specifik har Dennett som kognitiv forsker, identificeret en problemstilling i hans fag, hvor til heterofænomenologiens har et muligt svar. Ifølge Dennett eksisterer der en kløft mellem det de kognitive videnskaber er i stand til måle og observerer, og hvad de er i stand til at forklare på den baggrund, da de har forpligtet sig på naturvidenskabelige forklaringer. De kognitive videnskaber har nemlig 'tredjepersons perspektivet', som er forskeren, der står uden for et subjekt og observerer, men mangler 'førstepersons perspektivet, nemlig subjektets indre beskrivelser, af hvad han eller hun oplever [Dennett, 2007, side 250]. Men hvor fænomenologien, ifølge Dennett, tager subjektet på ordet, som et rationelt fortolkende og meningsdannende væsen, har heterofænomenologien netop et andet forbehold over for subjektet. Her bliver subjektet kun taget på ordet til den udstrækning, at de ikke bliver skænket en form for 'pavelig ufejlbarlighed', men at der bliver bibeholdt en bevidst kontrol over problemstillingen, om hvad de siger er bogstaveligt sandt, metaforisk sandt, sandt under en pålagt fortolkning eller systematisk falsk, på en måde hvor vi bliver nødt til at forklare det. [Dennett, 2007, side 252].

Men hvorfor er et subjekt ikke i stand til selv at have autoriet over 'hvordan det er at være mig'? Eller med andre ord: Hvorfor er jeg som subjekt ikke i stand til at give en fyldestgørende beskrivelse af min 'levede erfaring' og overbevisninger? Jo dette er jeg ikke, da jeg uundgåeligt, og ofte uvidende om det, bliver nødt til at skildre min subjektive beretninger med metaforiske eller vage beskrivelser, da jeg som menneske er begrænset af mit sprog [Dennett, 2007, side 256-257] Her kan vi igen se det i lyset af McLuhans

mediebegreb, hvor talen ikke tilstrækkeligt kan indkapsle beskrivelser af vores tanker, syn, høreelse og andre sanser uden at større dele budskabet går tabt, da de grundlæggende attributter af talen påvirker formidlingen af vores oplevelser – Med andre ord: De er ikke det samme. Dette er dog nødvendigvis ikke et aspekt som fænomenologien frakender sig, se 'Max Van Manen - at skrive fænomenologisk' afsnittet. Men netop denne problemstilling sætter begrænsninger på hvordan vi kan undersøge, hvorfor jeg overhovedet oplever fænomener, som jeg gør, og hvordan jeg er endt med de overbevisninger, som jeg har. Selvom fænomenologien opfordrer til at reflektere over givne fænomener og vores forhold til dem, formår den ikke, ifølge Dennett, at undersøge de underliggende mekanismer bag vores fænomenologiske refleksioner og stille os selv det spørgsmål: Hvordan opstår den fænomenologiske refleksion overhovedet? [Dennett, 2007, side 268]

Alt dette betyder dog ikke at fænomenologien ikke er brugbar, men blot at den mangler at erkende dens begrænsninger. Dennett mener at fænomenologen er i stand til at belyse det personlige niveau, der på trods af at kan give et informationsrigt indblik ind i en persons bevidsthed, blot fungere til at sætte rammerne og parametrene for hvordan en videre undersøgelse af det underpersonlige niveau skal udføres. [Dennett, 2007, side 255-256] Med andre ord lader heterofænomenologien subjektive forespørgsler, eller fænomenologien, undersøge og belyse et givent fænomen, således temaerne for fænomenet kan identificeres, men lader (natur)videnskaben om at udvikle en forklaringsmodel og konkludere på disse temaer [Dennett, 2007, side 260]

Overordnet set er jeg delvist enig og delvist uenig med Dennett. Om fænomenologien har behov for at forbindes til naturvidenskaben, kommer an på hvad der undersøges og hvilket spørgsmål der bliver stillet. F.eks. får mere abstrakte emner som politik, filosofi, etik og moral nødvendigvis ikke mere videnskabelig værdi, fordi de kan forklares med teorier omhandlende evolution eller neurologi. Netop dette punkt har Dennett's heterofænomenologi fået kritik for af andre fænomenologer, og en kritik Dennett egentlig lader til at være enig i, i det han skriver:

"I agree – up to a point: I agree that there are data I have been ignoring that "must be acquired through reflection by each and everyone upon the structures of his or her conscious experiences... " because "certain kinds of consciousness can only be understood from the reflective perspective itself." [Dennett, 2007, side 267]

Dette mener jeg gør sig gældende for netop min primære forespørgsel i dette speciale, hvor jeg prøver at belyse hvordan religionsdebatten på YouTube kan påvirke en etisk sensibilitet. Ikke at en evolutionsmæssig eller neurologisk forklaring kunne være interessant at sætte i perspektiv til problemstillingen på et senere tidspunkt - Især hvis jeg skulle prøve at gøre problemstillingen mere generaliserbart eller kvantificerbart.

Dog vil dette ville i første omgang ikke bidrage til at belyse, selve de erfarings og læringsmæssige aspekter af problemstillingen.

Som John Law argumentere for har alle metoder deres fordele og ulemper. Jeg mener som Dennett at kritikken af subjektet bevidsthed og dermed også forskerens bevidsthed, er en af fænomenologien ulemper. Men compensationen for denne ulempe, behøves nødvendigvis ikke som udgangspunkt at findes i de naturvidenskabelige metoder. Rene subjektive beretninger, kan som Flyvbjerg argumentere for, sagtens alligevel have en operationel værdi, især når det gælder om teori vedrørende menneskelig adfærd og læring, der er oftest er svært at sige noget absolut om. Menneskelig anliggender ændre sig nemlig relativt i forhold til kultur, historie og teknologi hvilket også er en af McLuhans pointer i hans medieteorier. Ydermere er vi, ifølge John Law med til at skabe den virkelighed vi beskriver, via de teorier og den teknologi vi bruger til at beskrive den. Derfor vil vi aldrig være helt uafhængige af problemstillingerne omhandlende vores subjektivt, selvom vi prøver at lænke vores fænomenologiske beskrivelser til naturvidenskaben. Dette virker dog også til at være en problemstilling Dennett erkender, i det han skriver:

“But then how do we (how does she – how do the heterophenomenologists studying her) distinguish theorizing from the more naive or at least theoretically neutral attempt to say what it is like now? I don’t think there is a good method for drawing this line. I don’t think it is possible for there to be perfectly neutral, perfectly theory-free testimony from subjects or theory-free inquiry from researchers.” [Dennett, 2007, side 263]

Problemstilling gælder altså, ifølge Dennett, for alle videnskabelige undersøgelser. Han mener dog især fænomenologien er sårbar for dette, i det fænomenologen netop prøver at gøre sig fri fra sine teorier og konceptualiseringer, når et givent fænomen skal undersøges. Derfor er fænomenologien også sårbar over for illusioner og forvrængning, da der mangler en udefrakommende instans, ud over fænomenologen selv, til at validerer hvorvidt den fænomenologiske tilgang overhovedet bliver praktiseret [Dennett, 2007, side 264] På netop dette punkt bliver heterofænomenologien fordringer relevant for mig, da jeg senere i specialet, på egen opfordring, kommer til at stille spørgsmål vedrørende gyldigheden af min fænomenologiske tilgang. Derfor vil jeg tage Dennett’s kritik af fænomenologien til eftertragtning, da jeg som selvrefleksiv fænomenologisk forsker bliver nødt til at stille mig spørgsmålet:

“How do we know that we are all conscious in the same way?” [Dennett, 2007, side 264]

4. Dataindsamling og analyse

Dette kapitel er en beskrivelse af hvordan jeg har anvendt mit metodiske rammeværk med henblik på at udføre min dataindsamling og fortolke det til håndterbart data.

Autoetnografi

Som gennemgangen af fænomenologien antyder, er man som fænomenologisk forsker i stand til at belyse et fænomen som man er involveret i og som undre en. Derfor er man som fænomenologisk forsker i stand til at sætter ord på sin undren, ved at reflektere over den levede erfaring og eksistentielle situation man befinder sig i, og derudfra kan rejse indsigtsfulde spørgsmål vedrørende det fænomen som man har rettet sig i mod. Derfor kan man som fænomenologisk forskere gør sig selv den primære kilde for empirisk data eller som Max Van Manen formulere det:

"Even minor phenomenological research projects require that we not simply raise a question and possibly soon drop it again, but rather that we "live" this question or, better, that we "become" this question." [Max Van Manen, 1984, side 46]

Derfor har jeg foretaget en autoetnografi (se bilag 2) hvor jeg har søgt at beskrive min eksistentielle relation til religionsdebatten på YouTube. Endvidere vil jeg løbende reflektere over min levede erfaring som undersøgelsesprocessen skrider frem.

I beskrivelsen af mit eget personlige forhold til religionsdebatten på YouTube, er blev jeg mere bevidst om hvad der forbinder mig til fænomenet og hvilket mening det har for mig. Ud fra min autoetnografi har jeg således sat ord på min undren jeg formuleret som følgende:

Hvilke konsekvenser kan det have for tonen i en debat, både for afsender og modtager, når den bliver medieret gennem en platform som YouTube?

Denne formulering har jeg brugt som retningslinje for min videre undersøgelsen. Denne brugte jeg ikke som en decideret problemformulering i det jeg søgte at holde spørgsmålet åbent, hvis nogle nye indsigter skulle opstå.

Men beskrivelsen er beskrevet kronologisk i forhold til min egen væren og er derfor ustruktureret i forhold til de overordnede temaer. Hvilke elementer der hører til hvor, er svært for mig at identificere i en logisk sammenhæng, i det jeg husker elementerne i en given rækkefølge, ud fra en rationalisering af min egen historie. Min umiddelbare erfaring af de enkelte elementer virker derfor sløret og jeg har svært ved at få

adgang til dem, uden først at danne forudfattede kategorier jeg kan sætte dem i. Men dette umiddelbart synes at gå imod den fænomenologiske filosofi, fandt jeg det hensigtsmæssigt at gøre brug af et KJ-metoden som et analytisk værktøj, hvor forudfattet og kalkulativ tolkning af data kan undgås – Så hvidt det er muligt.

KJ-analyse af min autoetnografi

I dette afsnit vil jeg præsentere resultatet af min KJ-analyse. Først vil jeg kort redegøre for de forskellige temaer der opstået og derefter og prøve at relatere dem til hinanden, med henblik på at identificere et overordnet tema.

Da KJ-analyse er udført intuitivt, dvs. de enkelte grupper/temaer er blevet dannet før de er blevet navngivet, kan nogle af temagrupperne måske virke besynderlige. Desuden kan visse termer og sætninger virke vilkårligt placeret, uden at have nogen umiddelbar logisk sammenhæng. Dog er der alligevel en vis intuitiv fornuft i processen, da analysen har afsløret identificerbare temaer med tilhørende problemstillinger. Disse problemstillinger har guidet mig i en ny retning og hjulpet med at åbne op for en yderligere præcisering af min undren, vedrørende religionsdebatten på YouTube.

En konsekvens af KJ-analysen er derfor at min levede erfaring i en vis udstrækning bliver induceret. Derfor har jeg, udover at arbejde hermeneutisk med min empiri, også valgt at arbejde ud fra følgende opfattelse:

"Essentially, all [models](#) are wrong, but some are useful" [Box, 1987, side 424]

Ved at jeg erkender at modellerne der er blevet opstillet i dette speciale ikke er en fyldestgørende repræsentation af fænomenet jeg undersøger, men snarere tjener til at give et indtryk af hvordan fænomenet kan opleves og hvilket temaer det kan associeres med, åbner jeg op for muligheden, at modellerne kunne have taget sig anderledes ud, under andre omstændigheder og i andre kontekster. Hvilken også er i overensstemmelse med John Laws pointe i 'After method'. Ikke desto mindre kan jeg stadigvæk gøre brug af dem, til at illustrerer problemstillinger, der er dukket op i min livsverden. Temaerne der er dukket op på baggrund af KJ-analysen af min autoetnografi lyder som følgende: **Videnskab** (samt dens ethos/image/persona), dens egenskaber og dens fjender), **intelligens/logos**, **sociologi/gruppedannelse**, **fabler**, **eskapisme**, **angst**, **uorden/kaos**, **etisk og moralsk adfærd**. (Billeder af grupperne er vedlagt som bilag 3)

Videnskab

Den største hovedgruppe, jeg fandt frem til via KJ-metoden, fik titlen "Videnskab", da den repræsenterer mange af de ting, jeg forbinder videnskaben med. Undergrupperne har fået titlerne "dens ethos/image/persona", "dens egenskaber" og "dens fjender".

Dens ethos/image/persona

Ordene og sætninger jeg havde lagt i samme gruppe i denne gruppe, fremstod for mig som elementer som kan bruges til at beskrive hvordan videnskaben gerne vil fremstå. Med andre ord er det videnskabens persona, dens ansigt udadtil, men ikke nødvendigvis hvad det er indadtil. Jeg oplever nemlig en uoverensstemmelse mellem videnskabens "image" og dens "autentiske jeg".

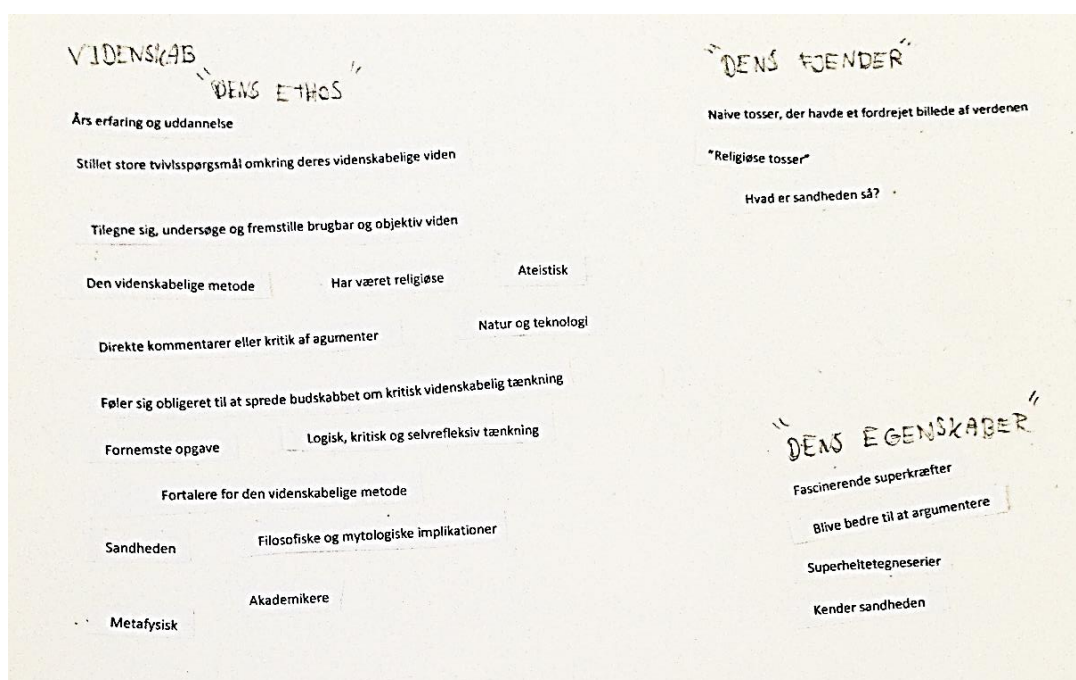

Illustration 2: Eksempel på en gruppe. På billedet ses Intelligens/logs og Sociologi/gruppedannelses grupperne, hvor udklippene er limet på et stykke papir.

Dens Egenskaber

Dette blev en lettere mærkværdig undergruppe, som har fire labels: "Fascinerende superkræfter", "blive bedre til at argumentere", "superheltetegneserie" og "kender sandheden". Her har jeg associeret videnskabens egenskaber af den med superheltes, forstået på den måde, at videnskaben har ligesom superhelte, fascinerende kræfter der kan udrette ting, som folk under normale omstændigheder ikke kan (særlige færdigheder og teknologi til rådighed osv.). Superhelte har ofte en stærk gennemslagskraft hos folk, vinder tilslutning gennem deres heroiske handlinger og bekæmpelse af ondskab, samt har ofte en dyb forståelse for universets mysterier

Dens fjender

Videnskabens fjender er de tilsyneladende "religiøse tosser", som har et fordrejet verdensbillede og stiller spørgsmål til sandheden. For at blive ved superhelte allegorien, så er disse fjender ligesom superskurkende i tegneserierne, der modsætter sig superheltenes verdensbillede. Dette gør de på trods af at superheltenes besidder åbenlyse formidable superkræfter og evne til at løse selv de mest krævende mysterier. Som med de "religiøse tosser", mangler superskurkende en realitetssans og en erkendelse af, at de står på den åbenlyse forkerte side af sandheden, da de netop fungerer som objektive antagonister, og derfor er skæbnebestemt til at tabe.

Når efterfølgende reflekterer over denne allegori opstår der et åbenlys problem: Er det på nogen måde rimelig at associere en følsom debat mellem mennesker i den virkelige verden, mellem en karikeret kamp mellem superhelte og superskurke, som udspiller sig i en fiktiv fantasiverden? Og hvorfor opstår denne association til at starte med?

Intelligens/logos

Den andet største tema har fået titlen intelligens/Logos. I gruppen fremkommer bl.a. ord som 'logik', 'diskussion', 'argumenter' hyppigt. De enkelte sætninger der er kommet med i gruppen, er alle formuleret således at de fremstår velartikuleret og flersidet. Dette forbinder jeg overordnet med ordet 'intelligens', eller rettere, 'at appellere til logik', som ofte kan være synonymt med intelligens. Med andre ord: Dette tema omhandler det at diskutere via logikkens vej og således fremstå mere intelligent.

Men når jeg reflektere over den gruppe opstår en problemstilling: Er det at være velartikuleret og flersidet nødvendigvis også det samme som at være logisk? Hører dette rettere ikke til retorikken? Og vindes diskussioner/debatter overhovedet ved udelukkende at appellere til logik?

Sociologi/gruppedannelse

Denne gruppe indebærer en del elementer, som jeg forbinder med sociologi. F.eks. ord som 'konformitet', 'minoritet' og 'gruppetænkning'. Et andet ord for gruppen kunne derfor være gruppedannelse, da jeg samlet set ser elementer, jeg forbinder med en gruppedannelsesproces. Især med hensyn at vi er tilbøjelige til at identificere os og finde sammen med andre, der deler vores synspunkter.

Spørgsmålet er således: Hvor vidt har jeg selv været tilbøjeligt til dette i min færd på YouTube?

Fabler

I denne gruppe er der elementer jeg forbinder med fabler, med ord som 'religion og mytologiske fortællinger', 'oldgammel overtro'. Altså fænomener der umiddelbart ikke skal tages bogstaveligt, men fænomener som alligevel kan have stor værdi for os. "Filosofi og tænke over tingene" er også i denne kategori, da jeg opfatter meget filosofi som tankeeksperimenter på lige fod med fabler, som nødvendigvis ikke skal tages bogstaveligt, men snarere kan give perspektiv på livet.

Eskapisme

"Underholdning", "YouTube", "måden vi bruger YouTube på", "selv kan vælge indhold" er eksempler på nogle af de elementer denne gruppe består af, som samlet set får mig til at associere med ordet eskapisme. Dette ord forbinder jeg nødvendigvis ikke kun med negative ting som virkelighedsflugt eller apati, men ligeså meget med positive ting som frakobling, afstresning og fordybelse. Jeg ser dette tema i tæt relation til de to følgende temaer.

Angst

Ordene og sætningerne associere jeg med begrebet "Angst", som jeg forbinder med følelsen af ikke at vide eller at stå over for noget ukendt, som er en følelse vi ofte har et kompliceret og/eller ubehageligt forhold til.

Uorden/kaos

Denne gruppe er tæt forbundet med angst. Mens angst indeholder mere irrationelle og følelsesmæssige elementer, indeholde uorden/kaos derimod mere rationelle elementer, som kan have angst som konsekvens. F.eks. "Sandheden er et relativt begreb" og "kan være ret firkantet i deres synspunkter", hvor den første er en erkendelse, som kan føre til kaos, imens den anden er en fornægtelse, der kan beskytte imod følelsen af kaos. Hvis vi begriber verden firkantet, ved at sætte alt i systematisk orden, hvor alt har en tydelig årsag og konsekvens, vil det også minimere vores opfattelse af uorden og kaos. Derimod hvis verden begribes vilkårligt og uden sammenhæng, kan alt opfattes som værende uden struktur eller orden, hvilket kan føre til angst.

I forhold til debatten på YouTube kan de tre overnævnte temaer give anledning til at stille spørgsmål om hvorvidt vi bruger YouTube som en form for virkelighedsflugt, til netop at minimere angst og uorden/kaos?

Etisk adfærd

Heri indgår termer som har noget at gøre med vores adfærd overfor hinanden. "Ethiske og moralske overvejelser", "etiske udfordringer og valg" og "uetiske og amoralske konsekvenser".

Den overordnede sammenhæng i grupperne

De tre første grupper: "Videnskab", "Intelligens/logos" og "Sociologi/gruppedannelse" kan ses rationelle og systematiske begreber i den menneskelige tankegang, men eskapisme, angst, uorden/kaos kan ses som irrationelle og abstrakte begreber. Her tænker jeg en form for Ying og Yang dualitet, hvor disse to aspekter ikke er hinandens modsætninger, men snarere er komplementære, indbyrdes forbundne og afhængige af hinanden. F.eks. kan videnskab ses som en form for eskapisme, en pause fra det virkelige liv og et forsøg på at få orden i kaos. Videnskaben er nemlig et fænomen, man kan fordybe sig i og dermed glemme omverdenen. Fabelfortællinger kan sagtens appellere til vores logik og intelligens, selvom de ofte indeholder mytiske og overnaturlige elementer. Gruppedannelse kan være en måde at minimere angsten for at være alene.

Men et spørgsmål jeg ser rejser sig ud fra dette, er hvad der sker når vi i vores opfattelse af verden, skarpt adskiller visse begreber, sætter dem i uforenlig kontrast til hinanden og bruger dem til at sætte etiketter på fænomener. Ligesom når jeg selv er skyldig i at associere videnskab og rationalitet, med superhelte, og "religiøse tosser" og uorden/kaos, med superskurke. Hvordan kan det være at jeg har sådan et karikeret forhold til de mennesker jeg har set i debatten på YouTube, som jeg nærmest har malet fjendebilleder af?

Dette leder naturligvis videre til det sidste og mindste tema: Etisk adfærd. Temaet om etisk adfærd, står på en måde alene uden for de andre temaer, men på en anden måde er inkorporeret og kan dække ind over dem alle sammen. Vores rationelle overbevisninger og irrationelle følelser har nemlig i sidste ende, stor betydning for hvordan vi handler. Men selvom dette tydeligvis er et stort og vigtigt tema i forhold til debatten på YouTube, er det alligevel endt med at blive det mindste tema jeg har identificeret i denne KJ-analyse.

Den levede erfaring eller efterrationalisering? – Gyldigheden af min fænomenologiske tilgang

Som beskrevet i afsnittet 'At skrive fænomenologisk', kan det være svært at skille mellem det, som er en efterrationalisering og det, som er den faktiske levede erfaring. Pga. mine mange års brug af mere deduktive tilgange til empiri, som har en tendens til dominere min tankegang, blev jeg i tvivl om hvor vidt belysningen af de overordnede temaer via KJ-analysen, var foretaget 'her og nu' intuitivt, eller om mine forudfattede ideer og konceptualiseringer dominerede udfaldet. Endvidere kan det problematiseres at jeg med lethed kunne finde et sammenhæng mellem temaerne, uden nogen større selvmodsigelser. Med John Law's advarsel imod at simplificere virkeligheden og Dennetts kritik af fænomenologiens manglende kritik af egen bevidsthed 'in mente', valgte jeg at prøve at imødekomme denne problemstilling. Tanken var således: Ved at involvere andre mennesker i min fænomenologiske undersøgelse, med henblik på at belyse fænomenet ud fra beskrivelser af deres givne opfattelser af YouTubevideoerne via en KJ-analyse, kunne jeg sammenligne temaerne i min KJ-analyse med deres. I mit møde med workshopdeltagernes forståelseshorisonter skete der dog en uventet horisontsammensmeltning, hvor mit syn på debatvideoerne ændrede sig radikalt. Denne oplevelse vil blive beskrevet følgerig. Først vil jeg først gøre rede for de udvalgte YouTubevideoer, mit valg af deltagere og det praktiske resultat af workshoppen.

Kort beskrivelse af udvalgte YouTubevideoer

I dette afsnit vil jeg kort beskrive indholdet i de 8 udvalgte YouTubevideoer, der blev vist og diskuteret i forbindelse med workshoppen. En mere dybdegående fænomenologisk beskrivelse af videoerne kan findes i bilag 4. De fænomenologiske beskrivelser, som beskrevet i 'at skrive fænomenologisk'-afsnittet, griber videoerne patetisk an. Det vil sige at vægten er lagt på de atmosfæriske, sensuelle og følelsesmæssige aspekter af videoerne. Et eksempel fra bilag 4 tager sig ud som følgende:

"I starten tiltalte 'Why God Matters' mig i særdeleshed. Jeg fandt hele hans fremstilling yderst kompetent, rationel og skarpsindigt. Billedsiden underbyggede argumentationen og var dertil tilsat et beskeden humoristisk udtryk, som ikke ødelagde seriøsiteten i han pointer. Stemmeføring og ordforråd oplevede jeg som overlegen. Han synes at snakke videnskabens, etikkens og fornuftens sag, og det virkede åbenlys for mig at religion var en trussel mod dette. Videoen, om noget andet, fik mig derfor til at føle, at der var en sag, som der skulle kæmpes for!"

De første fire af de følgende videoer blev sendt per email (email vedlagt som bilag 5), mens de 4 sidste blev vist under selve workshoppen.

Min valg af videoer til workshopen tager udgangspunkt i de flere hundrede af debatvideoer jeg har set på YouTube, siden mediet foreslog den første video til mig. Herfra har jeg valgt ud blandt de YouTube ateister, der især har gjort indtryk på mig. Dette har de haft i kraft af, umiddelbart at sætte en høj produktionsværdi i deres videoer, samt at have slagkraftige og velovervejede argumenter for deres synspunkter. Endvidere har jeg valgt videoerne på baggrund af et ønske om at variere forskellige parametre som stil, tone, længde, producent og tilgang til debatten. Således kunne deltagerne blive eksponeret for en bredere vifte af debattens indhold og dermed få en bredere oplevelse af det givne fænomen. De ialt 8 videoer der er blevet behandlet i forbindelse med workshopen er følgende:

Is atheism a religion? – Forsvare det generelle argument imod, at ateisme er en religion på lige fod med alle andre religioner.

Philosophical Failures of Christian Apologetics, Part 1: Why God Matters – Introduktion til en videoserie, omhandlende tesen om at religiøse apologeter er filosofiske uredelige og hvorfor dette er vigtigt i et større samfundsmæssigt og kulturelt perspektiv

What if god disappeared? – Skaberen af videoen udgiver sig for at være en kristen, der implicit giver udtryk for hvor inkonsekvent guds pludselige fravær faktisk ville være

Atheism as congruence - I denne video beskriver skaberen af videoen hvordan han oplevede sin overgangsperiode, fra kristen til ateist, ved hjælp af et psykologisk koncept.

1st Foundational Falsehood of Creationism – Første video i en længere videoserie, der omhandler tesen om at kreationister overlagt lyver og forvrænger sandheden, for at være i stand til at varetage deres samfundsmæssige og kulturelle interesser.

When it's OK to lie: When you're lying for Jesus – Omhandler tesen om at religiøse er villige til at bedrive overlagt svindel, ved at redigere i deres kommercielle videoer, med henblik på at få deres budskaber og argumenter til at fremstå stærkere.

The Internet: Where religions come to die – Tager udgangspunkt i tesen om at religion ikke kan overleve på internettet, da internettets format tillader kritik og granskning af religions manipulative metoder.

,

Workshoppen

I dette afsnit vil jeg kort gøre rede for den afholdte workshop, dens deltager samt præsenterer den fælles udarbejde KJ-oversigt over YouTubevideoers temaer. Efterfølgende vil jeg sammenligne og fortolke min indledningsvise oplevelse af YouTubevideoerne med workshopdeltagernes oplevelse, og efterfølgende beskrive hvordan deres livsverdener påvirkede min radikalt. Nærmere detaljer vedrørende workshoppens struktur og fremgangsmetode er vedlagt som bilag 6. Jeg vil forsøge at beskrive deltageres KJ-oversigt ud fra den dialog der opstod under workshoppen, tro mod hvordan jeg oplevede deltageres forklaring af den. Således blev KJ-metoden brugt som et gruppeværktøj til at skabe dialog og mening vedrørende religionsdebatten på YouTube, hvilket jeg har inkorporeret i min forståelseshorisont og senere fortolkning af fænomenet.

Valg af deltagere

I mit valg af deltagere var det vigtigt at få mindst én religiøs med, da jeg fandt det relevant at have en deltager med, der var af en anden overbevisning end jeg. Således kunne denne deltager bidrage med en fornyet synsvinkel og på samme tid udfordre min egen. Antallet af deltager valgte jeg at begrænse til tre personer således alle kunne få tilstrækkelig med taletid og således jeg bedre havde mulighed for at få et dybt indblik deres givne livsverdener. Alle af deltagerne var jeg personlig bekendt med, dog kendte de ikke hinanden. Dette kriterium, sammen et andet kriterium om at personerne jeg valgte skulle være villige til at tale åbent om deres oplevelser og følelser i en gruppesituation, var med henblik på lettere at skabe en mere interessant og forudsætningsløs dialog blandt deltagerne.

Resultat og refleksion over workshoppen

I det følgende vil jeg præsentere resultatet af workshoppen og hvordan den inspirerede mig i min videre undersøgelse af religionsdebatten på YouTube.

Temaerne workshopdeltageres fandt frem er som følgende:

'Postulater', 'retfærdiggørelse', 'præsentationsform', 'deltagerbaggrund' og 'de overordnede grupper'

En mere detaljeret beskrivelse af de enkelte grupper er at finde i bilag 7.

Ligesom med min egen KJ-analyse, kunne diverse ord og sætninger tilhøre flere grupper, og visse gruppenavne kunne have været omformuleret eller have været mere præciseret. Men da KJ-metoden foreskriver en intuitiv systematisering, vil resultatet deraf ofte betyde at modellen mere er en illustration af

vilkårlige indtryk af det givne analyseobjekt, frem for analytisk logik – Hvilket korresponderer med den fænomenologiske tilgang og John Laws pointe om ikke at ændre og forsimple det man prøver på at beskrive.

Illustration 3: KJ-oversigten deltagerne udarbejdede under workshoppen

Ikke desto mindre stod deltagerne KJ-oversigt som en klar illustration af et misforhold i mellem deltagerne overordnede oplevelse af videoerne og min egen indledningsvise oplevelse. At min oplevelse ændrede sig radikalt på baggrund af min interaktion med deltagerne under workshoppen, var yderligere et essentielt bidrag til formuleringen af mit fænomenologiske spørgsmål, som vil blive præsenteret i det efterfølgende afsnit.

Det skal nævnes at temaerne fra min KJ-analyse også blev inkluderet og placeret i workshopdeltagerne KJ-oversigt, således jeg kunne undersøge hvordan deltagerne forholdte sig til disse.

Det overordnede tema i deltagerne KJ-oversigt virker i høj grad til at omhandle en negativ opfattelse af de ateistiske debatvideoer på YouTube. Da videoerne fremstiller religion på en unuanceret og generaliserende måde, mistede deltagerne tilliden til videoernes budskaber. Derfor opfattede deltagerne videoernes budskaber som postulat, der blev et dominerende tema i deres optik. Når et tema som 'retfærdiggørelse' dukker op, hang det sammen med at "logikken" i ateisternes argumentation, retfærdiggøre en nedgørende fremstilling af religion – Der bliver simpelthen ikke taget nogen hensyn til deres perspektiv. Dette vidner temaet om 'præsentationsform' også om, der er en gruppe som illustrere hvordan deltagerne betragter de præsenteret budskaber i videoerne med distance og skepsis. Dette hang dog også sammen med deltagerne personlige overbevisninger, som kom til udtryk i gruppen 'deltagerbaggrund' – Ingen af deltagerne delte nemlig de samme fundamentale overbevisninger, som dem der kom til udtryk i YouTube videoerne, hvilket var i kontrast til min overbevisning. Derfor var min KJ-Analyse domineret af et andet

fokus, et som måske var på et mere 'abstrakt' og konceptuelt plan end deltagernes. Dette kom til udtryk i deres placering af mine temaer som 'de overordnede grupper'. Her identificerede de dog en mangel, som overhovedet ikke dukkede op i deres bevidsthed, før mine temaer skulle kategoriseres i forhold til deres. Da de skulle bestemme hvor temaet 'etisk adfærd' skulle placeret, opstod der hurtigt enighed omkring at dette var et centralt og vigtigt problem for alle videoerne. Dette står klart i følgende passage fra transskriptionen, hvor deltagerne er i færd med at bestemme hvor de enkelte temaer skal placeres i deres KJ-oversigt:

Nik: Ehm.. Etisk adfærd, er det din?

Steffen: Nej

Martin: Den kunne man egentligt godt efterlyse

Nik: Ja man kunne efterlyse den

Martin: Ja, det kan man jo godt

Nik: Ja... Den vil gerne, man sidder over i den her side, som modsætning til det der ovre af.. Men den står lidt alene ik'?

Steffen: Ja, er der en? Ja.. Det er jo lige det ja

Nik: Ja er der en?

Steffen: Ja

Nik: Ja, det er faktisk et vigtigt spørgsmål..

Steffen: Ja

Martin: Ja

Nik: Faktisk rigtigt centralt

Steffen: Det er sjovt der er ingen, der har tænkt på det udover Mark

Nik: Jamen alle kunne...

Martin: Det er lidt det, der er argumentet for at jeg mister.. Interessen

Steffen: Det er der du er, det er der du er større

Martin: Ja, for jeg synes de bliver for usaglige, og...

Steffen: Ja

Martin: Og for markante, alt for hurtige

Nik: Jamen problemet er jo... [00:34:00] Alle abonnementer jo på den sande etik, alle abonnementer på den rigtige moralske tilgang ik'?

Martin: Ehmm

Nik: Og og, hvis man er, er religiøs, så har man en, en logik der tilsiger at man har den rigtige etik og den rigtige moralske tilgang til tingene. Og er man a-religiøs og dermed videnskabelig, åbenbart

Martin: Ja hehe

Nik: For det er jo så en logik, om der er i spil her ik'? Og som jeg synes er problematisk

Martin: Meget

Nik: Så er man også etisk og moralsk.. Hvad hedder sådan noget? Man er etisk og moralsk punktum.. Ja... Så er man, så er man afbalanceret og neutral, og når man er neutral, så er man rigtig på den..

Martin: Ja

Nik: Ja.. Og det synes jeg jo også er et problem ik'?

[Bilag 8, side 155-156]

I det overstående går det op for deltagerne at der mangler en etisk dimension i videoerne, hvilket er et aspekt de alle efterlyser. En af deltagerne (Martin) konstatere at det er årsagen til at han hurtigt mister

interessen for videoerne, imens en anden deltager (Nik) udpeger en problemstilling i, at der ofte bliver sat lighedstegn mellem ens egen synsvinkel og den sande etik, uden selvkritik.

Netop denne oplevelse var det store vendepunkt for mig – Min personlige åbenbaring – Som skulle vise sig at blive omdrejningspunktet for min analyse i dette speciale. I dette øjeblik gik det nemlig op for mig hvad der virkede til at være det største lighedspunkt mellem min og deltagernes oplevelse af videoerne: At vi først var tilbøjelige til at se en lang række forskellige temaer og problemstillinger, som kunne diskuteres og rationaliseres. Men da vi møder spørgsmålet om etisk adfærd, begyndte vi at undre os over hvorfor vi ikke havde opdaget problemstillingen noget før? Med andre ord: Hvorfor undgik netop dette aspekt vores umiddelbare indstilling og begribelighed af fænomenet?

Sjov nok var min egen identificering af denne mangel, heller ikke et produkt af min umiddelbare oplevelse, men et produkt af en refleksionen over min KJ-analyse, hvor jeg sammenligner det billede YouTubeateisterne giver af videnskaben med superhelte. Dog med den ene store og meget væsentlige forskel: Superheltene kæmpede ofte med etiske problemstillinger, som gjorde at de satte spørgsmålstejn omkring retfærdiggørelsen af deres handlinger. Denne etiske tvivl er tilsyneladende ikke at finde nogle steder hos de givne YouTube ateister. Mit spørgsmål dertil er derfor: Hvorfor ikke?

Det fænomenologiske spørgsmål

Efter workshopen mistede jeg min interesse for religionsdebatten på YouTube. Jeg så dem nu i et andet lys. Hvad der før synes interessant, bekræftende, intellektuelt stimulerende og provokerende, var nu mere blevet intolerant, stigmatiserende og selvretfærdigt. Jeg var nærmest skamfuld over hvor meget jeg indledningsvis havde lovprist budskaberne i disse videoer og hvor apatisk jeg havde været overfor hvordan ikke-ateister kunne blive opfattet på den bekostning. Selvom jeg senere i min nysgerrighed for religionsdebatten, havde set live-debat videoer, hvor religiøse fik mulighed for at komme på talerstolen og forsvare sig selv, påvirkede dette ikke min samvittighed mærkbart. Det var først da jeg begyndte at vende kritikken af religion, mod kritikerne selv, at jeg begyndte at undre mig over et manglende aspekt i debatten. Det var først da jeg præsenterede videoerne for deltagerne i workshopen, at noget dybere i min livsverden begyndte at røre på sig. Jeg kunne pludselig sætte mig i deres sted, fordi de var fysisk tilstede og jeg gik i dialog med dem. YouTube var ikke længere en medie som religionsdebatten skulle formidles igennem, med derimod var det talemediet der blev taget i brug, hvilken ændrede måden jeg opfattede debattens budskaber markant. Denne erfaring har ledt mig til at præcisere mit indledende undren:

Hvilke konsekvenser kan det have for tonen i en debat, både for afsender og modtager, når den bliver medieret gennem en platform som YouTube?

Til følgende problemformulering:

Hvorfor mangler der tilsyneladende en etisk sensibilitet i religionsdebatten på YouTube, og hvilke konsekvenser kan det have for debattens budskaber?

5. Teori

I dette kapitel vil jeg etablere det teoretiske fundament hvor fra jeg er i stand til at skabe en forståelse, der vil virke som et redskab for analysen af min empiriske data. Teorien vil bestå af udvalgt teori jeg har fundet relevant for mit problemfelt, hvilket tager udgangspunkt i de overordnede temaer jeg har identificeret i min de fortløbende undersøgelser. Teorien jeg har udvalgt vedrører således temaerne: Etik, appel til objektivitet, samt mediers effekt på vores oplevelse.

Jeg har valgt primært at gøre brug af tænkere, der har formuleret teorier, jeg mener rammer nerven af de overstående temaer. Disse tænkere kan endvidere siges at have fænomenologiske tilgange, eller fænomenologiske træk, i måden hvor på de tilgår deres teorier. På den måde kan jeg betragte teoretikerne som subjekter, vis livsverdener jeg tolker ud fra. Eller som Max Van Manen beskriver det:

“Selected phenomenological materials enable us to reflect more deeply on the way we tend to make interpretive sense of lived experience and, thus, to transcend the limits of our interpretive sensibilities.”

[Manen, 1984, side 58]

Vi når altså ikke kun fænomenologisk indsigt ved at beskrive vores egne livsverdener, men også ved at inddrage andres, der har gjort sig dybe overvejelser vedrørende samme problemstillinger, som dem vi selv har erfaret. Dermed kan vi udvide vores forståelseshorisont og opnå nye indsigter.

I det følgende vil jeg derfor kort tegne et portræt af de udvalgte teoretikere, ud fra den måde de er blevet tolket på gennem tiden. Dette inkluderer også den overordnede kritik de har modtaget. Yderligere vil jeg prøve at skitsere hvordan de enkelte tænkere kan forholdes til fænomenologien, og så vidt det er muligt, hvordan de kan forholdes til hinanden.

K.E. Løgstrup – Den etiske fordring

Knud Ejler Christian Løgstrup (1905-1981) var en dansk filosof, teolog og præst. Løgstrup blev kendt vidt og bredt gennem bogen *Den etiske fordring*, som udkom i 1956. [Christensen, 2005, side 36] I bogen formulere han en etisk fordring, som grundlæggende ud på *“[...] den kendsgerning, at den enkelte hører med til den verden, hvori den anden har sit liv og derfor har noget af den anden menneskets liv i sin hånd, er den en fordring om at tage vare på det”* [Løgstrup, 1991, 32]. Ifølge Løgstrup lever vi i et stadie af udlevering og overgivelse overfor hinanden. Tillid og sympati er derfor en af grundelementerne i menneskelige relationer. Denne grundlæggende forudsætning danner det centrale punkt i formuleringen af

etik ved Løgstrup. Han ser etik fra det synspunkt af fænomenologiske metafysik, i at vi ikke kan nå frem til etik gennem tanken og ideologi, men er så at sige født ind i det - Hvilket gør at dens grundlæggende attributter fremstår selvindlysende. Etik skal ikke ses som et abstrakt teoretisk projekt, som fjerner etik fra den konkrete relation og situation, hvor etikken i virkeligheden har sine rødder. [Gerdes, 2008, side 53] Løgstrups etik kan derfor kaldes for *interdependens-etik*, da vi som mennesker er dybt afhængige af hinanden. Netop betragtningen om at vi ikke er adskilte fra hinanden kan give et væsentlig bidrag til min analyse af religionsdebatten på YouTube, i det at et mellemliggende medier ikke vil ændre på denne eksistentielle forudsætning.

Løgstrups fænomenologiske tilgang er direkte inspireret af den eksistentielle fænomenologi ved Heidegger [Christensen, 2005, side 34]. Ved fænomenologi forstår Løgstrup at man arbejder med fænomener, ved at holde sig til den umiddelbare erfaring og væren. Derved kan man beskæftige sig med fænomenet i dets helhed, som det "ureduceret fænomen". [Christensen, 2005, side 35-36]. Derved forholder Løgstrup sig udelukkende til det mellemmenneskelige forhold i sin fremstilling af etik i Den etiske fordring. Andre vigtige værker af Løgstrup kan nævnes: Opgør med Kierkegaard⁶ (1968), Norm og spontaneitet (1972) og Skabelse og tilintetgørelse (1978). Overordnet for disse værker, er at han arbejder inden for området mellem filosofi og teologi, det som Løgstrup betegner som 'det universelle'. Det har i den forbindelse derfor også været diskuteret, hvorvidt Løgstrups tænkning grundlæggende er filosofisk eller teologisk. [Christensen, 2005, side 35-36] Netop dette aspekt af Løgstrups tænkning kan have implikationer for min fortolkning af religionsdebatten på YouTube, da en etik baseret på kristen teologi, kan indeholde en vis bias i forhold til den teistiske side af debatten. På trods af Løgstrup søgte at påvise at Jesus etiske forkyndelse harmonerer med den etiske fordring og derfor kan påvises på rent almene, sekulære filosofiske præmisser [Christensen, 2005, 36], synes den etik Løgstrup formulere ifølge Andersen alligevel at være identisk med den kristne etik⁷ [Andersen, 2001, side 361]. Endvidere ifølge Christensen:

"Efter mit skøn ligger der teologiske motiver under hele Løgstrups forfatterskab, teologiske motiver, som i en vis udstrækning kan karakteriseres som apologetiske". [Christensen, 2005, 35]

Hvorvidt Løgstrups etik udspringer af filosofiske eller teologiske motiver, vil jeg ikke diskutere her. Dog synes jeg det er vigtigt at holde sig for øje, at ved en tolkning ud fra Løgstrups perspektiv, opstår der

⁶ Her introducere Løgstrup begrebet om de suveræne livsytringer, der kan ses som en viderebygning af de grundlæggende fænomener der bliver taget op i den etiske fordring. Kritikken af Kierkegaard tager jeg op i efterfølgende afsnit.

⁷ Med kristen etik forstår jeg idéen eller viden om rigtigheden og forkerthed af menneskelige handlinger, med oprindelse i den kristne tro. Sekulær etik, på den anden side, er den viden / tanken om at handle med rette og med urette, der ikke forudsætter nogen religiøs - kristen eller andet - tro. [Andersen, 2001, side 350]

mulighed for, at der på samme tid også gives en kristen fortolkning, eller hvert fald: En fortolkning der tager afsæt i kristne værdier. Men da det dybest set ikke behøver at være nogen nævneværdig forskel på en kristen etik og en sekulær etik, hvilket netop er Løgstrups formål at vise. Derfor kan det diskuteres hvorvidt det i sidste ende overhovedet har betydning. Problemstillingen, mener jeg, ligger snarere i at betegne Løgstrups etik som universel. Dette er netop også en af John Laws kritikpunkter af videnskabelig metoder:

“Similar arguments apply to definiteness. Whether realities that are fluid, fractional, multiple, indefinite and active are good or not has to be judged circumstance by circumstance. There is no general rule. These are not political goods in and of themselves. (Compare a train crash with a bush-pump.) But to enact general prohibitions on (the recognition of) realities that display these attributes is to enact a class-politics of ontology that is a bad. Greater permeability and recognition of fluidity and all the rest, overall this cannot be a bad”. [Law, 2004, side 158]

En hver given præskriptiv etik kan altså ikke gælde i alle situationer på alle tidspunkter, hvilket jeg heller ikke mener gælder for Løgstrups etiske fordring. F.eks. synes det svært at forholde sig til det enkelte menneske hvis man skal prøve at forholde sig til ting, der sker på større plan som et nationalt, internationalt eller sågar globalt. Her må man nødvendigvis i en vis udstrækning være nødt til at forholde sig til abstraktioner og forestillinger omkring andre mennesker, i det man ofte ikke har mulighed for at forholde sig til andet. Endvidere skal man også forholde sig til den problemstilling, om at have tillid til råd, der netop fordrer at der skal næres mistillid overfor visse mennesker – Som jo kan være en retfærdig mistillid (Hvilket bl.a. også er en af YouTube ateisternes påstande om religiøse). Men selv om man nærer mistillid til et menneske, betyder det nødvendigvis ikke, at jeg ikke er i stand til at opføre mig etisk i forhold til vedkommende. Med andre ord: En mangel på tillid underminerer en bestemt slags etik, men udelukker ikke alt etik.

Ikke desto mindre mener jeg at Løgstrup med sine omfattende fænomenologiske betragtninger omkring tillid, som fundamentet for menneskelige relationer, der fremsættes i 'den etiske fordring', kan bidrage til en dybere forståelse af hvordan vores etiske sensibilitet fungerer i forhold til andre mennesker vi interagerer med i den konkrete situation.

Kierkegaard

Søren Aabye Kierkegaard (1813-1855) var dansk filosof og teolog, og regnes ofte for at være den største danske filosof. Selvom om han værker ikke vandt stor udspredelse mens levede, er han senere i stigende grad blevet anerkendt som indflydelsesrig skikkelse i teologi og filosofi, og senere i psykologi og eksistential

psykoterapi. Blandt de første af mange der fik øjnene op for Kierkegaards filosofi, var filosoffer der senere er blevet identificeret til at være af den fænomenologiske og eksistentiale skole [Minton, 2000, side 24] To af disse, som er blevet nævnt og har betydning for dette speciale, er Løgstrup og Heidegger, der begge er blevet inspireret af, men har dog også kritiseret, Kierkegaard. [Olsen, 2006, side 11][Christensen, 2005, side 34] [Khawaja, 2012, side 21]

Subjektiv og objektiv sandhed

Kierkegaard bliver ofte betragtet som den etiske forgænger for den eksistentielle filosofi, som er karakteriseret ved udforskningen af tanken om menneskelig frihed gennem befrielsen fra diverse illusioner der binder os. For Kierkegaard bestod illusionen i objektiv vished. Dette betød ikke at Kierkegaard søgte at afvise objektiv propositionelle sandheder, han forsøger at understrege vigtigheden af subjektiv sandhed over objektiv sandhed, hvert fald i den forstand at subjektive sandheder har størst betydning og udøver mest indflydelse i det enkelte menneskets liv (Især i den religiøse sfære) [Minton, 2000, side 24] Dog kan denne tankegang involvere visse problemstillinger omhandlende et vist distancerende fokus på individet. Netop dette var en af Løgstrups grunde til at tage afstand fra Kierkegaard, og eksistentiel filosofi og teologi i det hele taget, da han opfattede disse som en fartruende fortalere for nihilismen [Christensen, 2005, side 31]. Endvidere mener Løgstrup at kærlighed hos Kierkegaard alene består i at hjælpe det andet menneske til at elske gud, hvilket medfører en forsagelse af den mellemmenneskelige kærlighed. Kierkegaards etik er for Løgstrup grundlæggende uetisk, ukærlig og verdensforrægtende. [Olsen, 2006, side 10]

Hos Heidegger synes kritikken af Kierkegaard at være mere kompliceret, i det hans tidligere værker emmer af Kierkegaard. F.eks. omsætter Heidegger hele passager fra Kierkegaards 'Begrebet Angest' under en mere formel fænomenologisk analyse af menneskelig erfaring, i hans hovedværk 'Being and time'. Men i 'Being and time' og i hele sin karriere, er Heideggers eksplicitte diskussioner af Kierkegaard begrænset til marginer (fodnoter, forord, overgangsbestemmelser passager, upubliceret korrespondance) [Khawaja, 2012, side 22] Heideggers inspiration af Kierkegaard vidner således omkring hvordan visse aspekter af Heideggers filosofiske fænomenologi og Kierkegaards verdenssyn kan gå hånd i hånd. Denne påstand vil jeg vende tilbage til.

Men med tiden forholder Heidegger sig mere og mere kritisk til Kierkegaard og i takt med at Heidegger forholder sig mere kritisk, bliver hans påstande vedrørende Kierkegaard midlertidig også mere og mere indbyrdes afvigende. Dog er den røde tråd i hans kritik, fra den tidligste til det sidste, er imidlertid den

generelle svaghed i tolkningen af Kierkegaards forfatterskab – Derfor virker det til at det var tolkningerne af Kierkegaard Heidegger ikke ville forbindes med og ikke Kierkegaard ham selv [Khawaja, 2012, side 37] Heidegger synes nemlig at være overraskende bevidst om, i det mindste for hans tid, kompleksiteten af Kierkegaards forfatterskab [Khawaja, 2012, side 48]

Kierkegaard forfatterskab betragtes ofte nemlig ofte for at være indviklet og omfattende, hvilket har medført en væld af forskellige fortolkere af Kierkegaards tekster. Netop denne problemstilling kan have implikationer for dette speciale, da jeg pga. kompleksiteten i Kierkegaard værker, har valgt at gøre brug af en fortolkning af disse. Den amerikanske professor i filosofi Robert C. Solomon har i sin bog 'From Hegel to Existentialism', tolket Kierkegaards subjektivitetsbegreb, med henblik operationalisere Kierkegaards filosofi, således de kan forstås i konkrete og relevante kontekster, som netop har relevans for dette speciale. Dog er jeg opmærksom på at dette blot er én læsning af Kierkegaard, blandt mange. Dette indebære dog en vist begrænsning i måden hvor på jeg anvender Kierkegaard, som jeg vil jeg søge at redegøre i det følgende. Ifølge Helms kan mange af de nuværende skillelinjer i Kierkegaard tolkningen spores tilbage til uoverensstemmelser over, hvordan Kirkegaards stil forstås (hans indirekte kommunikation) i forhold til hvad han rent faktisk siger (hvad der er direkte angivet). Størstedelen af tolkningerne af Kierkegaard falder således i én af tre kategorier, som Helms kalder (1) litterær-dekonstruktivt, (2) stump teologisk, og (3) etisk. [Helms, 2011, side 92].

For den litterær-dekonstruktiv læser af Kierkegaard, kan der ikke udledes nogen overordnet mening fra Kierkegaards tekster, alene ud fra selve indholdet (det Kierkegaard direkte kommunikerer), da det er selvmodsigende. Derfor skal Kierkegaards tekster læses med opmærksomhed på hans retorik og stil, i det han overlagt benytter sig af virkemidler som f.eks. ironi, gentagelse og subtil selvmodsigelse. [Helms, 2011, side 94-95]

En stump teologisk læsning derimod indebære at Kierkegaard læses bogstaveligt og at der derfor lægges vægt på tro og kristendommen. Således fremstår Kierkegaards tekster som autoritær, med et klart og sammenhængende filosofisk doktrin i sinde. Dog er denne tolkning netop tilbøjelig til at overse brugen af retoriske virkemidler i Kierkegaards forfatterskab [Helms, 2011, side 94]

Den sidste måde at læse Kierkegaard på er den etiske. Den etiske fortolkning ligner den stumpe teologiske læsning i den udstrækning, at de tager Kierkegaard for at formulere en form for et sammenhængende perspektiv. Eksempler på emner der kan have generelle etiske implikationer inkludere spørgsmål om identitet, fantasi, kærlighed og vilje. Mens selvom disse etiske fortolkninger ofte resultere i værdifulde bidrag til disse forskellige (bredt etiske) studieområder, indebærer de også en væsentlig faldgrube: Etiske læsninger er tilbøjelig til at minimere troens rolle ved Kierkegaard, selv når de er udtrykkeligt teologiske. På

samme tid er de heller ikke følsomme over for det centrale i Kierkegaards stil og hvilken betydningen det har for hans filosofi som helhed. Med andre ord: Etiske tilgange gøre hverken fuld brug af indholdet eller form af Kierkegaards forfatterskab. Selv om sådanne etiske tilgange kan give betydelige filosofiske indsigter i en række forskellige fagområder, kan de ikke tilbyde en dyb forståelse af Kierkegaards filosofi som helhed. [Helms, 2011, side 97-98]

Ifølge overstående beskrivelser vil Solomon læsning af Kierkegaard falde ind under den etiske, i det han hverken netop ikke tager højde for Kierkegaards stil eller teologi, men netop prøver at udlede en overordnet sammenhængende filosofi vedrørende subjektive og objektive sandheder i Kierkegaards perspektiv. Derfor er min brug af Kierkegaard ikke et forsøg på at opnå en større forståelse af hans filosofi som helhed, men snarere et forsøg på at operationalisere et hans koncepter, med henblik på at belyse en problemstilling angående måden hvor på YouTube ateisterne appellerer til sandheden.

Men kan denne fortolkning af Kierkegaard så fungere i overensstemmelse med Løgstrup og fænomenologien? Ved Løgstrup kan det peges ud at kritikken af Kierkegaard mere var af en teologisk karakter, på samme tid der kan stilles spørgsmålstejn ved om Løgstrups læsning af Kierkegaard var retfærdig [Olsen, 2006, side 12], i sær hvis det antages Løgstrup læste Kierkegaard ud fra en stump teologisk vinkel. Derudover kan der sættes spørgsmålstejn ved hvilken betydning disse to religiøse filosoffer har for min videnskabelige tilgang og analyse til YouTubedebatten. Først og fremmest vil jeg hævde at de etiske perspektiver de bidrager med i dette speciale, ikke påvirker gyldigheden af den videnskabelig værdi, da perspektiverne forholder sig direkte til den menneskelige eksistens og ikke til metafysiske anliggender. For det andet kan det, ifølge John Law, være uhensigtsmæssigt at afvise spirituelle synspunkter kategorisk da:

Who know (let us broaden the category) that the world is charged and run through with moments of inspiration. The spiritual and the material – here these cannot be distinguished [Law, 2004, side 150]

Med dette mener John Law at som vi i videnskaben er med til at producere den virkelighed vi beskriver, så ligeledes gør spirituelle synspunkter det samme. Hvis dette er sandt er der stort set intet skel mellem det vi anser som materialisme (eller det videnskabelige paradigme ifølge Law) og spiritualisme. Begge aspekter er drevet af personlig inspiration. Men hvordan skiller vi så gyldige fra ugyldige synspunkter, eller rettere: Gode (etiske) synspunkter fra dårlige (uetiske), således vi kan skabe en hensigtsmæssig virkelighed. Ifølge Law handler dette om deres gennemskuelighed og forhold til magt:

“But their blanket displacement also incurs costs. For instance, spiritualities or inspirations can be understood as manifestations of ontic/ epistemic imaginaries. The implication is that at least in their less

codified and power-saturated forms they may be capable of making versions of the real that distribute agency more generously and less parsimoniously, allocating it in a manner that is less dualist, less prone to treating the natural as passive, reacted upon, brute.” [Law, 2004, side 151]

Vi skal altså vælge de synspunkter der fordeler magten på sådan en måde at verden bliver mindre dualistisk, og mindre tilbøjeligt til at betragte den naturlige tilstand som ligegyldig og passiv. I forhold til både Kierkegaard og Løgstrup er deres etiske perspektiver netop placeret hos det enkelte menneske, hvor ingen instanser som f.eks. abstrakt ideologi og objektive sandheder, bliver givet ekstraordinær prioritet. Derfor kan det argumenteres for at Kierkegaards og Løgstrups synvinkler, selvom de var inspireret af religion, alligevel kan en videnskabelig værdi, om ikke andet i en et mellemmenneskelig forståelsesmæssigt perspektiv. Angående Heidegger og hans filosofiske fænomenologi tyder det på at denne var dybt inspireret af Kierkegaard filosofi, selvom Heidegger ikke selv var åben omkring det [Khawaja, 2012, side 31] Dette var angiveligt vis pga. at Heidegger havde et kompliceret forhold til religion, vanskeligheder ved at formulere karakteren af den stemme, som er i stand til at mægle og anordne dialogen der optræder mellem filosofi, religiøs tænkning og erfaring i hans arbejde [Khawaja, 2012, side 47] Med andre ord er det Kierkegaards religiøse aspekter Heidegger havde svært ved at forene sig med, i hvert fald den måde han blev læst på i Heideggers samtid. Derfor er det ikke overraskende at der ofte er blevet identificeret fænomenologiske strenge og tendenser hos Kierkegaard [Helms, 2011, side 89-90], som netop kunne inspirere Heidegger. Dybest set kommer Kierkegaards applikationsmuligheder an på hvordan man vælger at læse ham. Jeg vil ud fra en etisk læsning af Kierkegaard mene at hans koncepter om subjektiv og objektiv sandhed, kan bruges til at belyse essentielle etiske temaer i religionsdebatten på YouTube, uden at gå i konflikt med fænomenologen og Løgstrups perspektiv.

Mashall McLuhan

Mashall McLuhan (1911-1980) var en canadisk professor i engelsk litteratur, kommunikationsteoretiker og en offentlig intellektuel. Han tidligere værker 'The mechanical bride'(1951) og især Understanding Media – the extensions of man (1964) medførte at han opnåede stor popularitet og eksponering i tiden efter de blev udgivet. Men McLuhans popularitet medførte også at de teoretiske propositioner, han har fremsat gennem tiden, både er blevet hædret og kritiseret i et vidt omfang. [Grosswiler, 1996, side 2] [Katz et al. 1998, side 2] I det følgende vil jeg søge kort at gøre rede for hans teori om varme og kolde medier, hvilket er en viderebygning af mediebegrebet der blev introduceret i preface-kapitlet, og dernæst kort gøre rede for og

diskutere den overordnede kritik der har været af denne, samt beskrive hvorfor jeg finder McLuhan's koncepter relevant for min analyse.

Hot and cold media

En teori McLuhan fremsætter i bogen 'Understanding Media –the extensions of man, omhandler hvilken effekt, bestemte medier påvirker os, alt efter hvilken kultur vi befinder os i og hvor bevidste vi er om denne effekt. Effekten af medierne kan, ifølge McLuhan, sættes ind i to kategorier, navnlig: "varme" og "kolde" medier. Det fundamentale princip der adskiller disse to typer medier, er hvorledes de stimulerer vores sanser, mængden af information de giver og hvilken grad de kræver vores bevidste interaktion. Et varmt medie stimulerer i "høj opløsning" i den forstand, at den fylder os med en stor mængde information og derfor ikke kræver stor deltagelse fra vores side. Mængden af sanseindtryk og information overlader nemlig ikke store "huller", som brugeren skal udfylde for at forstå budskabet. En koldt medie stimulerer på derimod i "lav opløsning" ved at give os en lille mængde information og kræver derfor større bevidst interaktion fra vores side. Her bliver vi nemlig nødt til at udfylde "hullerne" for at kunne forstå de budskaber mediet formidler [McLuhan, 1964, side 24-25]

F.eks. kan de YouTube siges at være et varmt medie, hvert fald mens vi er i færd med at se videoklip, da mediet ikke kræver stor interaktion fra vores side, mens den fylder os med information ved primært at stimulere vores høre- og syns sans. Omvendt kan diskussioner siges at være et kold medie, i det diskussioner ofte kræver vores fulde opmærksomhed, før vi er i stand til at forstå hvad vores diskussionspartner prøver at kommunikere.

McLuhan giver i 'Understanding Media' en dybere analyse af mediers påvirkning på mennesket gennem tiden, alt fra talen og print til hjulet og våben. Som nævnt tidligere kan alt teknologi ifølge McLuhan defineres som udvidelser af menneskets sanser og lemmer, og dermed næsten alle teknologier der er forbundet med kommunikation og transport, det være sig cykler, briller eller radioen, samt mere abstrakte ting som teorier, begreber og ideologier.

McLuhan er ofte blevet kritiseret for at være uklar og abstrakt i sine beskrivelser og argumentation [Mullen, 2006, side 375] [Katz et al. 1998, side 2] [Grosswiler, 1996, side 96], være en teknologisk determinist der har et idealistisk syn på medier [Mullen, 2006, side 375] [Grosswiler, 1996, side 97+102] samt at fremlægge sine teorier uden at teste eller validere dem, i hvert fald i en videnskabelig praksis [Mullen, 2006, side 374] [Katz et al. 1998, side 309]. Dog er det også ofte blevet angivet at McLuhan ofte er blevet misforstået [Mullen, 2006, side 2] [Martin, 2014, side 58] McLuhans argumentationsmetode kan nemlig beskrives som værende dialektisk [Grosswiler, 1996, side 100] og han teorier intersubjektive, hvis formål var skildre hvordan medier former dimensionerne af menneskelig kommunikation, og hvordan medier på den måde er

kommunikative, ekspressive og interaktive [Grosswiler & Shaw, 1998, side 143]. Ifølge Mullen, var det aldrig McLuhans hensigt at teorierne i 'Understanding media' skulle forstås som stringent videnskabelig viden [Mullen, 2006, side 374] Endvidere kan McLuhans mål ses som at han ønskede at udforske hvorledes teknologi kunne bidrage til menneskelig velvære [Grosswiler & Shaw, 1998, side 144] At kalde McLuhan for teknologisk determinist kan derfor siges at være en fejlbenævnelse. Ifølge Grossweiler er en mere korrekt benævnelse i stedet 'teknologisk humanist' [Grossweiler, 1996, side 98] Ifølge Mullen var McLuhans argumentation heller ikke rettet i mod teknologisk autonomitet over mennesket men snarere:

[...] without the uses determined by humans, surely not by the technologies themselves, there would be no development whatsoever" [Mullen, 2006, side 376].

Dette gør sig også gældende ifølge Grosswiler, der mener McLuhan udforskende teorier skal anvendes med henblik på netop at give os større bevidsthed og autonomi, i forhold vores mediebrug, og således modarbejde teknologisk determinisme [Grosswiler, 1996, side 97] Netop denne betragtning er jeg enig i og finder relevant for at dette speciale, i det jeg ønsker at undersøge hvorledes en øget bevidsthed af mediers effekt, kan medføre en øget etisk sensibilitet på YouTube.

Men selv om han argumentationsmetode og teknologiske ontologi kan forsvares, synes det alligevel ikke at underminere problemstillingen angående validiteten af hans teorier. Ifølge Katz et al. Var dette også et problem for McLuhan selv:

"People think he was uninterested in testing his propositions. In fact, he tried but failed (Marchand, 1989)" [Katz et al. 1998, side 310]

Dette er dog blevet tilbagevist af Grosswiler, der har demonstreret hvorledes McLuhans teori kan bruges som teoretisk udgangspunkt for at studere det dialektiske forhold mediernes produktion og forbrug, af skiftende medier systemer, samt medierne og det socialpolitiske system. McLuhans analyse kan endvidere anvendes på hegemoni, ideologi, falsk bevidsthed, og praksis, som er formuleret under andre koncepter af McLuhan [Grosswiler, 1996, side 120]

Hvorvidt selve teorierne i McLuhan's arbejde er valide eller ej kan således diskuteres. Dog underminere det ikke den indsigtsfulde perspektiv han tilgang kan give. Blandt andet har McLuhans perspektiv bidraget med:

"An expanded sense of rationality and aesthetic methods of interpretation to the study of media and communication. This allowed for accounts of subjectivity, taste, feeling, and perception excluded from the dominant theoretical formulations" [Grosswiler & Shaw, 1998, side 145]

Netop hans oplevelsesmæssige og sanselige tilgang til medier mener jeg har relevans for dette speciale, da det stemmer godt overens med en fænomenologisk vinkel. McLuhans mediebegreb, som jeg har defineret i prefacekapitlet, fremstiller netop medier som en forlængelse af os og dermed ikke adskilt fra os, på lige fod hvordan Heidegger fremstiller menneskets væren i verden (Dasein), i forhold til vores omgivelser. Derfor er det heller ikke overrasket at Grosswiler & Shaw har sammenligner McLuhans tilgang med eksistentialistiske og fænomenologiske filosoffer som netop Martin Heidegger og George Grans [Grosswiler & Shaw, 1998, side 146] Endvidere er det effekten medier har på vores oplevelse, som dette speciale primært har fokus på, og ikke hvorvidt denne oplevelse direkte kan måles og valideres. Til dette formål mener jeg at McLuhan koncept om "The medium is the message", samt "hot and cold media", bidrager med den nødvendig begrebsdefinition, til at give en dybtgående beskrivelse af den virkning et medie som YouTube kan have på vores begreber, teorier og metoder, hvilket er afspejles i hele religionsdebatdiskursen på YouTube. Dermed bidrager McLuhan med medieaspektet i min analyse.

Af disse årsager mener jeg at McLuhan's perspektiv kan give en interessant fortolkning af min levede erfaring, i sammenspil med Løgstrup og Kierkegaards begrebsverdener.

6. SYNTSE

I dette kaptitel vil jeg beskrive min syntese som er baseret på mit empiriske perspektiv. Kapitlet vil indlede med en kort beskrivelse af en KJ-analyse brugt på transskriptionen af workshoppen, som er foretaget med henblik på at sætte deltagernes perspektiv i relation til de udvalgte teoretiske perspektiver, hvor fra jeg søgt at formulere en række forskningsspørgsmål. Disse vil blive brugt til at lede den efterfølgende fænomenologiske analyse og fortolkning af min levede erfaring.

KJ-overblik over transskription

De overordnede temaer der blev dannet på baggrund af en KJ-analyse af transskriptionen (bilag 8) af workshoppen. Temaerne lyder som følgende: *Meta, filosofi, relativisme, manipulation, irrationalitet, etos/tillid, patos, logos/rational analyse, YouTube, livsholdning, KJ, Force to fit, ufokuseret, realiteterne, dobbeltmoral, modsætninger/ekstremer og 'på trods af latterliggørelse, kan de alligevel have ret'*. Billeder af de enkelte grupper er vedlagt i bilag 7.

Mange af de overnævnte grupper går igen fra de tidligere KJ-analyser, dog med mere konkrete og præciserede ordvalg i denne iteration, da min forståelse for fænomenet har ændret sig. Dog synes den overordnede tematik at være den samme som før, dog med enkelte undtagelser, som jeg vil belyse i det følgende.

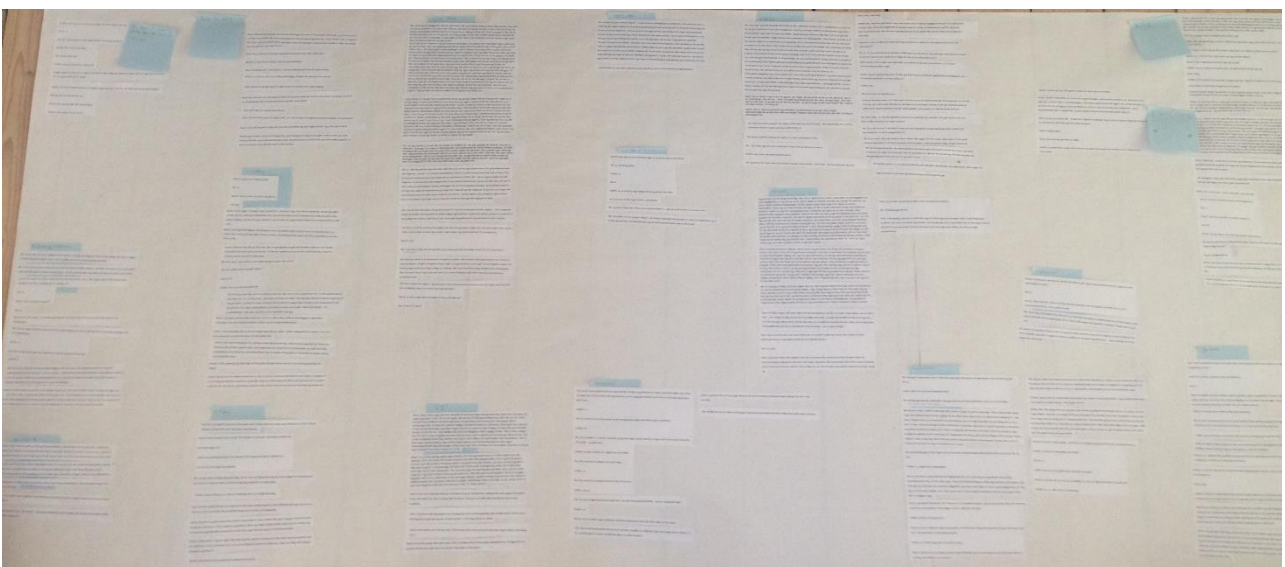

Illustration 3: KJ overblik over transskription af lydoptagelserne fra workshoppen

Overordnet illustrere de overnævnte grupper for mig de mange indtryk religionsdebatten kan give, samt dens mange facetter. Deltagerne fik også givet et bredt og abstrakt fokusspørgsmål:

”Hvordan oplever du/i de givne YouTubevideoer?”

Dette spørgsmål (hvilket er nærmere beskrevet i bilag 6) havde til formål undersøge den umiddelbare oplevelse af videoerne. Derfor blev den efterfølgende dialog som naturlig konsekvens deraf også omfattende. Dette er blandt andet også grunden til, at et stort tema som ’meta’ er opstået, samt et mindre som ’ufokuseret’: Deltagerne spurgte ganske enkelt ind til selve præmisserne for workshoppen – De havde svært ved ikke at blive givet én konkret problemstilling at arbejde med, og dialogen blev derfor ofte ”ufokuseret”. Et andet interessant tema der er opstået i denne anledning er temaet ’Force to fit’. Her fortæller jeg nemlig deltagerne, at hvis ikke de kan finde ud af hvor de skal placere bestemte ord og sætninger, blot skulle lægge dem i en ’lone wolves’ gruppe – Hvilket de valgte ikke at gøre på noget tidspunkt. Dette er igen interessant i forhold til John Laws citat:

“...simple clear descriptions don’t work if what they are describing is not itself very coherent. The very attempt to be clear simply increases the mess” [Law, J. 2004. Side 2]

Når vi prøver at skabe konsensus mellem diverse temaer, der ikke nødvendigvis høre sammen, kan deres egentlige mening gå tabt. Grupperne ’meta’ og ’force to fit’ illustrerer således for mig, hvorledes det er så godt som umuligt, at få hele oplevelsen af et givent fænomen, og dens dybere mening, afdækket i en enkelt model - Selvom omfanget af den kvalitative empiri er begrænset. Det kan med andre ord siges at KJ-overblikket er en forsimplet udgave af virkeligheden, hvor i den egentlige oplevelse af YouTubevideoerne netop måske er fragmenteret og nødvendigvis ikke indebærer nogen enkelt forenet udgave af virkeligheden. Ikke desto mindre har jeg søgt at tolke empirien ud fra mit egen levede erfaring, med henblik på at få fænomenet til at give mening. Ud fra min overordnede forståelse og tolkning af den samlede empiri har jeg således formuleret en række forskningsspørgsmål, som vil fungere som ledetråd i min analyse:

- Hvorvidt hænger manglen på etisk sensibilitet sammen med den store appel til objektivitet fra ateisternes side?
- Hvordan kan YouTube som medie underminere den etiske sensibilitet i debatten?
- Hvordan kan mine metodiske og teoretiske diskussioner være med til at kaste lys over problemstillingerne i religionsdebatten?

Når disse forskningsspørgsmål er blevet analyseret og diskuteret, vil det være muligt for mig at give svar på den overordnede problemformulering, hvilket blive præsenteret i konklusionsafsnittet.

Appel til logik

Et gennemgående tema både jeg og workshopdeltagerne identificerede var YouTubeateisternes forsøg på at forstærke deres budskaber, ved først og fremmest at appellere til vores logik, antageligvis for at fremstå mere troværdigt. Dog er alverdens logisk argumentation ligegyldig, hvis taleren har en bestemt negativ følelsesmæssig appel eller/og fremstår utroværdig. [Aristoteles. 1991. side 14 + 23]

Netop denne situation må sige at gøre sig gældende med deltagernes syn på de ateistiske YouTubevideoer, da de overordnet fandt videoerne utroværdige og opfattede dem negativt, trods de var domineret af en appel til logik. Dog var dette ikke tilfældet for mig indledningsvis: Jeg fandt netop overordnet videoerne troværdige og positive. Først da jeg afholdte workshoppen oplevede jeg en decideret frastødning af videoerne og pludselig virkede deres logik ikke så rationel og fornuftig længere. Ud fra denne erfaring, virker det derfor umiddelbart til at vores oplevelse af hvad der er rationelt, logisk og troværdigt kan skifte, alt efter omstændighederne. Netop problemstillingen i denne erfaring har den danske filosof og teolog Knud Ejler Løgstrup skrevet om.

Sympati og tillid

Løgstrup har med den etiske fordring gjort sig nogle dybe overvejelser vedrørende hvordan vi etisk forholder os til hinanden, hvor tillid er et centralt begreb i dette forhold. Ifølge Løgstrup er vores naturlige indstilling at møde hinanden med tillid, indtil denne på den ene eller anden måde brydes [Løgstrup, 1991, side 17] For at have tillid til andre personer, må vi også enten nære sympati eller kærlighed. Hvis ikke opstår der en spænding, hvor vi opfatter den anden med et "kompleks af dispositioner", eller skrevet med andre ord: Vi danner os et konceptuelt billede af den anden person [Løgstrup, 1991, side 22] Hvis vi til gengæld nærer sympati eller/og kærlighed, er vi også langt mere tilbøjelig til at nære tillid.

Hvis vi tager dette perspektiv med i fortolkningen af min levede erfaring, nærer jeg således tiltro til YouTube videoerne, før workshoppen, fordi jeg allerede havde sympati for det ateistiske budskab. Ingen af deltagerne var ateistiske og havde derfor ingen forudgående sympati for budskaberne. Grunden til at jeg overhovedet var blevet fanget af videoerne til at starte med, var netop at de bekræftede et synspunkt jeg allerede havde. Derudover er det tvivlsomt om deltagerne overhovedet havde set videoerne, hvis jeg ikke havde afholdt workshoppen.

Men hvorfor ændrede min opfattelse af de religiøses synspunkt sig så? Jo, fordi jeg havde en konceptuelt billede af de religiøse, et som jeg havde dannet mens jeg så videoerne alene med mig selv. Men da jeg i selskab med mennesker, der er ikke har nogen forudgående sympati for de ateistiske budskab, ændrede det sig, pga. det personlige samvær. Til dette skriver Løgstrup nemlig:

”Men i det personlige samvær sker det – normalt – at billedet bryder sammen. Den andens personlige nærvær udsletter det... ... Den andens nærvær lader der ikke være plads til ens billed. Hans nærværelse og mit billede af ham er uforenelige. De udelukker hinanden. Og det er billedet, der kommer til at vige”

[Løgstrup, 1991, side 22-23]

Grunden hertil er at det antipatiske billede er livsfornægtende, både over for os selv og over for den anden. Da det ligger vores tilværelse til at forholde os til nuet, bliver vi også nødt til at tage en ny stilling til den anden person, der ikke beror på vores forestillinger [Løgstrup, 1991, side 23]

Hvis vi yderligere ser denne situation i lyset af McLuhan, spiller selve mediet der formidler budskabet også en afgørende rolle for vores opfattelse. Som nævnt kan YouTube betragtes som et varmt medie, i det flere af vores sanser kraftigt bliver stimuleret på en gang – Visuelt, auditivt - i kraft af YouTubes indhold består af videofilm. Derfor sanser vi ikke selve YouTubes budskab, eller effekt på os, der bevirker at vi bliver eksponeret for de samme synspunkter om og om igen⁸.

Omvendt kan diskussionen siges at være et kold medie, i det diskussionen ofte kræver vores fulde opmærksomhed før vi er i stand til at forstå hvad vores diskussionspartner kommunikerer. Dette stemmer øjensynligvis også overens med Løgstrups synspunkt af personlig samvær: Vi er nødt til at nære sympati for vores diskussionspartnere, før vi er i stand til at interagere med dem i en etisk forstand, hvilken netop er det et varmt medie underminere. Til dette skriver McLuhan:

”The effect of hot media treatment cannot include much empathy or participation at any time” [McLuhan, 1964, side 33]

Med andre ord kan det siges at varme medier ekskluderer, hvorimod kolde medier inkluderer empati og deltagelse, hvilken må siges at være forudsætningen for at man kan tage vare på den andens liv, som er udleveret en, ifølge Løgstrups etik.

Var dette så det der skete i mit tilfælde, at jeg gik fra det varme medie YouTube, der ikke kræver en etisk fordring, til det kolde medie 'diskussionen' som der netop kræver en etisk fordring? Ikke helt. For min dårlige samvittighed, eller etiske sensibilitet, over at indledningsvis at have haft sympati for videoernes

⁸ Som beskrevet i preface-kapitlet

budskab, opstod under workshopen før jeg overhovedet gik i dialog med deltagerne. Ydermere var jeg ikke særlig aktiv i selve diskussionen og da jeg primært agerede ordstyrer. Men hænger min oplevelse så ikke sammen med McLuhans perspektiv? Jo det gør den faktisk. Effekten af et medie, som nævnt i speciales preface-kapitel, kan skifte alt efter kultur og hvordan mediet bruges i det sammenhæng. Derfor kan det ske, når et medie bruges på en ny måde i en ny diskurs, eller når en medieform pludselig bliver brugt i sammenspil med et andet, at brugeren bliver bevidst om det pågældende mediets påvirkning:

“For the parallel between two media holds us on the frontiers between forms that snap us out of the Narcissus-narcosis. The moment of the meeting of media is a moment of freedom and release from the ordinary trance and numbness imposed by them on our senses” [McLuhan, 1964, side 61]

Dette vil med andre ord sige at deltagernes blotte tilstedeværelse og meddeltagelse i at se YouTubevideoerne, var tilstrækkeligt til at gøre mig bevidst omkring videoernes påvirkning. Ifølge McLuhan vil et enkelt medie, hvis det bliver overbrugt, være i stand til at “hypnotisere” os, uden at vi er bevidste om det. Han skriver:

“The effects of technology do not occur at the level of opinion or concepts, but alter sense ratios or patterns of perception steadily and without any resistance. The serious artist is the only person able to encounter technology with impunity, just because he is an expert aware of the changes in sense perception.”
[McLuhan, 1964, side 17]

Ordet “kunstner” bruger McLuhan ikke i traditionel forstand, men bruger det til at beskrive en person med en “integreret bevidsthed”:

“The artist is the man, in any field, scientific or humanistic, who grasps the implications of his actions and of new knowledge in his own time. He is the man of integral awareness” [McLuhan, 1964, side 72]

Derfor kan kunsternes perspektiv give os en modkur mod mediernes hypnotiserende effekt, ved at give os indsigt i hvordan vi oplever medier og bliver påvirket af dem. Ligeledes er kunstneren også i stand til at forudse teknologiske forandringer, samt deres sociale og kulturelle implikationer før de sker.

Med andre ord: Det er når vores opfattelse ændre sig, i det vi går fra et medie til et andet, vi er i stand til at gøre os bevidste om hvordan et givent medie påvirker os – Hvordan YouTube kan underminere en etisk sensibilitet.

Endvidere illustrere temaet ‘på trods af latterliggørelse, kan de alligevel have ret’, hvordan ateisternes argumentation ikke blot består af tomme ‘postulater’, men rent faktisk, på mange områder er berettiget. Muligheden er således at den manglende etiske sensibilitet, i visse tilfælde, ligeledes kan bestå i at YouTube

ateisterne som interaktive brugere af et varmt medie, ikke bevidst prøver at latterliggøre teisterne, eller måske undervurderer hvor anstødene deres budskaber kan være, når de forsøger at kommunikere deres livsforståelse ud. Ifølge Løgstrup kan livsforståelse nemlig:

"Stivne til en ideologi og for den enkelte blive en absolut størrelse. Jo mere det sker, desto mere bliver for den enkelte forholdet til andre mennesker en anledning til anmasselse og eventuelt overgreb" [Løgstrup, 1991, side 34]

YouTube ateisterne kan simpelthen være af den overbevisning, at deres budskaber netop er etisk forsvarlige, da de har et ansvar over for sandheden. Men dette er, ifølge Løgstrup, netop en fejlagtig opfattelse af etik, da livsanskuelsen ikke længere tjener mennesket, men det derimod er det mennesket der tjener livsanskuelsen. Der er med andre ord byttet om på rangordenen. Således består der et problem i, at når YouTube ateisterne begriber den teistiske livsanskuelse primært ud fra en idealiseret objektiv synsvinkel, begriber de den med mangel på sympati og forståelse, og dermed med en mangel på etisk sensibilitet. Livsanskuelsen er blevet konceptuelt og idealiseret, og bundet ikke ud i 'realiteterne' vedrørende menneskelige adfærd, men derimod meninger om hvordan tingene burde være. Om disse meninger siger Løgstrup:

"...Jo mere definitive de er, desto nødvendigere er det, at man ikke distraheres af for alt meget forståelse for dem, der skal laves om. Den må vente. Fuldkommenhedsmanien gør alt, hvad der siges og gøres, til noget forløbende og forberedende. Forståelsen må udskydes til fuldkommenheden har indtrådt" [Løgstrup, 1991, side 35]

Rangordenen er altså igen vent om: Først skal den anden person laves om, derefter har han fortjent forståelse. Men med mangel på forståelse, vil der også forekomme en mangel tillid, hvilket er en nødvendighed i al menneskelig interaktion, før der kan opstå nogen egentlig etisk sensibilitet, set fra Løgstrup perspektiv.

Hvis dette gør sig gældende for YouTube ateisterne, betyder det at de sandsynligvis kun har ringe chancer for at få deres budskab ud til andre end dem der allerede deler deres synspunkt, da de netop er de eneste der bliver næret forståelse for.

Et andet problem ved at gøre livsanskuelser og meninger til objektive sandheder, er at man mister sigt for det relativistiske aspekt i mennesket. Fordi vi ikke deler det samme synspunkt, er ikke ensbetydende med at den ene af os er rigtigt på den, imens den anden er forkert på den. Dette er at sætte tingene op i et modsætningsforhold, der udelukker hinanden, hvilket ofte ikke har noget med etik eller moral at gøre. Løgstrup skriver:

"...Hvorfor konflikter, der i sig selv intet har med moral og umoral, med ret eller uret at bestille, men alene skyldes at vore sind og verdener er forskellige, alligevel bliver til lutter moral og rethaveri og giver anledning til bebrejdelser og beskyldninger, der er oplagt urimelige." [Løgstrup, 1991, side 18]

YouTube som varmt medie virker netop til at underminere vores evne til at erkende det faktum, at vores verdener er forskellige, da vores evne til have empati og sætte os i andres sted medføre distancering fra mennesker med andre holdninger end ens eget. Dette kan yderligere understrege at budskaberne i videoerne ikke er uden deres berettigelse. Budskaberne virker nemlig ikke kun til at ville fremme ateistiske synspunkter, men også videnskabelig principper, der hvert fald i mine øjne, indeholder en lang række positive værdier. (Til sådan en grad, at jeg har sammenlignet dem med videnskabelige værdier, med dem af superhelte fra tegneserier). Men problemet opstår når tingene bliver sat op i godt og ondt (ligesom i tegneserierne) hvor der mistes øje for at dette netop er absolutte begreber, der nok bedst høre hjemme i fiktive og karikerede verdener. Resultatet er nemlig, at man på den måde bliver i stand til at retfærdiggøre uetisk adfærd over for sin modpart ud fra et rationale om 'godhed vs ondskab.

Men da en stor del af religionsdebatten netop består i fundamentale forskelle i livsanskuelser, giver det så overhovedet mening at prøve at ændre folks holdninger via YouTube videoer? Og er tilbøjeligheden til at prøve at definere sandheden, i en objektiv forstand, overhovedet en hensigtsmæssig strategi, hvis man prøver at udbrede en given livsanskuelse, selvom denne blev formidlet med en etisk sensibilitet?

Subjektiv og objektiv sandhed

Trods min oplevelse har mit filosofiske standpunkt ikke ændret sig, kun mit forhold til de specifikke YouTube videoer. Jeg er stadigvæk ateist, dog (forhåbentligt) med en større selvkritik overfor selvbekræftende budskaber og større åbenhed over for teister. Workshopdeltagernes holdning ændrede sig i bund og grund heller ikke [Se bilag 8, side 171], selvom de blev eksponeret fra en væld af logisk saglige argumenter, som de i mange tilfælde ligefrem var enige i. Hvorfor ikke? Til denne erfaring har Kierkegaard gjort sig nogle sigende tanker.

Kierkegaards berømte aforisme "Subjektivitet er sandheden" [Solomon, 1987, side 74], kan hurtigt give en ide om hvorledes Kierkegaard forholder sig til subjektiv og objektiv sandhed. Men som nævnt tidligere skal dette ikke forstås som at han afviser konceptet om objektiv sandheden, men blot hvad der er vigtigt når det kommer til den enkeltes liv. Solomon skriver:

"His strategy is not to defend his notion of subjective truth against the claim that "truth is objective", but to always shift the locus of the argument from "logic" to "life", from science to ethics. "Objective truths" he

argues are simply "indifferent": They make no difference for me." In the case of a mathematical proposition the objectivity is given, but for this reason the truth of such a proposition is also an indifferent truth".

[Solomon, 1987, side 76]

Det er altså mit forhold til de objektive sandheder, der er vigtigt, og ikke selve sandheden. Da jeg netop får bekræftet min subjektive sandheder, er YouTubevideoernes budskaber langt mere tilbøjelig til at tale ind til mig - de betyder noget for mig. Den store reference til objektivitet i videoerne, har stor indvirkning på mig, fordi jeg har et givent følelsesmæssigt bånd til dem. Dette gør sig midlertidig ikke gældende for deltagerne, da deres følelsesmæssige bånd til disse subjektive sandheder er en anden.

Dette gør sig gældende fordi objektiv sandhed er deskriptiv, hvorimod subjektiv sandhed er performativ ifølge Salomons tolkning af Kierkegaard. Objektive sandheder er upersonlige og bliver evalueret ved at se forbi den vidende og hans måde at kende til kendsgerningerne, beviserne eller dokumentationen. Subjektive sandheder er derimod succes af en personlig handling og er derfor direkte forbundet til den enkelte. Objektet for den subjektive sandhed kan være delt med andre, f.eks. moralske principper eller religion, men selve den subjektive sandhed (handlingen) kan ikke. [Solomon, 1987, side 83-84] Vi har forpligtet os til at vores subjektive sandheder med 'passioneret inderlighed', og kun vores handlen derudfra kan bestemme sandhedsværdien af disse. Med andre ord: Vi tror ikke blot på vores subjektive sandheder, vi "er" vores subjektive sandheder. Set i dette lys virker det umiddelbart til, at etisk sensibilitet ikke har nogen betydning, hvis man prøver at overbevise andre om at deres givne livsanskuelse er forkert.

Da vi netop lever og ånder vores subjektive sandheder, er de så rodfæstet i vores eksistens, at en etisk hensynstagen ikke har en markant indflydelse på hvordan vi oplever kritik af den. Hvad er så pointen i at overhovedet at prøve at overbevise nogen om noget som helst? Men måske ligger det uetiske i de ateistiske YouTubevideoer, slet ikke i deres deskriptive indhold, men i selve deres handlen: at prøve at anfægte andre synspunkter. For ifølge Løgstrup har selv etiske handlinger sine grænser:

"Det grænseløse består i at tage ansvar for, hvad der er til bedste for alle mennesker - og resultere meget snart i, at man tager ansvaret fra dem ved at tvinge dem mod deres egen vilje til deres egen gavn. Kort sagt, tilraner man sig et ansvar, der ligger ud over ens menneskelige mål, øger man uvægerligt vold imod dem, for hvem man har påtaget sig ansvaret" [Løgstrup, 1991, side 59]

Med det menneskelige mål mener Løgstrup, at man skal handle uselvisk for den andens bedste, og ikke for ens egen skyld, i et forsøg på at give ens eget liv mening og indhold [Løgstrup, 1991, side 58] Det skal altså være for den andens eget bedste, før handlingen kan siges at være etisk. Set i lyset af overstående, virker det ikke overraskende at et stort tema som 'retfærdiggørelse', dukkede op i workshopdeltagernes KJ-

oversigt. For selvom YouTube ateisterne argumenterer for deres synspunkter i den objektive sandheds navn, er det selve den subjektive (eller den handlende) sandhed der er den mest fremtrædende: At selve formålet med budskabet, forsøget på at overbevise andre, kan opleves som værende invaderende. Således er det selve dette forsøg, denne handling, YouTube ateisterne prøver at retfærdiggøre, ved at appellere til upersonlige sandheder, og derved også fralægger sig det personlig ansvar for denne invasion. På den måde kan det også virke til at YouTube ateisterne tager afstand fra subjektive sandheder i det hele taget, selv om dette, ifølge Solomons læsning af Kierkegaard, kun bidrager til at gøre vores eksistens ligegyldig og upersonlig [Solomon, 1987, side 73] Debatten bliver netop derfor upersonlig idet sandheder kastes frem og tilbage uden nogen lytter eller lærer. Yderligere kan Løgstrups overstående citat sættes i relation til YouTube's "præference-algoritme" – Er det at vælge indholdet for brugeren, på det der ellers fremstår som en interaktiv platform, en uetisk handling? Og er det denne 'handling' der har en effekt på brugernes tankevirksomhed i religionsdebatten?

Men vil det så sige at dette gælder for alle sfære af den menneskelige eksistens – Er det altid uetisk at prøve at overbevise andre om de skal erstatte subjektive sandheder med objektive sandheder, eller hvert fald prioritere objektive sandheder over subjektiver sandheder, som det f.eks. ofte ses inden for videnskaben og egentligt også i en vis forstand: i dette speciale?

Videnskabsdebat vs. Religionsdebat

I dette speciales metodekapitel har jeg kort prøvet at diskutere hvordan fænomenologien og subjektive case studys ofte bliver kritiseret. Yderligere har jeg i teorikapitlet søgt at diskutere hvorledes teoretikerne jeg bruger i denne syntese, kan fortolkes og anvendes. Disse diskussioner kan illustrere hvorledes at med en hver given metode eller teori, lader der til at kunne opstilles begrænsninger og kritikpunkter. Der kan derfor altid sættes spørgsmålstejn ved deres validitet eller med andre ord: Deres objektive sandhedsværdi. Dette giver ligeledes anledning til kritik af andre (videnskabelige) synspunkter end ens eget, ligesom i religionsdebatten på YouTube. Men kan den religionsdebat der forgår på YouTube overhovedet sammenlignes med videnskabelige debatter, som dem jeg har søgt at beskrive i dette speciale?

Hvis vi først ser på hvordan der argumenteres i de videnskabelige debatter, er de ligesom i religionsdebatten, domineret af et bestemt rationelt og logisk paradigme. Dette virker umiddelbart til at give god mening, da metode, teori, begreber osv. i et videnskabeligt øjemed burde være et emne, der ikke har en betydelig forbindelse til personlige livsanskuelser og følelser – Disse behøves derfor ikke at tages hensyn til. Så hvis der ønsket et logisk sagligt udfald af diskussionen, så er det bedst at argumenterer med

appel til objektive sandheder. Ydermere forgår videnskabsteoridebatten inden for en lukket kontekst, i den forstand at det er forskere som der diskuterer med andre forskere – De har derfor, ifølge Løgstrup, antageligvis allerede en forudgående sympati og forståelse for hinandens verdener (om end ikke i et afgrænset omfang).

Men noget andet må sige at gøre sig gældende, når privatpersoner på et offentligt medie som YouTube, diskuterer livsanskuelser, der er tæt forbundet med menneskers følelsesliv. Her må der nødvendigvis diskuteres med en hensynstagen til andre menneskers livsanskuelser, hvis der ønskes et konstruktivt udfald. For når man skal forholde sig til livsanskuelser skriver Løgstrup:

”Men tolkningen og følelsen lægger sig atter bag den videnskabelige reduktion og afslører den mistillid og håbløshed, der bliver resultatet, når den erkendelse, der er følelsens og tolkningens, reduceres til indbildninger” [Løgstrup, 1991, side 216]

Der kan altså opstå en etisk konsekvens, ved at diskutere ud fra det samme rationelle og logiske paradigme som i der gøres inden for videnskabens rammer, på et offentligt forum som f.eks. YouTube.

Dog diskuterer forskere ikke traditionelt metode og teori med hinanden via offentlige medier som YouTube. De diskussioner jeg har brugt i dette speciale, er blevet kommunikeret via tekst, som oftest kan findes i både trykt form og digital form på internettet. Tekst kan, ifølge McLuhan, ligesom YouTube, betragtes som et ’varmt’ medie [McLuhan, 1964, side 25]. Indholdet af teksten er talemediet, hvis indhold er ord, begreber, metoder og teorier. Men da vi ofte glemmer selve mediet som diskussionen udspiller sig på, betyder dette at vores brug af tekst som medium for diskussionen, kan have samme latente effekt på brugeren, som hvis det var YouTube der blev brugt – Vi kommer ubevist til at lægge distance til dem vi prøver kommunikere med, i det vi bliver blændet i selve diskussionen af begreber, metoder og teorier. Vi ser ikke længere tekstmediet og dens effekt på vores sind og kommunikation. Konsekvensen af dette er at tonen i videnskabelige debatter, kan blive uetisk i den forstand, at diskussionsparterne utilsigtet og ubevist nærer mistillid og apati overfor hinanden.

Men måske har dette overhovedet ikke relevans, så længe forskere holder diskussionen indenfor den videnskabelige sfære og så længe det er objektive sandheder der diskuteres. Men dette er kun givet, hvis det rent faktisk er objektive sandheder der diskuteres i videnskaben! Hvis metoder er, som John Law skriver, performative er metoder så ikke per definition, ud fra et Kierkegaard-tolknings perspektiv, subjektive? Hvis dette er sandt, betyder det umiddelbart at en etisk sensibilitet, bliver en nødvendighed også i den videnskabelige debat. Dette bliver netop en nødvendighed, da en etisk sensibilitet, ifølge Løgstrup, vil fremme tillid og forståelse, for hinandens virkeligheder, frem for mistillid og misforståelse. Ydermere er dette netop også en af John Laws store kritikpunkter af de euro-amerikanske videnskaber, der

anfægter de virkeligheder kategorisk - ligesom det ses i de givne YouTube videoer - som ikke lever op til de politiske konventioner der dominerer videnskaben. Dette er et problem for den akkumulative videnskabelige viden og udvikling, da dette kan medføre dogmatisk tænkning, der udelukker potentielle værdifulde indsigter i hvordan vores verden hænger sammen.

Det kan selvfølgelig diskuteres hvorvidt videnskabelige metoder, med rimelighed kan betragtes som eksklusivt at være objektive eller subjektive. Set i et mere positivistisk lys kan det måske virke ønskværdigt at metoder forbliver objektive, således at resultaterne deraf kan siges at være sande for alle, på alle givende tidspunkter – Hvert fald idealistisk set. Dette har jo netop en stor pragmatisk værdi, da vi således kan blive enige over en relativ bred kam, at vi rent faktisk snakker om den samme ting, da vi definerer denne ting ens.

Men set i et mere fænomenologisk lys kan det således også diskuteres hvor vidt det er ønskværdigt at metoder skal opfattes som udelukkende at være objektive - og om dette overhovedet er muligt. Hvis ideen om at metoder i bund og grund er subjektive sandheder eksplicit bliver omfavnet, vil en hver given forsker, ifølge et Kierkegaards tolkningsperspektiv, også forpligte sig til sin metode med passioneret inderlighed, hvilken kan være en pointe i sig selv: Det kan fremme kvaliteten og validiteten/gyldigheden af det metodiske arbejde i og med forskeren føler et personligt ansvar overfor at efterleve de principper den givne metode forskriver.

Og hvis en erkendelse af metoder som subjektive sandheder ikke decideret fremmer kvaliteten af det videnskabelige arbejde, er det i hvert fald stand til at fremme den enkelte forskers arbejdsglæde (hvilket jeg selv har oplevede med tilblivelsen af dette speciale), hvilken kan siges at fremme et etisk mål i sig selv – Nemlig lykke.

Men hvis vi slutter af med John Law, kan der sættes et overordnet spørgsmålstegn ved realiteten af det modsætningsforhold der bliver sat op mellem videnskab og religion, og mellem objektiv og subjektiv sandhed - som kan siges at være præmissen for religionsdebatten på YouTube. Spørgsmålet er nemlig hvorvidt forskellen i virkeligheden er så stor?

“We are being pressed, all the time, to make a choice between singularity and pluralism. Either there is one, one reality, one ethics, one politics, or there are many. There is nothing in between. This pressure to dualist choice is why I take it that we are being pushed up against the enacted limits of Euro-American metaphysics – and, to be sure, being asked to re-enact it. But the dualism imposed by the choice does not follow. Something in between is a possibility”. [Law, 2004, side 72]

Som John Law hentyder er det begrænsningen i vores metafysiske tilgang der skaber dette skel – En metafysik begrænsning som er stærkt påvirket af de medier der dominer en given kultur ifølge McLuhan. Et

skel som bliver holdt i live ved tilbagevende at blive italesat og defineret som den gør i religionsdebatten på YouTube og i videnskabelige debatter. Pointen her er ikke at sige at videnskab og religion er det samme, men snarere at sige at disse domæner af virkeligheden flyder ind over hinanden, i et større omfang end mange er villige til at indrømme. Derfor kan debatter der et tilbøjelig til at skabe ekstremer og modsætninger mellem religion og videnskaben, ses som en ubevist aktiv rekonstruktion af dette synspunkt, som ikke kommer videnskaben til gode, da den netop ikke har anerkendt begrænsningerne ved dette synspunkt. En begrænsning som vist den blev italesat, måske kunne føre til at videnskaben ville forstå sig selv i et større perspektiv - Forstå at der også eksistere en form for religiøs tækning i den videnskabelige tankegang.

Afsluttende fænomenologiske bemærkninger

En betragtning der i stigende grad er dukket op til overfalden i udarbejdelsen af dette speciale, er det store omfang af hvor vidt de forskellige aspekter af metode, teori og livssyn kan fortolkes, diskuteres, vendes og drejes. Men selv om det tilsyneladende er svært at opnå enighed om vitterligt noget som helst, er der et aspekt af alt den diskussion der synes at være universel. Om der diskuteres subjektive sandheder eller objektive sandheder, vil jeg mene at det under alle omstændigheder er vigtigt at holde for øje, at det netop er andre mennesker man kommunikerer med:

"The real subject is not the cognitive subject... The real subject is the ethically existing subject" [Solomon, 1987, side 76]

Med andre ord kan vi aldrig komme uden om en erkendelse af, at lige meget hvad der diskuteres, så forgår diskussionen mellem etisk eksisterende individer, der derfor forudsætter en etisk sensibilitet. Derfor vil den måden appellerer til vores modtagere aldrig blive irrelevant, lige meget om vi er distanceret fra dem via et medie som YouTube. Jeg vil derfor vove at påstå, at det derfor er et etisk ansvar, at gøre sig bevidst om hvordan et givent medie kan påvirke os.

Mit eget personlige etiske ansvar, af den måde jeg brugte YouTube på, blev på en måde afsløret, ved at jeg netop fik dårlig samvittighed over, hvordan jeg indledningsvis havde betragtet de ateistiske YouTubevideoer, uden nogen etisk sensibilitet over for teisterne som opposition. For som Løgstrup skriver om samvittigheden:

"Den er ingen sporhund. Den har ingen neutral etisk funktion... Den blotlægger midt i selvbedraget den enkeltes skyld, men den kortlægger ikke selvbedraget – Det overlader den til selviagttagelsen og andet

tidsfordriv. Den går lige til sagen – Til skylden. Det er det "intuitive" ved samvittigheden [Løgstrup, 1991, side 177]

Min indledende undren kan derfor siges at have været et konceptuelt selvbedrag. Men pga. YouTubes og religionsdebattens effekt som varme medier, har de været i stand til at "sløre" mit selvbedrag. Derfor var det først da jeg foretog en intuitiv KJ-analyse af min autoetnografi, at selvbedraget begyndte at smuldre. Afsløringen af selvbedraget blev først total da jeg åbnede mig op for workshop deltagerne, ved at møde dem med tillid. 'Selviagttagelsen og andet tidsfordriv' har således været hele denne analyse, hvor jeg først har beskrevet min egen levede erfaring og derefter forsøgt at kortlægge den, med hjælp fra forskellige teoretikere, der har forsynet mig med dyrebare indsigter. Dette har givet mig en nyt perspektiv debat på medier og hvordan de er i stand til at påvirke os – F.eks. ved sløre samvittigheden, ved at gøre det lettere at udøve selvbedrag. Dette er ikke at give udtryk for at jeg således kan formulere en endegyldig teori, vedrørende mediers effekt på vores etiske sensibilitet. Dog er jeg blevet i stand til at formulere mere præciserede og relevante spørgsmål vedrørende netop dette emne. Ydermere er jeg også bedre i stand til at formulere mulige løsningsforslag på de dertilhørende problemstillinger.

Der kommer højst sandsynlig ikke til at ske en revolutionær ændring i det omfang vi gør brug af medier til at kommunikere med. Dette er antageligvis heller ikke ønskværdigt, taget alle de praktiske fordele i betragtning, nyere teknologi giver os. Derfor lægger der også et etisk ansvar ved YouTube som virksomhed – Hvis mediets tendens til at eksponere brugeren for det samme indhold om og om igen har en negativ effekt på vores medmenneskelige forhold, så må noget i YouTube's grundlæggende design ændres, der kan modvirke denne effekt⁹.

Men hvordan kan vi ellers gribe den manglende etisk sensibilitet an? En mulighed kunne være at følge John Law, at være beviste gør os bevidste vores metafysiske begrænsninger – vi kan ikke gengive verden i en objektiv eller fyldestgørende forstand - og i stedet fokusere på at det er faktiske mennesker der sidder på den anden side af kommunikationslinjen. En anden mulighed er at følge McLuhans fordring, om at befri os selv fra et given mediets hypnotiske effekt, ved at regelmæssigt skifte det ud. Ligesom i mit tilfælde: Opsøg fysiske møder med andre mennesker, med andre holdninger, hvor illusionen om det andet menneske kan vige, til fordel for en deltagende dialog, som vi ser det i Løgstrups etiske fordring.

⁹ Dog bliver det antageligvis ikke let at overbevise et virksomhed, med økonomiske og politiske interesser, om at ændre et succesfuld design, i den forstand at de har et stort antal brugere.

Jeg lærte (ironisk nok) rigtigt meget om videnskaben da jeg indledningsvis så YouTubevideoerne. Faktisk vakte de en ny interesse for den videnskabelige metode og dens styrker. Måden hvor på videnskaben bliver skitseret ved at fortælle hvad den netop ikke er, kan være en god læringsmetode. Dog er det et problem at det etiske perspektiv bliver undermineret ved at sætte et modsætningsforhold op over for religion og subjektive sandheder.

Hvis YouTube ateisternes egentlige agenda er at fremme videnskaben, er der så ikke mere hensigtsmæssige måder at gøre det på? En anden, mere etisk, tilgang til debatten kunne derfor være, at gribe budskaberne om videnskabelige principper og rationalitet mere subjektiv an, ved at fremhæve videnskabens positive sider, uden at generalisere og anfægte andre livsanskuelser i processen.

Alt dette er ikke at sige, at jeg mener der aldrig må diskuteres, tværtimod – Jeg elsker netop selv at diskutere og mener det i høj grad kan være med til at fremme vores forståelse og udvikling. Min pointe er snarere, at hvis vi netop skal være i stand til opnå forståelse og udvikling, så bliver en etisk sensibilitet en nødvendighed, ellers kan forudfattet mistillid og tilbøjelighed til at misforstå, få diskussionen til at stivne helt.

7. Diskussion og perspektivering

I dette kaptitel vil jeg diskutere projektets styrker, usikkerheder, svagheder samt hvad jeg kunne have gjort for at kompensere for dette. Kapitlet vil endvidere søge at belyse nogle af de emner der ikke blev taget op i syntesen, samt sætte specialets problemstillinger i relation til de bredere perspektiver af det generelle emne.

I syntesen etablerede jeg en klar sammenhæng mellem hvordan vores mediebrug kan påvirke den etiske sensibilitet og hvordan dette er reflekteret i måden hvor der argumenteres, og tendensen til at gøre holdninger og livssyn til objektive sandheder. Men hvorvidt dette er en konklusion der kan drages nogle generelle tendenser ud fra, er et spørgsmål der først kan bevares efter en refleksion over svaghederne og styrkerne af det overordnede projekt.

Overordnet kan det påpeges at jeg som fænomenologisk forsker giver mig selv store berettigelse, i det jeg tager udgangspunkt i min egen livsverden, hvilket både kan ses som en styrke og en svaghed. Styrken ligger i at jeg allerede er engageret og interesseret i det fænomen jeg søger at beskrive, hvilke medføre at jeg allerede fra starten af kan have en dyb viden vedrørende fænomenet. Derfor kan jeg betragtes som et subjekt der netop er kvalificeret til at undersøge, identificere og italesætte problemstillinger vedrørende fænomenet. Omvendt kan der ligge en problematik i det faktum, at jeg også er følelsesmæssig involveret i fænomenet, hvilket kan medføre en uberettiget prioritering og fremhævelse af fænomenets betydning i et større sammenhæng. Med andre ord: Der ligger en farer i at "overanalysere" problemstillingen. Hvis vi tager John Laws pointe om at vi er med til skabe virkeligheden, mens vi søger at beskrive den, er det nemlig rimeligt at sætte spørgsmålstejn ved den overordnede problemstillings gyldighed: Har jeg identificeret en problemstilling eller har jeg skabt den? Som udgangspunkt havde jeg nemlig ikke set en etisk problemstilling før jeg begyndte min fænomenologiske undersøgelse. I min KJ-analyse dukkede der andre temaer op der også havde relevans. Endvidere identificerede workshop deltagerne heller ikke et decideret etisk problemstilling, før de blev præsenteret for temaerne fra min KJ-analyse. Her kan det argumenteres for, ifølge Van Manen, at fænomenologisk forskning netop består i at refleksiv at bringe det nært, som har tendens til at være uklart. Jeg havde med andre ord bevidstgjort en dybere etisk problemstilling, via fænomenologien og KJ-metoden, først over for mig selv og efterfølgende over for workshopdeltagerne. Den etiske problemstilling eksisterede altså allerede i deltagernes livsverdener, jeg gjorde dem blot bevidst om det faktum. Men hvordan kan jeg egentligt vide det? Jeg vil mene, i overensstemmelse med Dennett og hans kritik af fænomenologien, at jeg først må teste hypotesen i flere og større kontekster, samt eventuelt lade udefrakommende instanser give kritik af problemstillingen, før den kan siges at være en realitet. At påstå andet mener jeg er etisk uforsvarligt.

Endvidere kan der også ligge en problemstilling i det etiske perspektiv, der gives i dette speciale. Den etiske indgangsvinkel givet af Løgstrup kan betegnes som interdependens etik, hvilket har vores gensidige afhængighed af hinanden som omdrejningspunkt. Med andre ord er det de mellem menneskelige relationer som primært bliver vurderet i dette etiske perspektiv. Men hvordan vil analysen se ud i andre etiske perspektiver, der vurderer etik ud fra nogle andre parameter? Her kan det f.eks. antages at en pligtetisk eller konsekvensetik vinkel vil se markant anderledes ud. I den pligtetiske vinkel, hvor det er 'den gode vilje', der er omdrejningspunktet [Petersen, 1991, side 89], ville man muligvis kunne pege på at YouTube-ateisterne handler ud fra et godhjertet sindelag og virkeligheden kun ønsker at 'vække' de teisterne. Imens ville man i konsekvensetikken, hvor i konsekvensen af vores handlinger der primært bliver vurderet [Petersen, 1991, side 74], muligvis kunne pege på nogle af konsekvenserne som religiøs tænkning kan medføre, f.eks. ekstrem og radikal gruppedannelse og adfærd. Her ville enkelte negative mellem menneskelige relationer vægte lavere i forhold til maksimeringen af den samlede menneskelige lykke (hvis altså et årsag-konsekvens forhold kunne påvises). Endvidere vil den store appel til logik og objektiv sandhed også virke mere berettiget, i det ateisterne ikke direkte prøver at overbevise de religiøse om at konvertere til ateisme, men blot prøver at advare om verden om konsekvenserne af religiøs tænkning. Derfor kan der også rejses en kritik angående anvendelsen af Løgstrups og Kierkegaards perspektiver, da de kan betragtes som værende filosoffer, der begge havde religiøse motiver bag deres tænkning og var tilbøjelige til at overse de større sammenhænge. Denne betragtning hænger endvidere godt sammen med Dennetts holdning om at fænomenologiske beretninger, pga. deres subjektive natur, bliver nødt til at kunne relateres til en større videnskabelig kontekst før de kan opnå videnskabelig værdi.

Selvom McLuhans betragtninger vedrørende medier kan siges at være universel medietheori, opstår der nemlig ydermere en problemstilling i at han døde før internettets og dermed YouTube's tidsalder. Hvad han ville have sagt omkring YouTube som platform, i den tid og kultur vi befinder os i nu, kan vi derfor kun gisne om. I preface-kapitlet etablerede jeg hvorledes YouTube's interaktionsmuligheder (skræddersyning af indhold, varighed og forløb) kan ses som indhold, der blændede mig for mediets iboende effekt – At YouTube efter kort tids brug, begyndte at vælge indholdet for mig via dens indbyggede 'præference-algoritme', således jeg kun blev eksponeret for det samme indhold om og om igen. Men kan YouTube's interaktionsmuligheder rimeligvis defineres som indhold og er det rimeligt at sige at vores brug af et givent medie ingen betydning for dens effekt? Ifølge McLuhan er et mediets effekt bestemt af vores kognitive deltagelse og i hvor høj grad vores sanser bliver stimuleret, og ikke af hvordan vi bruger mediets indhold. Men betyder dette at hvis jeg havde ændret YouTube's indholdsside ved bevidst at vælge at opsøge videoer, der gik imod mine præferencer, vil det alternative indhold således ikke have gjort noget for at forstærke min etiske sensibilitet før mødet med workshopdeltagerne? Problemet her, er at jeg nu er mere bevidst om

hvilken effekt YouTube kan have på mig, og kan derfor aktivt og kognitiv modarbejde denne effekt - Bevidsthed omkring et givent medies effekt virker umiddelbart til at være nøglen. Derfor lader det til at et givent medies interaktivitetsmuligheder eller inputsmuligheder, har betydning for hvordan mediet kan påvirke os, såfremt vi er bevidste om hvilken konsekvens vores input har for det output mediesystemet giver os. Men betyder det så at McLuhans medieteori ikke holder stik når han skriver at brugen af et medie ingen betydning har? Ikke helt. For den bevidste modarbejdelse af et mediets effekt, kan ses som at man konstant går fra et medie (YouTube) til et andet (Tanken) i en vekselvirkning. Derfor er det kun mens vi er fuldt fordybet i et medie og ubevist begriber et medie, at dens effekt har et deterministisk greb på os. Således virker det til at der foreligger en forskel i 'bevidst' interaktion og 'ubevidst' interaktion, i forhold til hvordan medie kan udøve indflydelse på vores etiske sensibilitet. Denne etiske problemstilling kunne derfor være interessant og relevant at undersøge fremadrettet – F.eks. er det etisk forsvarligt at YouTube "skjuler" deres "præference-algoritme" for os? Er skjult design i det hele taget etisk forsvarligt, især når vi tager Løgstrups etik i betragtning? Endvidere ligger det, i overensstemmelse med McLuhan, derfor også i vores (bruger)kultur/mentalitet, hvorvidt et medie er i stand til at påvirke os, da vi umiddelbar er i stand til at interagere med medier både med og uden omtanke.

Jeg fundet det nærliggende kort at perspektivere min erfaret problemstilling i forhold til en større kontekst og andre videnskabelige perspektiver, endnu en gang med Dennett kritik af fænomenologen in mente, med henblik på at forstærke aktuelheden i mit perspektiv.

I artiklen "McLuhans Nightmare" prøver Dick Martin at tegne et sociologisk og psykologisk billede af hvordan McLuhans 'The medium is the message' kan ses i vores nuværende kulturelle situation, med udgangspunkt i nyere studier. Dick Martin mener at moderne teknologiers evne til at skræddersy indkommende information og indhold efter behov, bevirker at vestlig kultur er blevet polariseret. Derfor er vi tilbøjelig til at søge information som er i overensstemmelse med vores overbevisninger og værdier. Denne tendens bliver yderligere forstærket i det sociale medier, websteder og søgemaskiner (Som Facebook, Amazon og Google) der næsten udelukkende allesammen anvender algoritmer for vores forbrugshistorie, der sikre at vi kun ser indhold i overensstemmelse med vores præferencer [Martin, 2014, side 61]. Dick Martins synsvinkel kan derfor bruges til at tage konsekvensen af min erfaret problemstilling op i et større perspektiv – YouTube's distancerende og fremmedgørende effekt, i forhold til mennesker med andre synspunkter end en selv, kan således have konsekvenser på et sociologisk plan, som medfører gruppepolarisering og ekstrem gruppedannelse [Martin, 2014, side 61]

Endvidere viste et forsøg i 2014 hvordan skærbaseret medier påvirker børns evne til at læse andre menneskers følelser. I et kontrolleret eksperiment var præ-teenagere tvunget til at interagere med andre

mennesker ansigt-til-ansigt, uden nogen form for skærm-baseret medier i fem dage. Disse forsøgspersoner var markant bedre til at genkende nonverbale tegn, end de forsøgspersoner der brugte gennemsnitligt 4,5 timer om dagen på at sms'e, se TV og spille computerspil. [Martin, 2014, side 60]

Forsøget kan indikere hvorledes givne medier kan have en målbar og observerbar effekt på vores menneskelige relationer, men også at disse kan modvirkes ved at skifte mediet ud med talemediet.

Derudover synes der at være en problemstilling i at forsøget kun blev foretaget med præ-teenager, da det kan argumenteres for at børn er lettere at påvirke, da de endnu ikke helt er i stand til begribe implikationerne af deres mediebrug. Med andre ord: Er der noget forskel i bevidst og ubevidst interaktion?

Ydermere er der et studie fra 2010 der viser at amerikanske universitetsstuderene er 40 procent mindre empatiske end deres modpartere for 20 og 30 år siden. Det største fald skete efter år 2000 [Martin, 2014, side 60] Selvom om sidstnævnte studie ikke etablerer en direkte sammenhæng mellem manglen på empati og vores mediebrug, kan det alligevel fremhæve aktualiteten af en kulturel og menneskelig problemstilling, som netop kan være fremsprunget af de medier som dominere den givne kultur hvis McLuhans teori er sand.

8. Konklusion

Ifølge Flybjerg kan en case som er svær at opsummere være et tegn på en rig problematik. Hvilken synes at være tilfældet, da jeg i dette speciale berører en problematik som både vedrører religionsdebatten på YouTube, videnskabelig og rationel tankegang, og hvordan et begreb som objektivitet i den kontekst bliver diskuteret. Heri synes vores brug af medierne, hvor vores udvekslinger forgår, at spille en væsentlig rolle for hvordan vi kommunikerer. Men det hele synes at flyde sammen, i det undersøgelsen af fænomenet uundgåeligt reflektere tilbage på mig som forsker: Da jeg er involveret i fænomenet både set fra en personlig, filosofisk og akademisk vinkel, bliver jeg hele tiden nødt til at forholde mig, til mig selv, i forhold til emnet. På den måde er dette speciale både en tolkning af et fænomen med dertilhørende problemstillinger, en refleksion af min livsverden og en beskrivelse af en læringsproces. På samme tid er speciallet også en kommentar på en medieret religionsdebat, en kommentar på hvordan YouTube påvirker formidlingen af debattens budskaber, samt en kommentar på videnskabens metoder og selvopfattelse i den forbindelse. Men hvorvidt har jeg så svaret på min problemformulering:

Hvorfor mangler der tilsyneladende en etisk sensibilitet i religionsdebatten på YouTube, og hvilke konsekvenser kan det have for debattens budskaber?

Manglen på etisk sensibilitet synes at tage udgangspunkt i en konstant appel til objektivitet og underminering af subjektivitet. Med andre ord bliver livsanskuelser og idelogier prioriteret højere, end de mennesker som livsanskuelsen og ideologien skulle tjene. Denne tendens virker til at blive forstærket af YouTube som medie, i det mediet skaber distance i den mellemmenneskelige relation. En problemstilling som yderligere synes at have vigtige implikationer hvordan vi griber videnskabelig tænkning og metoder an. Hvis etik er et mellemmenneskelig anliggende kan det ikke fraskrives kvantitativt eller ved at henvise til objektive sandheder. Konsekvensen ved denne adfærd er vi fremmedgøre os over for hinanden hvilken kan føre til unødvendige konflikter. Den manglende etiske sensibilitet virker derfor til at have den konsekvens, at debattens budskaber overhovedet ikke bliver hørt, af andre end dem der allerede er enige med budskabet.

Spørgsmålet om i hvilken udstrækning den etiske problematik bliver forstærket af vores mediebrug eller om der også er andre, potentielt mere kraftfulde faktorer på spil, kan dette speciale ikke give et fyldestgørende svar på. Dog peger min oplevelse og fortolkning af religionsdebatten i retning af, at YouTube tendens til at eksponere brugeren for det samme indhold efter kort tids brug, har en afgørende betydning for vores etiske sensibilitet, hvis vi ikke gør os bevidste om dette faktum. Effekten af YouTube's 'præference-egenskab', er at religionsdebat på mediet ofte fører til ukonstruktiv rethaveri over emner, der måske ikke er så gensidigt udelukkende, som der bliver givet udtryk for. Emnerne virker netop uforenlige

pga. mediets effekt på vores empati og begrebsapparat. Dette speciales bidrag er derfor at gøre opmærksom på, at hvis der skal formuleres nogle etiske retningslinjer for hvordan vi skal kommunikerer via medier, så skal mediet der kommunikeres på tages kraftigt med i betragtningen. Heri synes også at ligge et etisk ansvar i at selve mediet, i en vis udstrækning, skal gøre brugeren opmærksom på hvilke konsekvenser input har for indholdssiden, således en potentiel negativ effekt af mediets output kan forebygges. En dybere forståelse af mediers påvirkning af vores etiske sensibilitet, synes derfor under alle omstændigheder at være essentiel i forhold til løsningen af medierelateret menneskelig problemstillinger.

Litteraturliste

- Alrø, Helle og Kristensens, Marianne. 1988. *Kan du se hvad jeg sagde? – Mennesker ansigt til ansigt*. Holistic Bogforlag.
- Andersen, Heine og Kaspersen, Lars Bo. 2005. *Klassisk og moderne samfundsteori*. Hans Reitzels Forlag, 3. reviderede udgave.
- Andersen, Sven. 2001. *THEOLOGICAL ETHICS, MORAL PHILOSOPHY, AND NATURAL LAW*. Ethical Theory and Moral Practice 4: 349–364
- Aristoteles. 1991. *Retorik*. Museum Tusculanums Forlag, Kbh's Universitet
- Box, G. E. P., and Draper, N. R. 1987. *Empirical Model Building and Response Surfaces*. John Wiley & Sons, New York, NY
- Christensen, Kurt. 2005. *K. E. Løgstrup - liv og tænkning*. Ichthys; vol. 32 nr. 4, s. 28-40
- Collin, Finn. 2003. *Konstruktivisme*. Roskilde Universitetsforlag.
- Collin, Finn. & Køppe, Simo. 2007. *Humanistisk Videnskabsteori*, 2. udgave. DR Multimedie.
- Dennett, Daniell C. 2007. *Heterophenomenology reconsidered*. Phenomenology and the Cognitive Sciences, Volume 6, Number 1-2, Page 247
- Dourish, Paul. 2004. *Where the action is - The foundation of embodied interaction*, MIT Press.
- Egebak. Niels. 1964. Maurice Merleau-Ponty og fænomenologien. Perspektiv, vol. 12, no. 3. PDF Fundet på Livsverden.DK. Tilgået: 11 maj 2015

- Ellis, Carolyn; Adams, Tony E & P. Bochner, Arthur. 2011. *Autoethnography: An Overview*. Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research. Volume 12, No. 1, Art. 10. Fundet på <<http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1589/3096>>. Tilgået: 27 April. 2015.
- Flybjerg, Bent. 2006. *Qualitative Inquiry*. Volume 12, number 2. Sage publications.
- Gerdes, Anne. 2008. *The clash between standardisation and engagement*. Journal of Information, Communication & Ethics in Society Vol. 6 No. 1, pp. 46-59
- Grosswiler, Paul. 1996. *The dialectical methods of Marshall McLuhan, Marxism and critical theory*. Canadian Journal of Communication. Volume: 21 Issue: 1 Pages: 95-124.
- Grosswiler, Paul; Shaw, Nancy. 1998. *[Method is the message: rethinking McLuhan through critical theory]* Canadian Journal of Communication Volume: 24 Issue: 1 Pages: 143-146
- Hansen, John & Hundevadt, Kim. 2006. *Provoen og profeten – Muhammed krisen bag kulisserne*. Jyllands-postens forlag. 1. udgave, 1. oplag.
- Heidegger, Martin. (Oversat af Hofstadter. A) 1982. *The Basic Problems of Phenomenology*. Indiana University Press
- Helms, Eleanor Dawn. 2011. *A Kierkegaardian phenomenology of authorship*. Fordham University, ProQuest, UMI Dissertations Publishing
- Højberg, Henriette. 2009. "Hermeneutik" i Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitsch: *Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne*. (2. udgave). Roskilde Universitetsforlag
- Ingerslev, Gitte. 2001. *Forestillinger om dansk*. Fundet på: <http://www.danskfagenesdidaktik.dk/main/publikationer/phdafhandlinger/gitteingerslevsphdafhandling/> tilgået den 29-04-15
- Inwood, Michael. 1997. *Heidegger a very short introduction*. Oxford University Press

- Jensen, Jens F. 1998. *Multimedier, Hypermedier, Interaktive Medier*. Aalborg Universitetsforlag.
- Katz, Elihu; Katz, Ruth, 1998. *McLuhan: where did he come from, where did he disappear?* Canadian Journal of Communication. Volume: 23 Issue: 3 Pages: 307
- Khawaja, Noreen. 2012. *Between religion and philosophy: Conversion and authenticity in Kierkegaard and Heidegger*. Stanford University, ProQuest, UMI Dissertations Publishing.
- Kvale, Steinar. 2009. *Interviews*. SAGE publications.
- Løgstrup K.E. 1991. *Den Etske Fordring*. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A.S, Copenhagen. 2. Udgave, 9. Oplag.
- Manen, Max Van. 1984. *Practicing Phenomenological Writing*. Phenomenology + Pedagogy Volume 2 Number 1.
- Manen, Max Van. 2007. *Phenomenology of Practice*. Phenomenology & Practice, Volume 1, No. 1.
- Manen, Max Van. 2014. *Phenomenology of Practice Meaning - Giving Methods in Phenomenological Research and Writing*. Left Coast Press, Inc.
- Marton, Ference. 1981. *Phenomenography — Describing conceptions of the world around us*. *Instructional Science*. Volume 10, Issue 2, pp 177-200
- Martin, Dick. 2014. *McLuhan's nightmare*. *Journal of Business Strategy*, Vol. 35 Iss 6 pp. 58 - 65
- McLuhan, Mashall. 1964. *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill.
- Merleau-Ponty, M. 1988. *Merleau-Ponty à la Sorbonne*. Cynara: Dijon
- Minton, Stephen James. 2000. *Kierkegaard and Truth as Subjectivity*. *Practical Philosophy*. Volume 3, Issue 2.

- Mullen, Megan. 2006. Coming to Terms with the Future He Foresaw: Marshall McLuhan's Understanding Media. *Technology and Culture* Volume: 47 Issue: 2 Pages: 373-380
- Ohlsson, Anders. 2009. (Oversat af Christiansen, Torben) *Grundlæggende kommunikationsmodeller* i Helder, Jørn; Bredenl w, Torbjörn & Lautrup, N. Jens. *Kommunikation – En grundbog*. Hans Reitzels Forlag, 1. Udgave, 1. Oplag.
- Olsen, Jakob Valdemar. 2006. *Kierkegaards etik - Løgstrups kritik*. Ichthys; vol. 33 nr. 1, s. 3-13 .
- Petersen, Verner C. 1991. *Etik*. Forlaget systime a/s.
- Scupin, Raymond. 1997. *The KJ Method: A Technique for Analyzing Data Derived from Japanese Ethnology*, i "Human Organization" Vol. 56. No. 2, ABI/INFORM Global
- Solomon, Robert C. 1987. *From Hegel to Existentialism*. Oxford University Press.
- Spool, Jared M. 2004. *The KJ-Technique: A group proces for establishing priorities*. Sidst tilgået p : http://www.uie.com/articles/kj_technique/ 11-05-2015
- Winograd, Terry & Flores, Fernando. 1986. *Understanding Computers and Cognition: A New Foundation for Design*. Ablex publishing Corporation.
- Zahavi, Dan. 2003. *Fænomenologi (Problemer, positioner og paradigmer)*. Samfundslitteratur - Roskilde Universitetsforlag

9. Appendiks

Bilag 1: Fravalg af videnskabsteorier

I dette afsnit vil jeg kort redegøre for andre videnskabsteorier jeg har haft til overvejelse, som det epistemologiske/ontologiske fundament i dette speciale, og hvorfor jeg fravalgte dem, samtidig med at jeg lod mig inspirere af dem. Derfor vil de følgende videnskabsteorier, i varierende grader, have bestemte indvirkninger på min tankegang i dette speciale.

Socialkonstruktivisme

Før jeg valgte fænomenologien som mit videnskabsteoriske udgangspunkt, havde jeg overvejet andre videnskabsteorier. Den første videnskabsteori jeg overvejede var social konstruktivismen, da mine tanker i starten var på begreber som gruppeidentitet, konformitet og sociale formationer på internettet. Socialkonstruktivismen ville i dette tilfælde være relevant at bruge, da den overordnet omhandler hvordan vores viden bliver til, som en del af en social aktivitet. Socialkonstruktivismen er også en epistemologi, i det den vedrører hvad, på baggrund af sociale aktiviteter, er i stand til at vide gennem de ting vi kan observere. Her skiller socialkonstruktivismen mellem subjekt og objekt, hvilket betyder at vi dybest set er adskilt fra verden omkring os og kun har adgang til den via vores fælles konstruktioner, sprog og konceptuelle kategoriseringer af verden. [Andersen og Kaspersen. 2005. Side 617]

Men i min videre overvejelser vedrørende min videnskabsteoretiske tilgang til religionsdebatten på YouTube, erfarede jeg at socialkonstruktivismen ville være for begrænset i forhold til de ting, som jeg ønskede at undersøge vedrørende fænomenet. Især efter at været blive introduceret til John Law's 'After Method' hvilke følgelig inspirerede mig til at gå i en anden videnskabsteoretisk retning

Fænomenografi

Fænomenografien støttede jeg på i forbindelse med at jeg planlagde at afholde en workshop. Jeg ledte nemlig efter inspiration til hvordan man fænomenologisk kunne tilgå et kvalitativt gruppe interview. Her viste fænomenografien sig at være brugbar, i forhold til den forståelse som jeg netop har af fænomenologien.

Fænomenografien er nemlig en gren inden for fænomenologien, som ifølge Gitte Ingerslev er grundlagt af Ference Marton [Ingerslev, G. 2001. Side 28], dog med et par vigtige forskelle i forhold til Max Van Manens fænomenologi. Som i Max Van Manens fænomenologi, har Ference Marton fænomenografi fokus på beskrivelser af oplevelsen af fænomener og hvordan mening bliver skabt. Dog er der i fænomenografien

fokus på vores fælles oplevelser, koncepter og måder at forstå verden på, frem for det enkelte individs. Her ses koncepter af virkeligheden snarere som 'kategorier af beskrivelser', der bliver brugt til at fremme forståelsen af konkrete tilfælde af menneskelige funktion. Antagelsen er således at de samme kategorier af beskrivelser opstår bestandigt i forskellige situationer. Derfor er disse kategoriseringer af beskrivelser stabile og generaliserbare på tværs af situationer og individer. [Marton, F. 1981. Side 177] Med andre ord søger fænomenografien at kortlægge sociale og kulturelle fænomener.

Dette mener jeg er en merkant forskel fra Max Van Manens syn på fænomenologi, da det netop er konceptuelle generaliseringer og kategoriseringer af oplevelser der skal undgås. Selvom jeg har foretaget en kategoriserende proces, i og med jeg har prøvet at identificere temaerne på tværs af flere individuelle oplevelser vi KJ-metoden, har jeg netop ikke forsøgt at generalisere disse. Tværtimod har jeg holdt fast på i min forståelse af Max Van Manens fænomenologi: Nok kan andre dele den samme oplevelse som mig af et givent fænomen, i forskellige situationer, dog kan der aldrig opstå nogen enkel og fyldestgørende beskrivelse af fænomenet, da at et hvert fænomen i dens essens er uudtømmeligt. Jeg vil dog ikke benægte fænomenografiens praktiske applikation, i det den kan gøre beskrivelser af visse fænomener mere overskueligt.

Min undersøgelse og fortolkning af de overnævnte videnskabsteorier har lært mig hvordan fænomenologien adskiller sig på væsentlige punkter, der gør den relevant og brugbar for netop mit videnskabelige projekt. Socialkonstruktivisme erkender at viden bliver produceret og ikke opdaget. Fokus er dog på sociale grupper, hvor forskerens personlige oplevelser ikke har nogle eksplícit rolle. Derfor er den socialkonstruktivistiske oftest også systematisk og kategoriserende. Autoetnografien erkender forskerens kulturelle oplevelser, som afgørende for den videnskabelige praksis. Dog bliver de kulturelle oplevelser, der udforskes, stadigvæk oftest systematisk kategoriseres og bliver dermed en abstrakt forsimplet udgave af forskerens umiddelbare oplevelser. Dette gør sig også gældende i fænomenografien, hvor det er vores fælles oplevelser og beskrivelser deraf, der bliver kortlagt og dermed forsimplet.

Med John Law 'in mente' har alle videnskabsteoriske metoder deres validitet, i forhold til hvad der undersøges, men også deres begrænsninger. Det samme gælder for fænomenologien, som bl.a. ikke tager højde for visse materiale og politiske omstændigheder, og hvis videnskabsteoretiske validitet er blevet omdiskuteret [Egebak. 1964. Side 36]. Ikke desto mindre er det den videnskabsteori jeg finder mest interessant og relevant, for netop min undren vedrørende den filosofiske/religiøse debat på YouTube. Ironien her er lidt som jeg ser det, at alt her kan diskuteres og sidste ende muligvis kommer ned til den enkeltes opfattelse, hvilket er det som fænomenologen netop har i fokus.

Bilag 2: Autoetnografi

I det følgende har jeg beskrevet min relation til specialet emner, med henblik på at komme min livsverden nærmere. Dette er med andre ord også, som nævnt i afsnittet 'at skrive fænomenologisk', med henblik på at bruge sproget til at klarlægge og bevidstgøre min relation til religionsdebatten på YouTube, både for mig selv og for læseren.

"A Phenomenological researcher cannot just right down his question at the beginning of his study. There it is! Question mark at the end! No, in his phenomenological description he must "pull" his reader into the question in such a way that the reader cannot help but wonder about the nature of the phenomenon in the way that the phenomenologist does." [Max Van Manen, 1984, side 46]

Min relation til religionsdebatten på YouTube

Jeg har altid været interesseret i filosofi, etik og mytologi. Jeg ved ikke præcis hvornår det startede, men ved hvert fald at det har noget med superheltetegneserie at gøre. For mig var den dragende effekt hos tegneserierne ikke så meget de fascinerende superkræfter heltene besad, men mere de etiske udfordringer og valg, som de ofte stod overfor. Tegneserierne var også ofte spækket med filosofiske og mytologiske implikationer, hvor begreber som godt ondt, guder og mennesker, natur og teknologi osv. blev udforsket. Dette ledte til at jeg også blev meget interesseret i religion og mytologiske fortællinger. Især græsk mytologi blev jeg meget fascineret af.

Senere i livet blev jeg dybt optaget af filosofiske spørgsmål, hvilket fik til at se filosofiske film, læse filosofisk litteratur og i det hele taget gå og fundere over filosofiske spørgsmål. Dette førte yderligere til at jeg begyndte at kunne lide at diskutere, oftest med henblik på at få ret og overbevise personerne jeg diskuterede med. Især fordi jeg var overbevist om at jeg kendte sandheden, fordi jeg kendte til filosofi og reflekterede over livet. Derfor var det jo min fornemste opgave at få alle andre til at indse hvordan verdenen egentligt var skruet sammen. Dog var dette mildest talt ikke let og det var sjældent det lykkedes mig at overbevise nogen om noget så helst. Så jeg begyndte at gruble over selve det at diskutere. Hvordan kunne jeg blive bedre til at argumentere og hvordan kunne jeg blive bedre til at vise mine diskussionspartnere fejlene i deres logik? Jeg var nemlig sikker på at mine synspunkter hang logisk sammen og antog derfor naturligvis at de andres ikke gjorde. Men eftersom jeg gravede dybere ned i filosofi, diskussionens kunst og modargumenterne mod mine synspunkter, fandt jeg ud af at de rent faktisk hang logisk sammen. Men hvordan kunne dette passe, når mine argumenter tilsyneladende også gjorde? Hvem

havde så ret? Dette bragte mig til det skræmmende spørgsmål: Hvad er sandheden så? Havde jeg den ikke og i så fald, levede jeg i en illusion eller selvbedrag? Kan man overhovedet kende sandheden og i så fald, hvordan kan man kende den? Usikkerheden kravlede sig op inde i mig og jeg begyndte at føle en ubehagelig følelse. Nemlig følelsen af eksistentiel angst. På daværende tidspunkt var jeg dog ikke bekendt med begrebet, men kom senere til at lære det nærmere at kende gennem læsning af Søren Kirkegaard's eksistentielle filosofi.

Det tog mig noget tid at forene mig med tanken om at sandheden er et relativt begreb og at man sagtens kan have flere logiske og sammenhængende synspunkter om samme sag. Dette førte mig til en periode med relativstik ligegyldighed, som dog senere førte til at erkendelsen af synspunkter ofte udspringer fra et følelsesmæssigt grundlag og de derfor er værd at sætte pris på, i ledtog med etiske og moralske overvejelser. På den måde lærte jeg også at respektere andres sandhed, så længe de ikke havde uetiske eller amoralske konsekvenser.

Derudover er jeg gennem årene blevet skolet i den videnskabelig metode, gennem mine uddannelse, hvori man via logisk, kritisk og selvrefleksiv tænkning, lære at tilegne sig, undersøge og fremstille brugbar og objektiv viden. Den videnskabelige metode har givet mig en respekt over for det 'at vide' noget og på nogle områder gjort mere ydmyg mht. hvad jeg egentligt selv ved, og mere skeptisk over for andre mht. hvad de hævder at vide.

De sidste års tid er jeg blevet meget optaget af YouTube. Som nævnt tidligere er YouTube blevet min primære kilde til underholdning. Især fordi jeg selv kan vælge indholdet af hvad jeg vil se, når jeg har lyst til at se det. Ved et tilfælde så jeg en video af YouTube brugeren TheMessianicMeniac, som havde lavet en top 10 liste over logiske fejlslutninger, som religiøse apologeter benytter sig af. Taget min historie i betragtning fandt jeg naturligvis emnet interessant og jeg begyndte at se flere af hans videoer. Derefter gik det hurtigt op for mig at hans videoer langt fra var enestående, men var en del af en større religiøs debat på youtube.

Det skal for god orden skyld nævnes at mit religiøse standpunkt overvejende er ateistisk. Dette har langt fra altid været sagen. Størstedelen af mit liv har jeg været agnostisk anlagt og har endda til tider troet på at der på en eller anden måde har været noget metafysisk der har styret det hele. Derfor er religiøs tænkning ikke helt ukendt for mig.

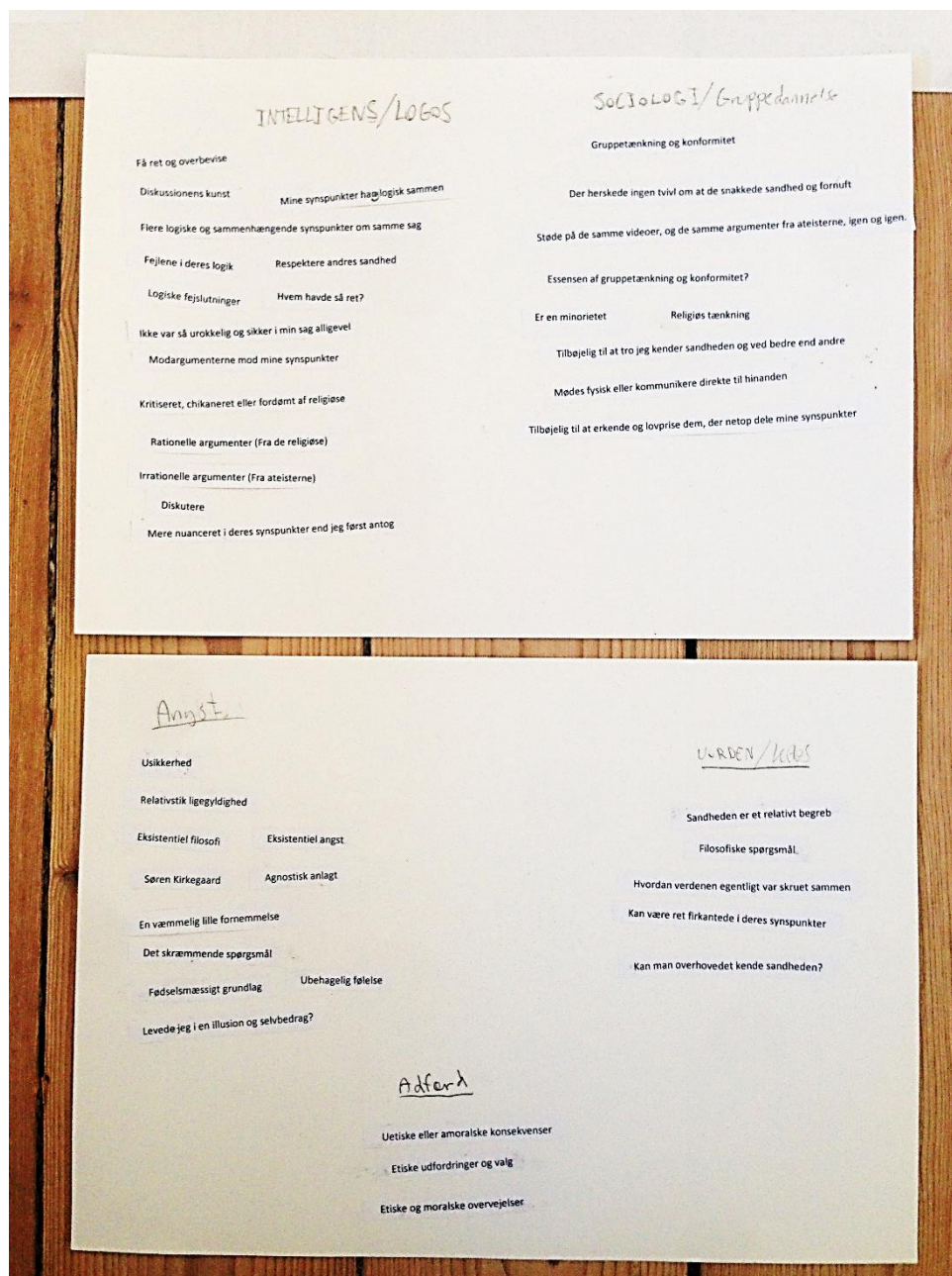
I starten sugede jeg argumenterne fra de ateistiske YouTubere til mig og jeg tænkte der ikke herskede noget tvivl om at de snakkede sandhed og fornuft, mens de religiøse, som var dem der blev kritiseret, blot var nogle naive tosser, der havde et fordrejet billede af verdenen. At se videoerne gav mig en form for følelse af tryk og overskud. Der var noget underligt bekræftende over at se dem. Så jeg blev hurtigt afhængig af at se flere.

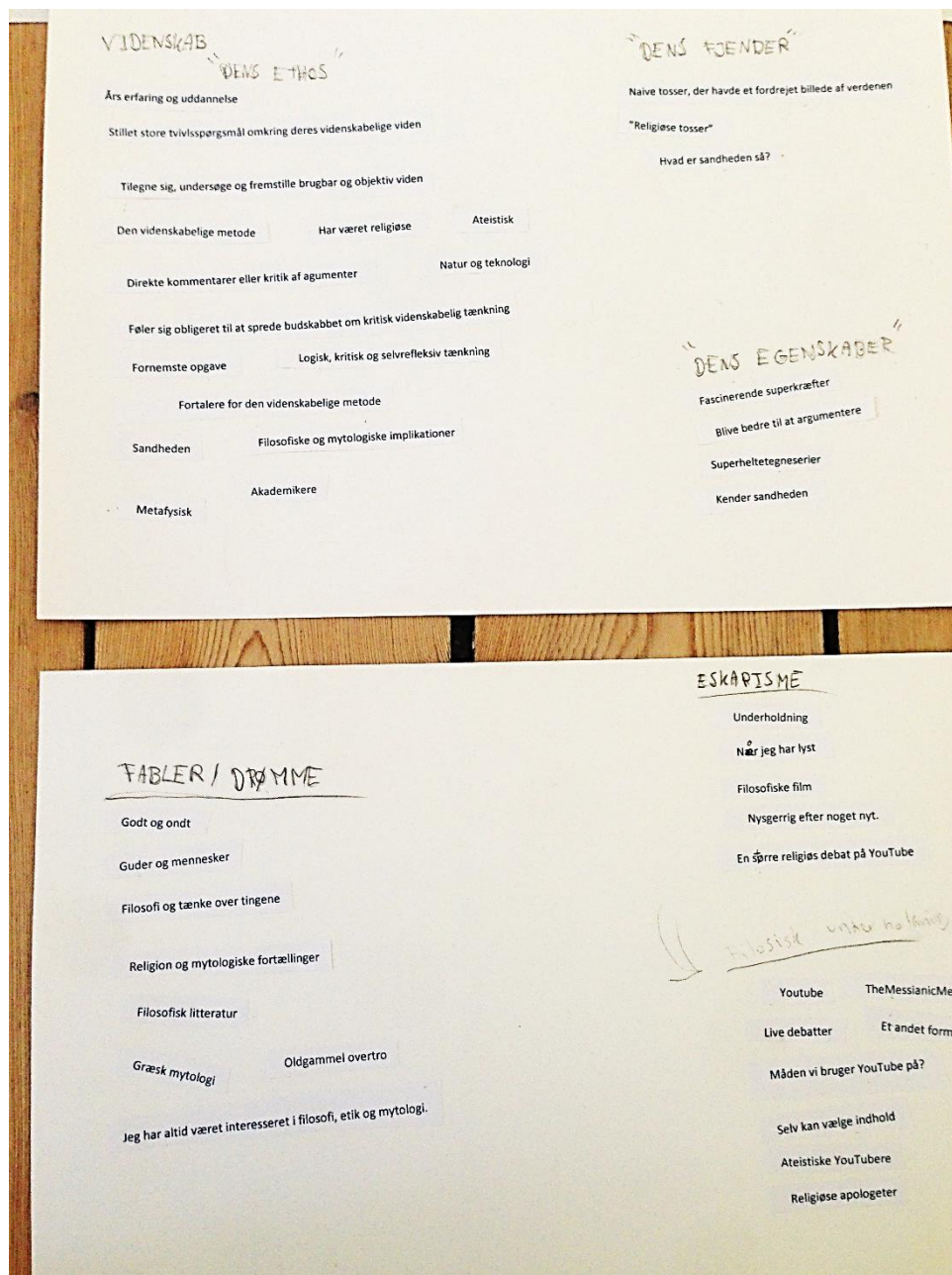
Men da jeg senere begyndte at se optagelser af live debatter på YouTube, hvor formatet for debatten var noget ganske andet, end det jeg hidtil havde set. Her begyndte en væmmelig lille fornemmelse at krybe op i mig som gjorde mig utryg. En fornemmelse af at jeg (og YouTube ateisterne) måske ikke var så urokkelige sikre i min sag alligevel.

Grunden til at jeg begyndte at se live debatterne var at mange af de videoer jeg havde set, fra de ateistiske Youtubere, var enden direkte kommentarer eller kritik af argumenter, som var blevet fremført i live debatterne. Derudover synes jeg, efter noget tid, at støde på de samme videoer, og de samme argumenter fra ateisterne, igen og igen. Jeg blev derfor nysgerigt efter noget nyt. Og noget nyt fik jeg, men også noget gammelt.

Jeg indser nemlig at de "religiøse tosser" er i stand til at fremføre rationelle argumenter og er mere nuanceret i deres synspunkter end jeg først antog. Jeg indser derudover at ateisterne er i stand til at fremføre irrationelle argumenter og nogle gange kan være ret firkantet i deres synspunkter. Men vigtigst af alt indser jeg på trods af alle mine års erfaring og uddannelse, stadigvæk er tilbøjelig til at tro at jeg kender sandheden og ved bedre end andre, der ikke deler mine overbevisninger. Og ligeså slemt, er jeg tilbøjelig til at erkende og lovprise dem, der netop deler mine synspunkter. Et af de største kritikpunkterne ateisterne har hos religion, er at religions drivkraft i bund og grund er gruppetænkning og konformitet, som får dem til at tro de kender sandheden. Men kan vi som ateister og akademikere på YouTube fraskrive os disse attributter, bare fordi vi ikke mødes fysisk eller kommunikere direkte til hinanden? Har dette en konsekvens for hvordan vi oplever debatten og hvordan den får lov til at udfolde sig? Og hvordan er det forbundet med måden vi bruger YouTube på?

Bilag 3: Billeder af temaerne fra KJ-Analyse af min Autoetnografi

Bilag 4: Fænomenologisk empirianalyse af udvalgte YouTubevideoer

I det følgende vil jeg beskrive en række udvalgte YouTube videoer, som blev vist i forbindelse med workshopen. Endvidere kan disse videoer ses som en repræsentation af de talrige debatvideoer jeg har set på YouTube. Beskrivelsen har til formål at illustrere videoernes indhold og hvordan videoerne kan

opleves. Her vil der være et skel mellem hvad videoerne ser ud til være og deres essens, jf. fænomenologien [Max Van Manen, 1984, side 41]. Dette vil sige at jeg vil først vil forsøge at beskrive videoerne som de umiddelbart tager sig ud og derefter hvordan jeg reflektiv oplevede dem, uden at teoretisere eller kategorisere dem.

De beskrevne videoer er de samme som er blevet vist til deltagerne i forbindelse med workshopen. De fælgende 4 videoer er blevet sendt til deltagerne per e-mail forud for workshopen.

Is Atheism a Religion?

(Spilletid: 2:14 minutter)

[TheMessianicManic](#)

I videoen forsvare TheMessianicManic, det han kalder et 'typisk' argument fra apologeter, hvor i de argumentere for, at ateisme blot er en religion, på lige fod med andre religioner. Videoen udspiller sig som en montage, hvor den tekst der bliver vist på billederne, er det samme som TheMessianicManic fortæller i en Voiceover.

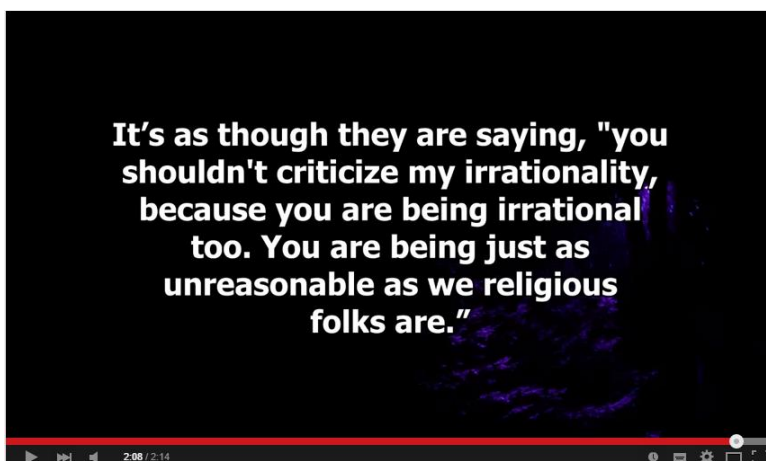

Illustration 4: Et eksempel på den visuelle stil, der er gennemløbende i 'Is Atheism a Religion?'

Is atheism a religion oplevede jeg først og fremmest som begavet og bekræftende. Påstanden at ateisme er en religion, fandt jeg selv absurd, og videoen var dermed med til at bekræfte mig i mit synspunkt, hvilken jeg fandt betrykkende. Kombinationen af tekst og voiceover gav mig en følelse af distancering, hvilket på en måde underbygger logikken i TheMessianicMenic's argumentation. Logikken virkede kølig, hvilket gav mig indtrykket af at argumentationen ikke tager udgangspunkt i følelser, som det derimod gør hos de religiøse. Yderligere giver TheMessianicMenic definitioner og citater, der understreger hans pointer, hvilke gør at hans augmentation virker mere valid. Videoen gav mig som helhed en fornemmelse af at være på den intelligente, rationelle og fornuftige side af debatten mellem ateister og religiøse. Især i kraft en vis ironi der jeg fornemmede i TheMessianicmeniac's stemme løbende igennem videoen, især når han giver en kommentar som denne:

"If there is a consensual being who created the universe and wanted us to do his bidding, I really don't think it is unreasonable to expect him to show his face in some manner other than the occasional slice of toast".

[0:59-1:09]

Efterfulgt af dette klip:

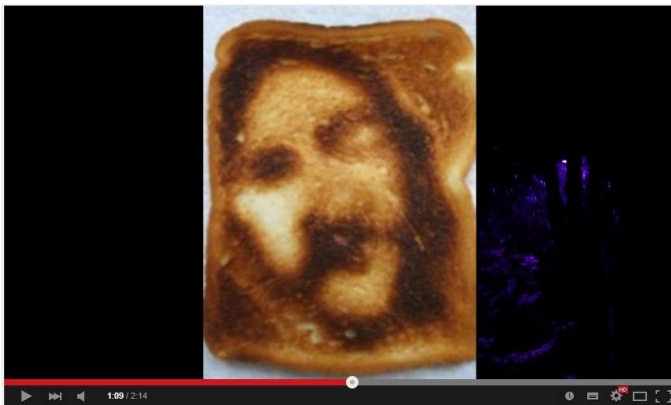

Illustration 5: TheMessianicManic bruger dette klip til at illustrere hvad apologeter bruger som bevis på guds eksistens.

Videoer som 'Is Athesim a Religion' synes jeg var relevant for Workshopen, da jeg fandt TheMessianicManicss' videoer blandt de mest underholdende og interessante videoer i debatten på YouTube, hvilken også har medført at jeg har set størstedelen af hans mange videoer.

Philosophical Failures of Christian Apologetics, Part 1: Why God Matters

(Spilletid: 9:43)

[AntiCitizenX](#)

Videoen er den første i en videoserie, der kritiserer kristne apologeter i et filosofisk perspektiv. Part 1: Why God Matters introducerer AntiCitizenX til problemstilling: Hvorfor er det vigtigt at diskutere gud? Til dette svare AntiCitizenX indledningsvis:

"Is crucial aspect of our political charged cultur war with far reaching social consequences" [0:23-0:28]

Yderligere tilføjer han at diskussionen om gud i sidste ende kommer til at bestemme hvem der kommer til at side med den politiske magt i USA, og at den derfor kan komme til at påvirke millioner af mennesker. Derfor er det vigtigt, ifølge AntiCitizenX, at vi finder ud af om gud eksistere eller ej. Han fortæller at som akademiker, har han en professionel ikke-personlig interesse i at teste hvor vidt hans overbevisninger, er i overensstemmelse med virkeligheden.

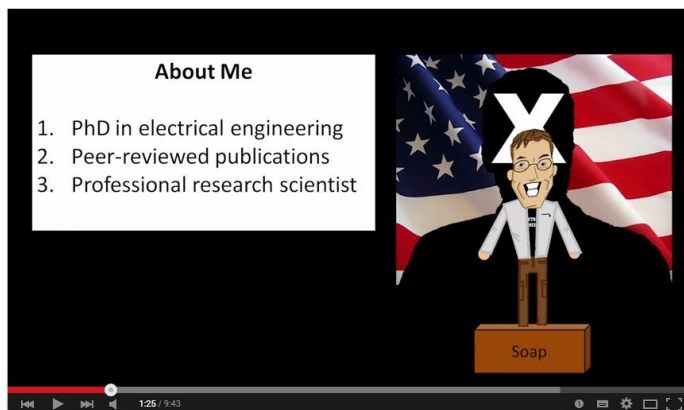

Illustration 6: AntiCitizenX fremstiller sig selv som akademiker

Herefter sætter han den videnskabelig metode i stærk kontrast til religiøs tro. F.eks. nævner han at videnskaben er objektiv og rationel, korrespondere med virkeligheden, er baseret på facts og beviser, har strenge epistemologiske regler og har sandhed og etik som mål. Derimod er religion et invaderende irrationelt kulturel fænomen, som er opfundet af mennesker, er baseret på subjektive personlige oplevelser og kulturelle traditioner og har penge og magt som mål. F.eks. stiller AntiCitizenX den videnskabelige metode op over for den måde han opfatter den religiøse tankegang på, som kan ses i følgende illustration:

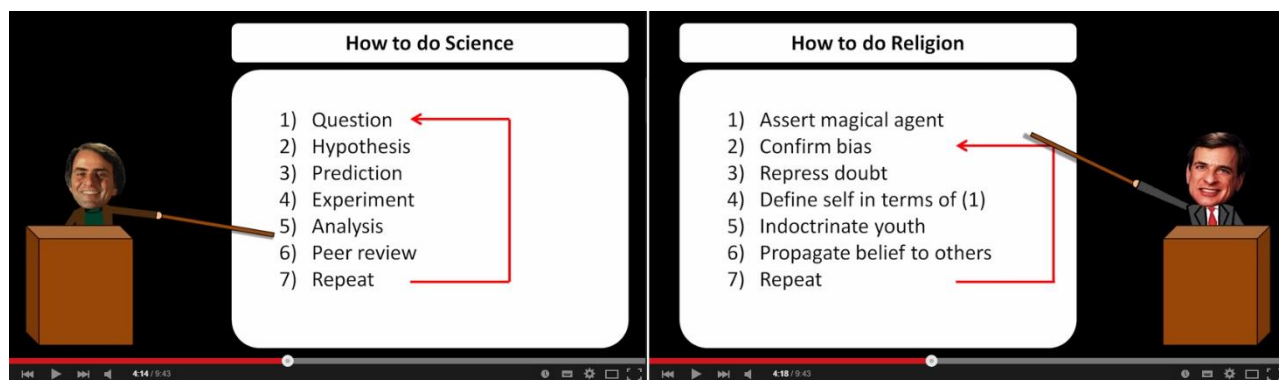

Illustration 7: Et eksempel på hvordan AntiCitizenX stiller videnskab op overfor religion

Dertil fortæller han at selvom religiøse bliver mødt med overvæltende argumenter i mod religion, afviser de det blankt, da religion bunder ud i personlig og social tilnytning. Dertil fortæller AntiCitizenX:

"Rather than engage the discussion sincerely and work together to formulate a functional understanding of our universe, Christian apologetics, whether they realize it or not, are far more interesting in engineering conformity to a forgone conclusion" [6:45-7:00]

Til sidst i videoen proklamere AntiCitizen at spørgsmålet om guds eksistens egentligt ikke vigtigt, men det snarere er spørgsmålet om hvor vidt vores overbevisninger korresponderer med virkeligheden. Her tilføjer han at videnskab har verificerbare beviser, imens derimod kun religion har filosofiske argumenter. At konkludere gud, er ikke det samme som at demonstrere ham.

I starten tiltalte 'Why God Matters' mig i særdeleshed. Jeg fandt hele hans fremstilling yderst kompetent, rationel og skarpsindigt. Billedsiden underbyggede argumentationen og var dertil tilsat et beskedent humoristisk udtryk, som ikke ødelagte seriøsiteten i hans pointer. Stemmeføring og ordforråd oplevede jeg som overlegen. Han synes at snakke videnskabens, etikens og fornuftens sag, og det virkede åbenlys for mig at religion var en trussel mod dette. Videoen, om noget andet, fik mig derfor til at føle, der var en sag, som der skulle kæmpes for!

Dog synes jeg også at fornemme et snert af arrogance og reserverethed fra AntiCitizenX, hvilket jeg dog synes var retfærdigt rettet i mod de religiøse, taget deres egoistiske dagsorden i betragtning. På den måde fik videoen mig til at føle mig bemyndiget, til at forholde mig arrogant og reserveret overfor religiøse mennesker.

What If God Disappeared?

(Spilletid: 3:33)

EdwardCurrent

I denne video udgiver skaberen EdwardCurrent sig for at være en troende kristen der stiller spørgsmålet: Hvad vil der sker hvis gud forsvandt?

Denne video oplevede jeg først og fremmest som sjov og sarkastisk. Med en lavmælt og halvskinger stemme bliver der givet det ene sarkastiske eksempel efter det andet, om hvilke konsekvenser guds fravær ville have på os. F.eks. fortæller EdwardCurrent:

"If God disappeared there would be no reason to prey. Failure or success in life would depend on only hard work and luck, rather than on God bestowing his grace upon us. Or... Choosing not to... For some mysterious reason..." [1:03-1:16]

Hvilket bliver underbygget af følgende videomontage:

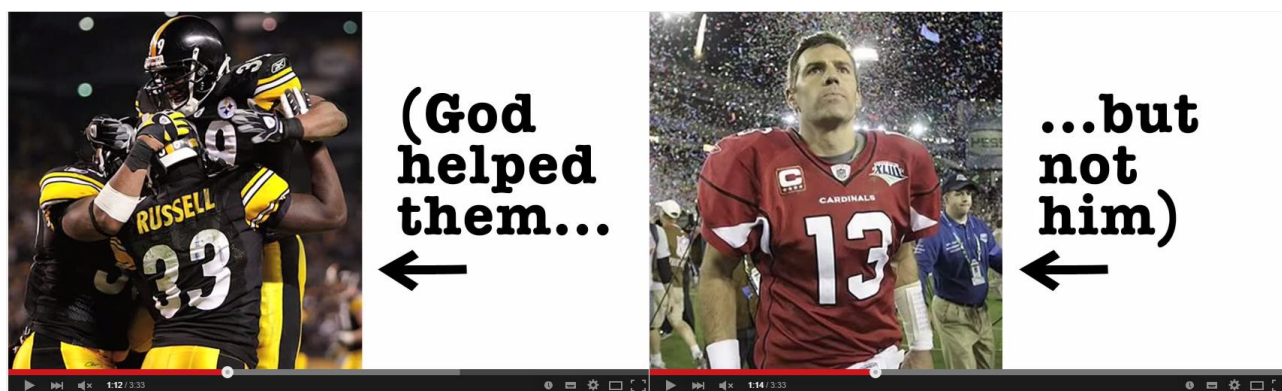

Illustration 8: Billedet til venstre viser begejstrende amerikanske fodboldspillere, der virker til at have vundet en sejr, i mens billedet til venstre viser en amerikansk fodboldspiller, der virker til at være på grådens rand, da han tilsyneladende har lidt nedslag

Billedsiden underbygger de sarkastiske pointer EdwardCurrent giver, både med billede og tekst, og består ofte af følelsesladende og karikeret billeder som der f.eks. ses i eksemplet vist ovenfor.

Denne stil gennemsyre hele den korte video, hvilket jeg fandt begavet, i og med det er med til at forstærke humoren og de forskellige eksemplers gennemslagskraft.

Men selvom videoen er fyldt med humor og sarkasme, synes jeg alligevel at den havde dybde og noget at

sige. Budskabet synes at være omkring irrationaliteten, i det at være religiøs, og humoren blev brugt som et middel til at fremme dette budskab. På den måde rationaliserede jeg at videoen var etisk forsvarligt. Men på samme tid var der også noget over videoen, og min egen morskab, jeg fandt usmageligt. Jeg kunne godt se den måske kunne virke anstødene for nogle, men afviste det blankt med at de der ville blive anstød, blot var for sensitive. Men selvom jeg udførte denne retfærdiggørelse, forsvandt det usmagelige ved videoen ikke. Pga. mit ambivalente forhold til videoen, følte jeg at den ville være relevant for min workshop, i det workshoppens deltagere kunne hjælpe mig med at belyse min usmagelige smag.

Atheism as congruence

(Spilletid: 8:27)

[TheraminTrees](#)

I denne video beskriver skaberen af videoen TheraminTrees hvordan han oplevede sin overgangsperiode, fra kristen til ateist, ved hjælp af et psykologisk koncept, navnlig 'congruence' (Dansk: kongruens), som stammer fra person-centered theory¹⁰. TheraminTrees redegør først for congruence som koncept og model, og sætter dernæst sin egen overgang fra religiøs til ateist i relation til modellen. Dette bliver både forklaret i en voice-over og visuelt, som ses i følgende eksempel:

¹⁰ Psykologisk teori af hvor individets subjektive beskrivelser er i fokus.

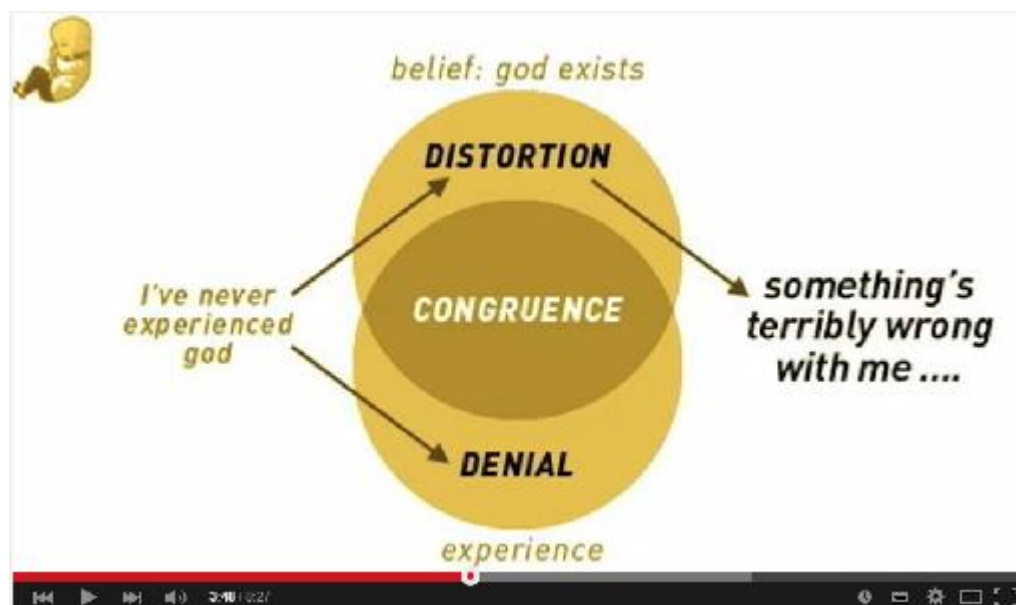

Illustration 9: Eksempel på den visuelle stil i 'Atheism as Congruence', som er gennemløbende for hele videoen.

Efterfølgende forklare TheraminTree's hvordan religion havde påvirket ham psykologisk. Han fortæller f.eks. hvordan hans tro ikke bundede ud af en direkte oplevelse af gud, men snarere en påvirkning af menneskene omkring ham. Dertil bliver der givet eksempler på hvordan religion bruges til at 'forvrænge' virkeligheden, i det TheraminTrees fortæller:

"The critically thinking, I committed myself, in order to get the most convincing defense of Christianity that I could, allowed me instead to see the truth: That I was just following people, who were following other people, who were following other people, and so on, until who knew when. None of us trusting in our own authentic, sensory experience, but instead trusting in the distortions implanted in us as children" [5:28-5:48]

Jeg oplevede videoen som yderst intelligent og velproduceret. Hele den visuelle stil kan associeres med en akademisk forelæsning, i det der præsenteres modeller, gives citater og kildehenvisninger. Dette aspekt talte dybt ind til min tillid og jeg tog i første instans, alt hvad videoen præsenteret til mig ukritisk. Derudover oplevede jeg TheraminTrees som veltalende, velformuleret og roligt i sin stemmeføring, hvilket havde en bedøvende virkning på mig. Hans argumentation virkede dertil rationel og fornuftig, hvilket mig en følelse af trykthed, på samme tid med at jeg følte mig bedrevidende. På en måde oplevede jeg overordnet at være blive eksponeret for sandheden om de psykologiske aspekter af religion, hvilke var en følelse jeg omfavnede. Denne indledningsvis oplevelse af 'Atheism as Congruence', synes jeg var interessant at sætte på prøve, ved at inkorporere den som en del af Workshoppens analyseobjekter.

Videoerne der blev vist under workshoppen

I det følgende er en beskrivelse af de YouTube videoer, deltagerne så i fælleskab under workshoppen.

1st Foundational Falsehood of Creationism

(Spilletid: 9:56)

[AronRa](#)

1st foundational falsehood of creationism er, som navnet antyder, en kritik af kreationisme og er det første afsnit i en længere serie. I afsnittet bliver der givet en lang række overordnede kritikpunkter af denne gren af kristendommen. AronRa stiller videnskab og kritisk tænkning op over for kreationismen, og har i sær fokus på deres afvisning af evolutionsteorien. F.eks. fortæller:

"...Worse of all, it (creationism) actually forbids critically inquiry and promotes anti-intellectualism and is based on at least a dozen of foundational falsehoods. First and foremost among them, is the idea that accepting evolution requires the rejection of theism, if not all other religious or spiritual beliefs as well"
[3:47-4:03]

Billedsiden udspiller sig som montage af videoklip fra adskillige kilder. Film, TV, dokumentar, tegnefilm, stilbilleder, redigeret billeder med tekst osv. som stort set alle bliver brugt til at underbygge AronRa's mange verbale kritikpunkter.

Illustration 10: En række eksemplar på de klip der bliver brugt i videoen.

Overordnet oplevede jeg at de mange kritikpunkter og dertilhørende argumenter, var så talrige at det nærmest virkede overvældende. Derfor gav videoen mig hurtigt en oplevelse af, hvor farligt religion kan være. F.eks. fortæller AronRa:

"There are basically two types of creationist: The professional or political creationist. These are the activist, who lead the movement, and who will regularly deliberately lie to promote their propaganda, and the second type, which is the innocently deceived followers, commonly known as 'sheep.' [1:49-2:04]

Kommentar som denne gav mig en efterlod mig med en bitter fornemmelse, hvilket udviklede sig til et klart billede af kreationisterne som trussel og en fjende. Dette medførte også at følte mig fremmedgjort over for kreationisterne og at jeg mistede nærmest al sympati og forståelse for deres overbevisninger – Især i kraft af videoen gav mig det indtryk, at disse mangler var gengældt.

Yderligere fandt jeg det overordnede præmis i '1st foundational falsehood of creationism' etisk forsvarligt, da AronRa fortæller at det er rimeligt at tro på gud generelt, men det er ikke ok overlagt at bedrage folk til at tro. AronRa fortæller desuden at han har lavet videoen på baggrund af at kreationisterne øger politisk pres på at få indført kreationisme, som en skabelsesteori, på lige fod med Big Bang teorien og evolutionsteorien. For mig virkede dette absurd og gav mig en angstlignende følelse – Dette gik nemlig direkte imod min egen overbevisning og sandhed, der yderligere blev forstærket af kommentar som:

"Regardless which religion they claim, creationism can collectively be defined as the fraction of religiously believers who reject science. Not just the conclusions of science, but it's methods as well, and I mean all of them..." [7:02-7:13]

AronRa forklar efterfølgende at tro og evolution godt kan sameksistere, hvor han følgelig giver en række eksempler på videnskabsfolk der er teister, på samme tid med at de bifalder evolution, og benægter en bogstavelig læsning af bibelen. Dette aspekt gav mig yderligere en oplevelse af kreationisterne som påståelige, firkantede og apatiske imod at deltage i et større, bedre fælleskab og opnå en renere forståelse af verden. På grund af at '1st Foundational Falsehood of Creationism' indledningsvis havde så stærk indvirkning på mig og min oplevelse af kreationister, mente jeg at den også ville kunne gøre et stærkt indtryk på deltagerne til workshoppen og valgte at tage den med. Dertil havde AronRa's med sin YouTube kanal, formået at holde min interesse fanget igennem adskillige kritiske videoer. Jeg var derfor også interesseret i at sætte min egen oplevelse af ham, i perspektiv.

When it's OK to lie: When you're lying for Jesus

(Spilletid: 3:47)

[potholer54](#)

'When it's OK to lie: When you're lying for Jesus' er en kommentar på en anden video lavet af en kreationist, som ifølge Potholder54, har redigeret uærligt i sin video, med henblik på at få sit budskab igennem. I kreationistvideoen, som 'when it's OK to lie' tager udgangspunkt i, ser vi to unge mænd der bliver udspurgt om, hvor vidt de er villige til at begå mord, under visse omstændigheder. Potholder54 fortæller hvordan det oprindelige lydspor til spørgsmålet, efterfølgende er blevet redigeret ud og et nyt sat ind. Efterfølgende bliver der, i det nye klip, hvordan de to unge mænd kommer til at fremstå helt anderledes, under det nye spørgsmåls omstændigheder. Et spørgsmål som de ikke svarede på i første omgang. Potholder54 kommentere:

"Ray simply changed the question he voiced over the top and that transforms them from being decent guys, wanting to help a woman being victimized, in to two monsters that are quite willing to murder an innocent man. We've seen this kind of editing before in creationist videos. Answers are cut, chopped of and hidden

away inside cutaways, so the interviewee ends up appearing to saying something contrary to what he actually said.” [2:33-2:57]

Illustration 11: En af de to unge mænd der bliver interviewet af kreationisten i 'When it's OK lie: When your lying for Jesus'

Dette gør kreationister, ifølge Potholder54, fordi de gerne vil have alle andre til at fremstå som syndere og løgnere, der kun kan blive frelst af Jesus. Men konsekvensen af denne bestræbelse, er at de selv bliver til løgnere.

På baggrund af 'When is OK to lie: When your lying for Jesus' dannede jeg mig et billede af kreationister som uærlige, dobbeltmoraliske, manipulative og direkte hensynsløse. Dertil fornemmede jeg at Potholder54's stemme bliver ført med en vis ironi, hvilke gjorde at jeg oplevede hele videoens præmis som absurd, som noget der ikke burde eksistere i en rationel verden, men alligevel gør, pga. fænomener som kreationisme. Denne absurde oplevelse, mente jeg ville være et spændende element at inkorporere i workshopen og kunne yderligere variere oplevelsen af YouTube debatten som fænomen.

Illustration 12: Klip fra en debat, hvor Potholder54 har redigeret nogle sakse indover for at illustrere hvorledes kreationister redigere i deres videoer, således deres budskaber fremstår mere bestandige.

The Internet: Where religions come to die

(Spilletid: 10:50)

Thunderf00t

'The internet: Where religions come to die' tager udgangspunkt i præmissen, at religion henfalder på internettet da det er afhængige af visse ting for at kunne blomstre. Bl.a. er religion afhængig af at få nye medlemmer og manipulere børn for at være i stand til at overleve. Thunderf00t giver kommentaren:

"Likewise if you want to be a succesful religion, you must actively get others to subscribe to your faith, and this typically includes social cohesion and the abuse of the manipulative minds of children"

Til dette tilføjer Thunderf00t hvordan religion bruger skræmmebilleder, for at få dem til at lystre og illustrere det med følgende videoklip, hvor et stort monster (Godzilla) spyer radioaktive flammer.

Illustration 12: Karikeret overdrivelse af hvad bøn er i stand til ifølge Thunderf00t

Yderligere fortæller han at religion overlagt gør det svært for medlemmerne at forlade religionen. F.eks. viser han et videoklip fra en livedebat, hvor en ateist få en muslim til at indrømme, at forlade Islam resulterer i dødsstraf. Derefter fortæller Thunderf00t:

"But such harsh treatment of those who leaves their faith, encourage the remaining to eh... hehe, remain faithfull. It instructs the remaining members that there is a horrible price to pay, for even thinking about leaving their religion" [5:11-5:25]

Disse ting fungerer, ifølge Thunderf00t, hvis der lokalt er et flertal af religiøse, der kan udøve socialt pres. Dette fungerer midlertidig ikke på internettet, da internetkulturen er for kritisk. Hvilket han f.eks. illustrere med følgende videoklip.

Illustration 13: En religiøs forsamling af børn, der bliver prædikeret til. Klippet bliver brugt af Thunderf00t til at illustrere hvordan religion manipulerer børn.

Det samme gælder videnskaben, ifølge Thunderf00t, der omfavner kritiske spørgsmål og derfor kan blomstre på internettet:

"However on the web it is essential impossible to avoid such scrutiny and it strips religion of one of its main protective mechanisms. Conversely, science in such a forum is hands down the winner. Science was always build on ideas surviving open scrutiny. [9:20-9:36]

Denne video efterlod med en bitter smag i munden. Der var noget 'forkert' over videoens tone og stil, noget uetisk og amoralsk. 'The internet: Where religions come to die' virkede for ekstrem og generaliserende på mig. Dens virkemidler var for synlige og jeg følte videoen overløbet af prøvede at manipulere med mig. Derfor fornemmede jeg også en vis dobbeltmoral, i og med jeg oplevede at Thunderf00t gjorde brug af præcis de samme virkemidler, som han bebrejdede religion for at udnytte. Af denne grund kunne jeg ikke identificere mig med Thunderf00t og tog afstand fra ham. Dette betød midlertidig ikke, at jeg af den grund sympatiserede med de ting der blev fremstillet i videoen. Jeg mente derfor at videoen ville være yderst interessant at vise til deltagerne i workshoppen, da dette var en af de få videoer, jeg overordnede set ikke var enige med og blev frastødt af.

Top Ten Most Irritating (Informal) Logical Fallacies

(Spilletid: 2:13)

[TheMessianicManic](#)

Dette var den første religions kritiske video jeg overhovedet så og var på den måde derfor min introduktion til hele religionsdebatten på YouTube. Da deltagernes allerede havde set en video fra denne YouTuber, havde jeg planlagt at vise dem en anden. Men på baggrund af de diskussionsemner der opstod under workshopen, vedrørende logikken i argumentationsførelsen af de forskellige videoer, fandt jeg at denne video ville være en mere frugtbar tilføjelse til udvalget af videoer, deltagerne skulle eksponeres for.

I videoen giver TheMessianicManic en top 10 liste over de logiske fejlslutninger, han finder mest irriterende. Dette gør han ved at præsentere den logiske fejlslutning som den benævnes på latin, forklarer dens indhold ved at give et eksempel på et udsagn, som indeholder den givne logiske fejlslutning. F.eks. fortæller TheMessianicManic dette:

" Number 4: Argument Ad populum – Billions of people believe in God and billions of people can't all be wrong"

[1:11-1:17]

Illustration 14: TheMessianicManic fortæller i denne video direkte til kameraet, mens teksten på skærmen underbygger hvad han er ved at fortælle. Som det ses her, kan teksten 'example' ses i mens han er ved at give et eksempel på en logisk fejlslutning.

Således forløber hele den korte video. Det skal nævnes at alle eksemplerne TheMessianicManic giver, ikke udelukkende relateret til religion, men f.eks. også politik i et enkelt tilfælde.

I og med denne video var anledningen til at jeg blev nysgerrig efter mere af samme slags, fandt jeg naturligvis 'Top Ten Most Irritating (Informal) Logical Fallacies' yderst interessant. Logikken og sandheden i TheMessianicManics udsagn virkede meget fornuftige og meget svært at afvise. Han måde at artikulere sig på, samt ansigtsmimik virkede dertil lettere provokerende og sarkastisk, hvilket også havde en positiv appel til mig. I bund og grund kunne jeg godt lide at TheMessianicManic gav en kort og skarp kritik på argumentation der åbenlys ikke hænger logisk sammen, hvilket nemlig er en af de ting, som ofte rører noget dybt i mig og som jeg har en vis afsky for. Derfor kunne jeg hurtigt identificere mig med TheMessianicManic, som virkede til at tale fornuftens og logikken sag, hvilket jeg nærmest følte mig obligeret til at tilslutte mig.

Synes den var rigtig interessant, svær at afvise og virkede egentlig meget fornuftig, lettere provokerende, hvilket jeg godt kunne lide.

Bilag 5: Email sendt til workshop deltagerne

Lidt hjemmearbejde :)

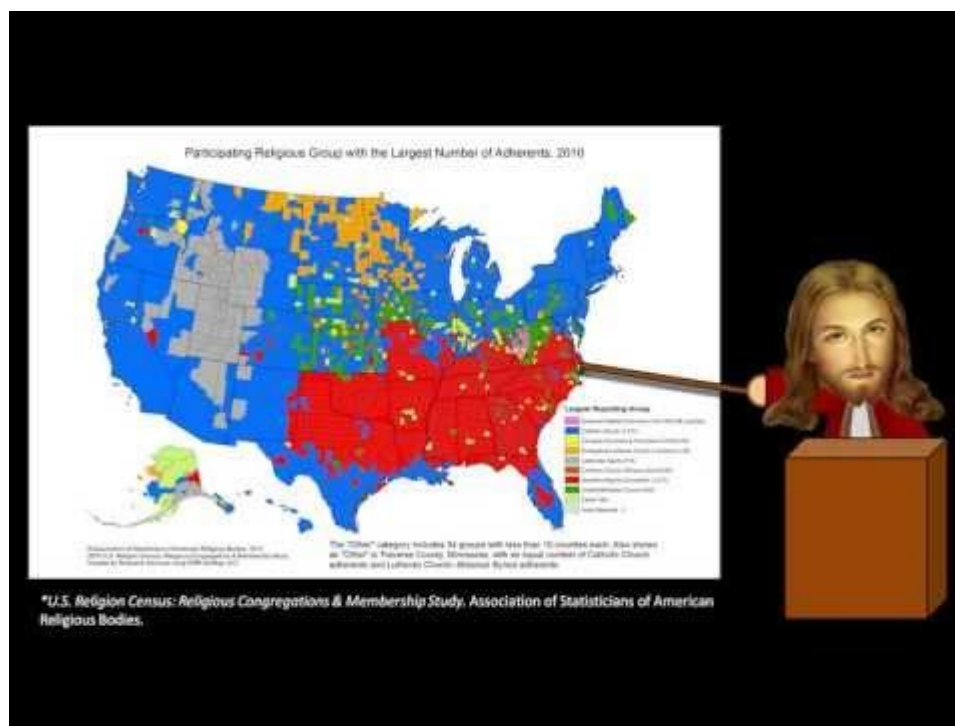
Mark Gaardboe Danielsen

30-03-2015 Til: increase@hotmail.dk

Outlook.com [Aktiv visning](#)

Philosophical Failures of Christian Apologetics, Part 1: Why God Matters

[Afspil video](#)

Part 1: Why God Matters Here, we introduce the importance of the God debate in our culture and set the tone for the rest of the series. The debate on God's existence is more than just a casual...

00:09:44

Tilføjet den 21-04-2013

53.620 visninger

Hey Nik!

Her er et par videoer du meget gerne må se inden du kommer onsdag. Du behøver ikke at gøre dig nogle betydelige tanker omkring dem. Formålet er bare at du skal have haft en selvstændig oplevelse af YouTube-videoer af denne type, før du sidder i en gruppe, og skal se andre videoer, af samme type. I workshoppen, vil der mere end noget andet, blive lagt vægt på hvordan du oplever videoerne. Jeg har prøvet at finde nogle der ikke var alt for lange, men også nogle med lidt forskellige indgangsvinkler. Der er nok sammenlagt 25 minutters film. De behøves ikke at ses på en gang ;) God "kigge"-lyst :P

<https://www.youtube.com/watch?v=lroKN5gdm08&index=3&list=LLVzw2IOVY1PuWr6SJFJrU0w>

<https://www.youtube.com/watch?v=bIXGRoPr8a4>

<https://www.youtube.com/watch?v=pkCuc34hvD4&list=LLVzw2IOVY1PuWr6SJFJrU0w&index=11>

<https://www.youtube.com/watch?v=xyE8wUteFA4&list=LLVzw2IOVY1PuWr6SJFJrU0w&index=7>

PeAcE! Mark

© 2015 Microsoft

[Vilkår](#)

[Beskyttelse af personlige oplysninger og cookies](#)

[Udviklere](#)

Bilag 6: Workshop guide

Dette afsnit vil beskrive hvordan jeg valgte at udføre min workshop og hvilke overvejelser jeg gjorde mig i den forbindelse.

Workshoppens struktur og formål

Workshoppen bestod af to led – En hjemmeopgave og et fysisk møde mellem deltagerne. Hjemmeopgaven bestod af 4 udvalgte YouTubevideoer, som hver deltager skulle se, forud for det fysiske møde. Dette var med henblik på at de selvstændig ikke skulle opleve og danne sig et indtryk af videoerne, før en gruppesituation kunne være med til at diktere deres oplevelse af fænomenet. Videoerne blev sendt til hver deltager via e-mail, følgelig kort beskrivelse af opgaven (Se bilag 5). Videoerne var af samme type, som de skulle arbejde med under workshoppen, hvilket bestod af yderligere 4 videoer. Alle 8 videoer vil blive beskrevet i bilag 4. Det andet led i workshoppen bestod af, som nævnt, et fysisk møde. Her blev deltagerne eksponeret for yderligere 4 videoer, blev opfordret til at fortælle om deres oplevelse af dem, samt introduceret til en bestemt version af KJ-metoden, de i fælleskab skulle anvende til at udarbejde en model over de indtryk videoerne havde givet dem. Ydermere fik deltagerne til opgave at placere mine temaer, det blev præsenteret på i 'KJ-analyse af min autoetnografi'- afsnittet, i modellen og dermed hjælpe med til at determinere hvordan de synes, mine temaer hænger sammen med deres.

Modellen vil fungere som en analytisk model og redskab, der kan belyse de overordnede temaer for mit problemfelt og hjælpe med til at formulere et fænomenologisk spørgsmål. Yderligere er selve brugen af KJ-metoden og udarbejdelsen af modellen, en måde at skabe sammenarbejde, og giver anledning til samtale og diskussion, blandt deltagere i workshoppen. På den måde kommer deltagernes interaktion med hinanden, til at tjene som kvalitativ data, som vil blive inddraget i analysen af videoerne.

For at holde en fænomenologisk tilgang, havde jeg så vidt muligt prøvet at lade være med at danne mig nogle hypoteser om hvad deltagerne vil finde frem til, således jeg ikke ville påvirke modellen og diskussionen nogen bestemt retning. På den måde håbede jeg at kunne holde en åbent tilgang til religionsdebatten på YouTube, lade deltagerne udfolde sig og give mig et fornyet indblik i fænomenet.

Brug af KJ-metode

Til workshoppen har jeg hentet inspiration fra en forenklet udgave KJ-metoden, som udviklet specifikt til gruppearbejde, hvor der trækkes på gruppen som et kollektiv, med henblik på at effektivt organisere og prioritere meninger og subjektiv data. [Spool. 2004]

Jared M. Spool har i sin artikel 'The KJ-Technique: A group proces for establishing priorities' opstillet metoden i en skridt for skridt proces, som er tilføjet en række ekstra punkter fra den originale KJ-metode (Se side metodekapitlet), for at gøre metoden mere pædagogisk og håndterbar for deltagerne. Dog har jeg modificeret Spool's punkter og har tilføjet min egne. F.eks. har jeg valgt at optage processen med diktafon, således jeg kunne bruge deltageres kommentarer, som supplerende kvalitativ data. Yderligere for deltagerne heller ikke til opgave, at prioritere deres meninger, som netop er et af formålet med Spools KJ-metode. Grunden hertil er at workshoppen kun bestod af 3 deltagere og jeg derfor ikke fundet det nødvendigt at sortere i den data begrænset data de var i stand til at generere.

I det følgende har jeg opstillet dagsordenen for workshoppen i en kronologisk punktform:

1. Optag workshoppen med diktafon

2. Byd deltager velkommen og få dem til at præsentere sig selv

Jeg fik deltagerne til at præsentere sig selv kort og fortælle gruppen hvilket indtryk de havde haft af videoerne de videoer jeg havde sendt til dem hver især per email. Yderligere kunne de, hvis de følte for det, fortælle hvilket religiøs standpunkt de havde. Dette var med henblik på at skabe en mere åben debat, hvor deltagerne var bevidste om hinandens udgangspunkt. Dette var yderligere også med henblik på at undgå at folk blev stødt over uheldige og utilsigtet bemærkninger vedrørende religiøse synspunkter, samt undgå at deltagerne holdt deres meninger tilbage pga. spekulation over de andre deltagers ståsted.

3. Præsenter fokuspørgsmål:

Jeg har prøvet så vidt muligt at formulere fokuspørgsmålet, som et fænomenologisk spørgsmål, hvor det ikke er deltageres "ekspertise" viden jeg drager på, men derimod deres umiddelbare før-videnskabelige viden.

"Hvordan oplever du/i de givne YouTube-videoer?"

Jeg har brugt ordet "oplever" i den forstand at det både kan dække over følelsesmæssige og tankemæssige oplevelser. Jeg har implicit gjort af begrebet "YouTube videoer" med det formål at gøre deltagerne bevidste om selve mediet videoerne udspiller sig på. Deltagerne får præsenteret fokusspørgsmålet før de får vist YouTubevideoerne, således de ved hvad de skal fokusere på mens de ser videoerne.

4. Skriv indtryk ned på sticky notes

Imens deltagerne så videoerne opfordrede jeg dem til at skrive de indtryk de fik ned på de uddelte sticky notes, med henblik på at indfange deres livsverdener nærmere

5. Gruppering af stickynotes

Jeg lod deltagerne åbent diskutere omkring hvilken gruppe de enkelte sticky notes skulle sættes i, da der kunne dukke nye temaer op i selve diskussionen. Ydermere har jeg i henhold til KJ-metoden opfordret deltagerne til at lade deres intuition guide processen, hvilket betyder de nødvendigvis ikke behøvede at have nogle verbale argumenter for deres placering af de enkelte sticky notes.

6. Giv grupperne navne/temaer

Deltagerne brug KJ-metoden resulterede i en model, hvor i overordnede temaer blev identificeret. Dette blev yderligere suppleret af de kommentare og diskussioner der opstod undervejs.

Bilag 7: Forklaring af Workshopmodelens enkelte grupper

I dette afsnit vil jeg præsentere det praktiske resultat af workshoppen, hvilket er i form af en KJ-oversigt der er udarbejdet i fællesskab af workshoppens deltagere, efter at have set YouTube videoerne.

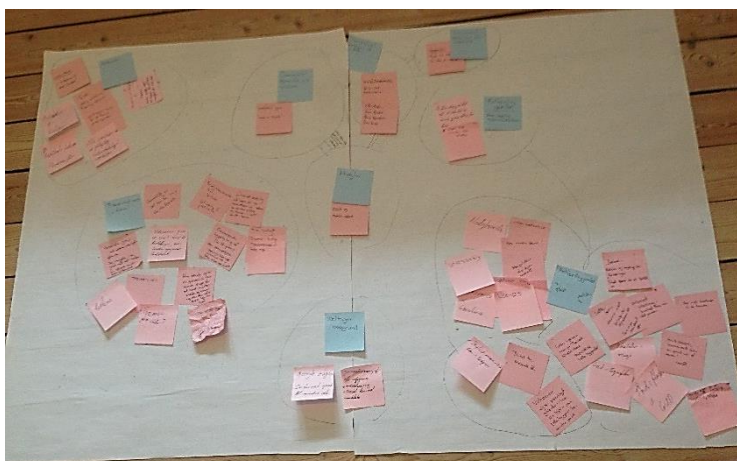

Illustration 14: Billede af modellen deltagerne udarbejde under workshoppen

Grupperne vil kort blive præsenteret enkeltvis, hvor efter jeg vil reflektere over hvordan disse forholder sig til min egen oplevelse og tematisering af videoerne, som er beskrevet i afsnittet: KJ-Analyse af Autoetnografi. Ud fra denne refleksion er der opstået visse modsætningsforhold. Disse modsætningsforhold har jeg problematiseret, således de kan hjælpe konstruktionen af en endelig problemformulering.

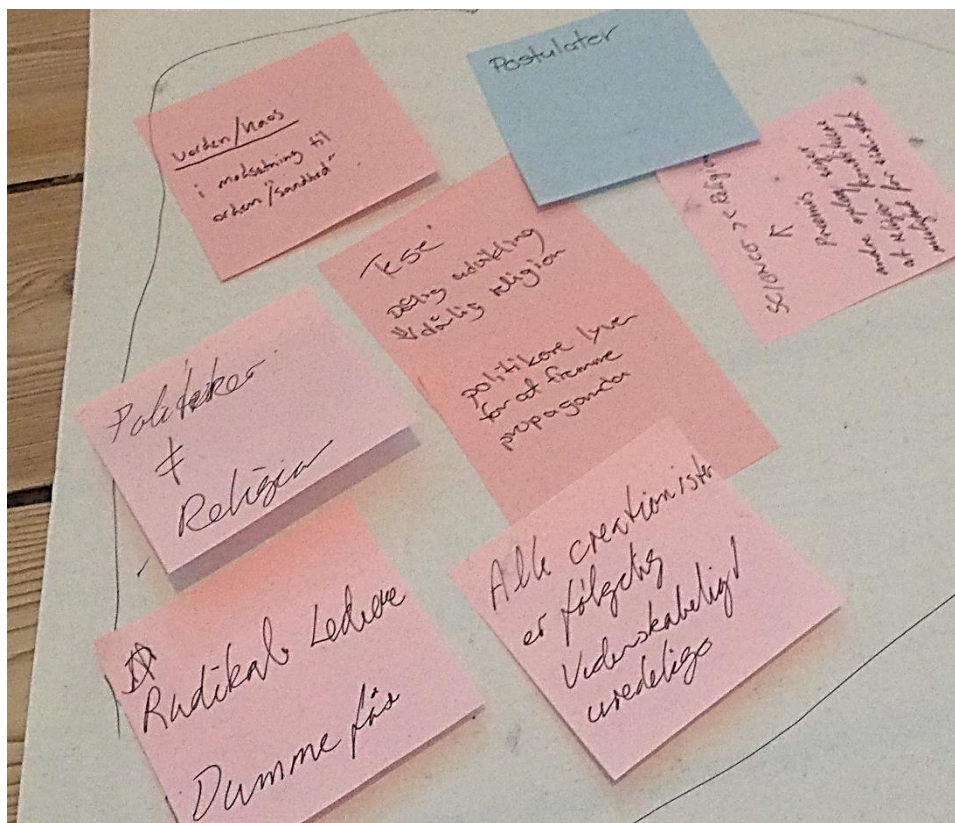

Illustration 16: Billede af 'postulater'-gruppen

Postulater

Første gruppe har deltagerne givet navnet 'postulater', som er en samling af de overordnede postulater der, ifølge deltagerne, er dominerende i YouTube videoerne. Med postulater menes der at udsagnene udtrykkes som kendsgerninger, dog uden tilstrækkelig underbygning eller dokumentation. Postulater som: 'Alle kreationister er videnskabelige uredelige', 'Religion består af radikale ledere og dumme får', 'Religion skal vokse før de selv anser det som en succes', 'videnskab og religion er uforenlige ifølge religiøse'. At disse udsagn egentligt kan betragtes som postulater, var et faktum jeg var tilbøjelig til at overse da jeg selv først oplevede videoerne. Men hvordan kunne dette være? Hvorfor var jeg tilbøjelig til at se disse videoer som objektive sandheder? Ydermere overraskede det mig at de satte 'uorden/kaos i modsætning til orden/sandhed i denne gruppe, hvilket fik mig til at tænke: Er disse koncepter overhovedet modsætninger eller er det blot den måde vi konceptualiserer dem på? Og kan det samme ikke siges om religion og videnskab?

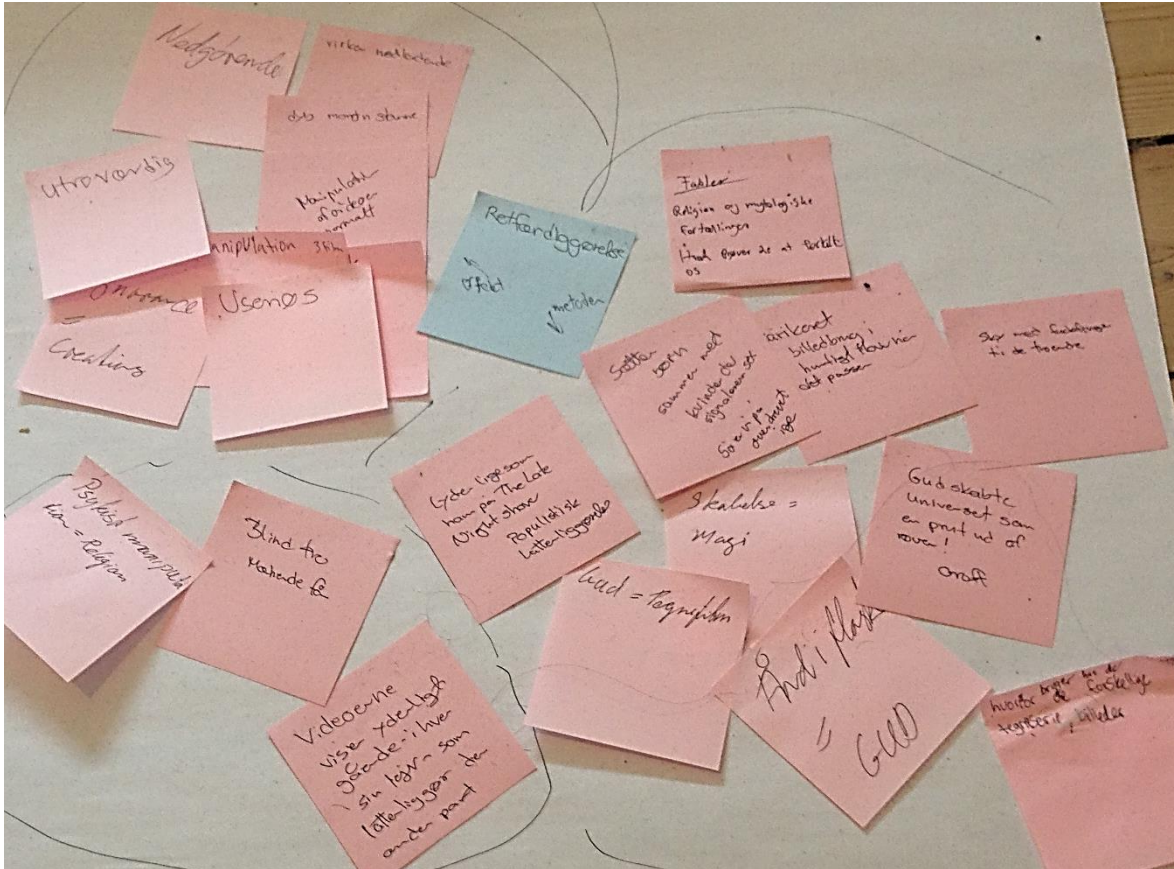

Illustration 17: Billede af 'retfærdiggørelse'-gruppen

Retfærdiggørelse

Den største af grupperne fik navnet 'retfærdiggørelse', hvilket er delt op i to yderligere undergrupper, navnlig 'effekt' og 'metode'. Med 'metode' menes der: den måde YouTubevideoerne retfærdiggøre deres fremstilling af religion. Med 'effekt' menes der: den påvirkning retfærdiggørelsen har på seeren (I dette tilfælde deltagerne i workshoppen). I videoerne bliver religion nemlig fremstillet på sådan en måde, at det kan forekomme bl.a. 'useriøs', 'latterliggørende', 'manipulerende', 'nedgørende' og 'yderliggående'. Eksempler på metoder der bliver brugt på at fremstille religion på disse måder, er bl.a. via karikerede tegnefilm', hvor man f.eks. ser 'gud skabte universitet som en prut ud af røven', fremstille 'skabelsesberetningen som magi', 'ånden i glasset som gud' og religion som 'fabler og mytologiske fortællinger'. Da deltagerne først dannede, navngav og forklarede gruppen for mig, synes den at give god mening. Men ved et efterfølgende nærmere eftersyn og spekulationen over gruppen, synes jeg at have svært ved at pinpointe dens overordnede logik. Ikke desto mindre illustrerede gruppen for mig, hvordan deltagerne fandt videoerne langt mere latterliggørende og ekstreme hvad jeg indledningsvis gjorde. Dette indtryk fik jeg tidligt i workshoppen og blev kun stærkere som den skred frem, hvilket gav mig en ubehagelig følelse. For som deltagerne gav kritiske kommentar oven på videoerne, kunne jeg pludselig se

videoerne i et bestemt kritisk lys, som jeg kun havde svag anelser som om før. Spørgsmålet jeg efterfølgende stillede mig selv var derfor: Hvorfor kom disse anelser først tydeligt op til overfladen nu?

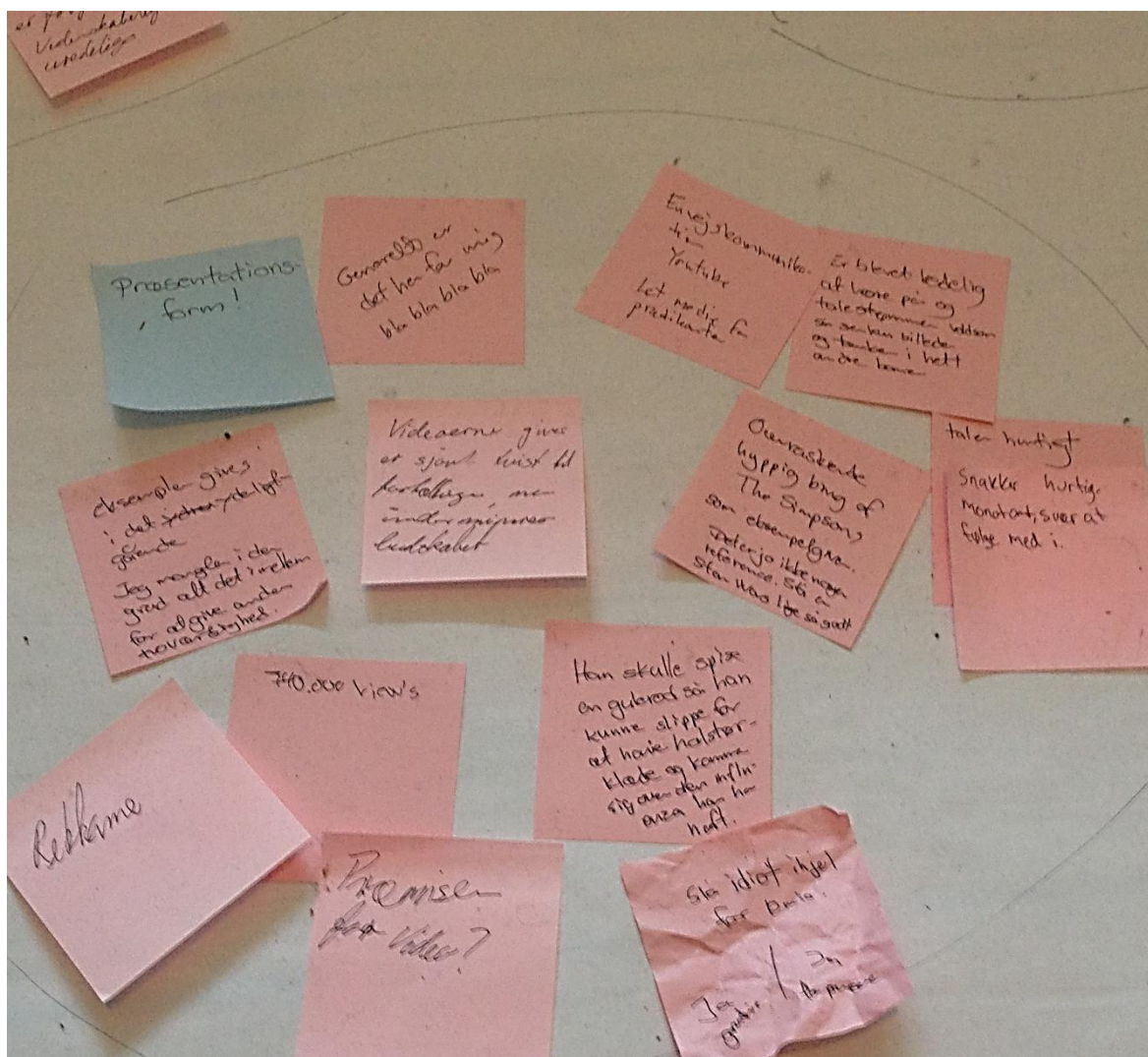

Illustration 18: Billede af 'præsentationsform'-gruppen

Præsentationsform

I denne gruppe har deltagerne samlet de sticky notes, der forholder sig til hvordan deltagerne oplever måden YouTube ateisterne kommunikerer budskaberne på. På diverse sticky notes findes der f.eks. udsagn som 'videoerne er sjove, giver et sjovt twist på fortællingen, men underminerer budskabet', 'envejs kommunikation – YouTube – Et let medie at prædike fra', 'Eksempler gives yderliggående, jeg mangler i den grad alt det imellem, for at give troværdighed'.

I gruppen er der også sticky notes hvor der gives udtryk for hvordan Youtuberne opfattes retorisk: De opleves som at snakke for hurtigt, således man mister koncentrationen. Disse talestrømme kan derfor blive opfattet som værende volapyk. Yderligere er der også sticky notes omhandler YouTube som medie, med

udsagn som 'reklame' og 'views'.

Overordnet er denne gruppe den der synes svagest defineret af deltagerne, der havde svært ved at forklare mig dens betydning, i hvert fald udenfor den overordnede KJ-oversigts kontekst. Dog gav den mig et indtryk af at deltagerne modtog budskaberne i videoerne med skeptisk, mistillid, manglende interesse og ufokuseret (f.eks. på reklamefilmen før videoerne, viewcounts eller YouTuberens påklædning) Modtagelsen af budskaberne divergerede således, fra hvordan jeg indledningsvis modtog dem, nemlig med langt mere tillid.

Deltagerbaggrund

Denne lille gruppe, bestående af to sticky-notes, associeres til den bias eller opfattelser, som nogle af deltagerne er kommet med. Denne gruppe kan derfor ses som en afbildning af deltagernes livsanskuelse, som havde indflydelse på hvilke forudsætninger de mødte debatten på YouTube med, hvilket også var anderledes end min ateistiske forudsætning.

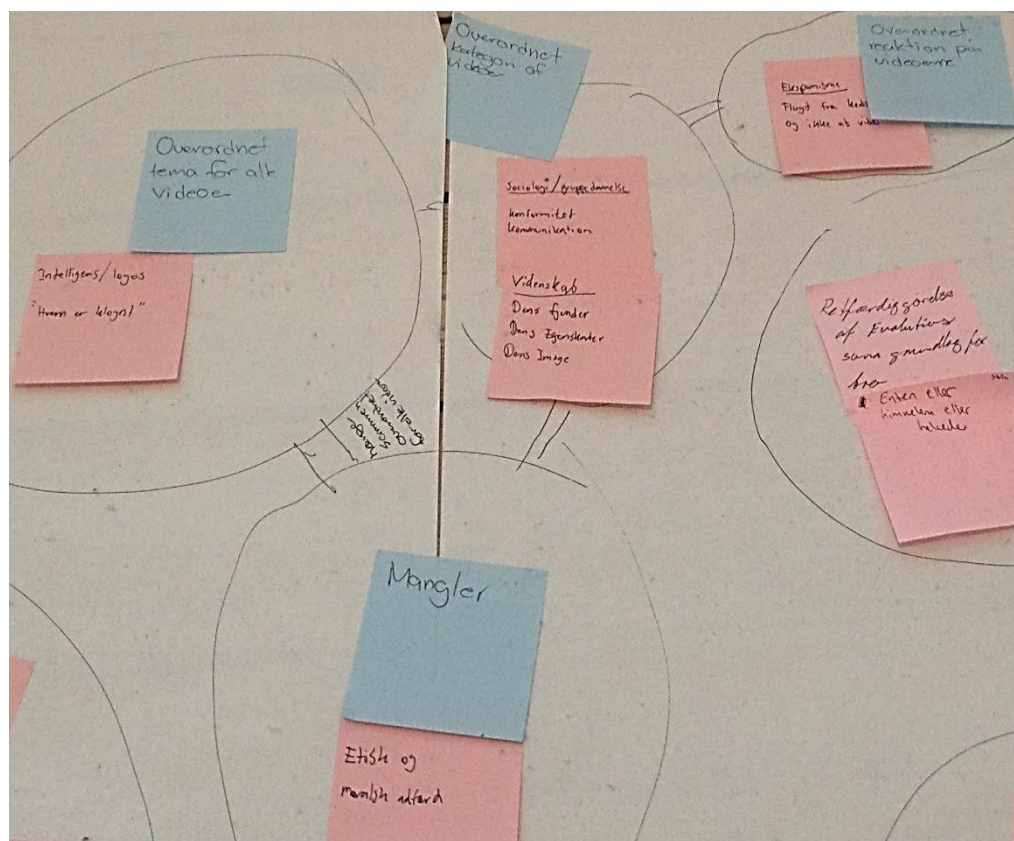

Illustration 19: Billede af de 'overordnede grupper'

De overordnede grupper – Mine grupper

Disse grupper, bestående af 4 små alenestående grupper, blev identificeret af deltagerne til at være overordnede temaer for alle videoerne. Ikke overraskende bestod disse udelukkende af temaer fra Gruppering af 'at komme ind i den fænomenologiske tankegang. Ikke desto mindre formåede deltagerne at sætte mine grupper i relation til deres, ved at navngive dem i forhold til deres oplevelse af YouTube videoerne. Intelligens/Logos blev navngivet 'overordnede tema for alle videoerne'.

Sociologi/gruppedannelse og Videnskab blev navngivet 'overordnet kategori af videoer'. Eskapisme blev navngivet 'overordnet reaktion på videoerne'. Mens Etisk og moralsk adfærd blev 'Mangler'. De tre første intelligens/logos, sociologi/gruppedannelse og videnskab var ikke overraskende, da dette kan betragtes som en simpel kategorisering af videoerne, som de fleste antageligvis kan være enig med. Eskapisme var dog lidt overraskende, da deltagerne oplevede dette tema som en mulig reaktion på videoerne: At hvis disse videoer virkelig skildrer virkeligheden, er en reaktion at flygte fra den og ikke vide af den. Hvilket må siges at være en kraftig reaktion derpå. Til sidst var den gruppe som gjorde det største indtryk på mig, både i den enkelthed og præcision. Nemlig den overordnede mangel i videoerne: Etisk og moralsk adfærd. Gruppen er ydermere defineret på præcis samme måde, i min egen tematisering af videoerne, nemlig som et fænomen der er manglende i oplevelsen af YouTube videoerne.

Bilag 8: Transskription

Mark: Grunden til jeg har valgt jer. Det er mere. Jeg tror på at i kan finde ud at forklare hvordan i oplever det, uden at det, det må godt være analytisk, men uden at det bliver for analytisk. Jeg har den her fænomenologiske tilgang, der siger at, lige indtil videre, så ved jeg ikke helt hvad problemet er. Fordi det er også noget jeg skal udforske, det er med i metoden. Så har jeg taget folk ind, som jeg synes er åbne. Der kan finde ud af at forklare hvad de oplever, uden at blive for meget påvirket af gruppen. Fordi, det kunne godt være interessant i sig selv, men det ikke lige det der er tanken. Det er en ting. Den anden er det er så, jeg ved jeg kommer til at snakke en del om det og i kan lige præsentere jer selv, tænker jeg. Altså hvis vi lige tage Nik først og præsentere dig selv. Hvad synes du om videoerne og hvorfor du gør det. I behøves ikke at sige, også hvis i ikke er bevidste om jeres religiøse standpunkt, det er faktisk ikke så vigtigt, men i må godt sige det, hvis i har lyst til at sige det. Du kan bare starte

Nik: Ja.. Skal jeg præsentere mig selv først?

Mark: Ja

Nik: Af hensyn til optagelsen. Jamen, jeg hedder Nik og er blevet indbudt fordi Mark kender mig nede fra fitness centeret, til at være med i det her. Og Mark har spurgt om jeg vil være med, fordi han har fundet ud af at jeg er Kristen og har en tro og har en tilgang til livet, der så jo er præget af det. Og så fortalte han mig jo så om sit speciale, fordi jeg spurgte til om hans studier og det lød jo spændende det han var ved at undersøge. Så jeg sagde ja til at være med, fordi jeg synes han havde nogle sjove ideer til hvad det var han var i gang med.

Og så har jeg set videoerne og jeg havde det med dem, som jeg har det med rigtig meget andet, jeg ser på YouTube, hvor mit udgangspunkt det er: Jamen det er jo godt for dig, at du synes sådan, at du tolker sådan. Så så jeg nogle problemstillinger i alle 4 videoer, hvor jeg tænkte hvorfor bliver den præmis ikke inddraget eller hvorfor den her præmis til grund, hvor jeg stødt mig på det. Men summen er, det er jo at ja, med det udgangspunkt der nu er givet, så er de jo som de nu en gang er, de videoer der. Man konkludere jo så på basis af de præmisser, der er blevet sat op, jeg synes de to første de er (Is atheism a religion og Why god matter), altså i den rækkefølge som du har sendt dem til mig hvert fald, de to første de var polemiske, jeg synes den tredje (What if god disappeared?) den var overdrevet polemisk, altså så, først tænkte jeg: Nå jamen her der jo en som tror på gud og han er da vældig ilter i sine formuleringer og sådanne ting og sager. Og så blev det mere og mere skingert. Til sidst så tænkte jeg: Ej det her jo en som prøver at gøre grin med folk som der tror på gud. Det var faktisk den konklusion jeg endte op med at have. Den sidste video jeg så (Atheism as congruence), det var faktisk den jeg bedst kunne lide. Fordi der var en fyr, der forsøgte, så godt han kunne, at afdække, hvad der var begrundelsen for hans valg. Nogle af præmisserne var jeg forundret over var hans erfaring. Men det må jeg jo bare tage til indtægt, at det var hans oplevelse, det var hans virkelighed. [4.00] Og har affundet mig med, eller affinder mig, acceptere at det er hans oplevelse af tingene. Skal jeg blive ved med at snakke? Fordi jeg kan bare blive ved.

Mark: Jamen eh.. Jeg synes det er fint, fordi.. Jamen vi kan fortsætte bagefter, sådan du bare kan fortsætte. Og det jeg tror at vi gøre nu, også fordi du ikke har så meget tid, det er, i bare kan give kommentarer undervejs. Fordi de videoer i kommer til at se, altså det kommer til at være meget det samme, som før. Men Steffen?

Steffen: Ja

Mark: Hvis du gider at sige hvad du synes og hvorfor?

Steffen: Den eneste film, sådan jeg rigtig husker, det er en hvor han ligesom latterliggøre, det at tro på gud. Hvor han siger, jamen hvis der nu ikke var nogen gud, jamen så vil der ikke komme nogen orkaner nogen steder [5.00], så ville det ikke være så tilfældeligt hvorfor der er hungersnød og det blev jeg bare lidt forarget over, på en eller anden måde, altså at han gjorde grin med det på den måde. Jeg kan ikke forklare hvorfor, men jeg blev jo forarget på en eller anden måde.

Mark: Du behøves ikke at forklare det overfor mig.

Steffen: Men det gjorde jeg, ja. Det er faktisk den jeg husker mest, det er der hvor han i, 3-4 minutter gør grin med at..

Mark: Hvad er så dit indtryk af de andre, sådan bare, den følelse du fik mens du så dem?

Steffen: Ja... Ved du hvad, jeg husker kun lige den der faktisk.

Mark: Er der nogen grund til at du ikke kan huske?

Steffen: Jeg tror det er fordi det er den, der gjorde mest indtryk på mig

Mark: Okay

Steffen: Fordi jeg fik.. Fordi jeg blev forarget over den. Og det er måske den, de har brugt mest...

Mark: Okay, du blev ikke forarget over de andre?

Steffen: Nej ikke rigtigt. Jeg tænkte, nej ikke rigtig på samme måde. Fordi hans måde (If God Disappeared) at gør det på, var meget, at latterliggøre [6:00], at tro på.

Mark: Okay

Steffen: Ja

Mark: Fint

Nik: Var det den med hundehvalpen du tænkte på?

Steffen: Nej, det er den hvor han siger. Hvis, hvis hvad der ikke er nogen gud, det starter han ud med.

Mark: Det er..

Nik: Det er nummer 2 ik'?

Mark: Ja, What If God Disappeared

Steffen: Ja, hvis der ikke er nogen gud, jamen så, jamen så, altså han siger, han stiller sådan, hvis der ikke er nogen gud, så kommer der ikke nogen hungersnød og.. Jo, så ville det komme hungersnød og der ville opstå, tornadoer tilfældeligt op, altså noget som der allerede gør. Han på den måde latterliggøre det, ja... Jeg ved ikke hvad nummer det var.

Mark: Ja.. Det var hvis nummer to.. Ehm Martin?

Martin: Ja... Jamen, det der egentlig var lidt pudsigt, der er at, at det nok også, det er egentligt at jeg oplever videoerne som, nogle mennesker der har nogle budskab som skal frem og på forskelligt vis augmentere for, [7:00] deres opfattelse af hvordan tingene ser ud. Det har jeg sådan en tendens til, når først jeg har hørt de første ting, de første argumenter, så lægger jeg mærke til hvordan de læser op af det der står eller de bruger argumenter, eller de bruger den billedmæssige fremlægning af deres argumenter, til at understøtte eller noget andet, så det bliver egentligt ik' så meget indholdet, det indholdsmæssige, fordi at jeg konstatere relativt hurtigt hvad det er for en, en holdning de har, og siger, jamen ok det er fint nok, det er deres holdning og det er okay. Min er en anden, så bliver jeg lynhurtig træt af en eller anden form for, for vedholdende argumentering, for det samme argument. Og så falder min interesse for videoerne. Så lægger jeg også mærke til at når, nu når jeg synes at nogle af argumenterne de er, de er langt ude eller et eller andet i den retning der, men de er meget mere, det er meget mere metoden og fremlægningsmetoden jeg så kommer til at kigge på i stedet for.

Mark: Okay

Martin: Så det var min opfattelse [8:00]

Nik: En ting jeg vil tilføje til det du sagde, det var.. Nu så jeg de videoer fordi jeg vidste det her det var en, det var præmissen for at vi skulle mødes i dag. Så jeg hørte jo efter hvad der blev sagt. Og jeg, hehe, jeg følte med ik'? Jeg er ikke sikker på at jeg ville have lagt samme, eller jeg ved at jeg havde ikke lagt samme værdi eller opmærksomhed, på det der blev sagt og det der blev vist, havde jeg vist, at hvis jeg ikke skulle

mødes i en gruppe og snakke om de videoer efterfølgende. Så jeg hørte jo meget mere efter, lagde mærke til hvad er argumentationerne, hvad er tankerne, hvad er det for nogle billeder de klynger deres argumenter op på, og jeg blev stødt, eller en ting jeg blev stødt af, så var det video et (Why God Matters), hvor ham der han sagde, i video et det der, med at hvis nu vi kunne skære os af med alle kristne og alle kirker, så ville vi spare en masse penge og bla bla bla, det argument kan jeg sådan set godt [9:00] forholde mig til. Men så kører han jo den ene gang efter den anden, det der polemiske billede op med hvor de står med de der bannere der ik'? Og den ene der siger: I Love Toture ik'? Er det kristne? For han bliver ved med at sige, i særdeleshed kristne er det et problem ik'? Altså i særdeleshed er det deres argumentation der er farlig. Og så viser det sig, det der banner der ik, med 'I Love Toture' og 'I Love' forskellige ting og sager ik. Hvor jeg ikke kan se, ja ja, der er selvfølgelig kristne der godt kan lide totur, i særdeleshed i USA, men det er jo ikke en relevant diskussion eller en problemstilling vi diskutere i Vesteuropa. Tværtimod, der bruger man det modsatte argument, netop fordi gud findes ergo så er totur forkert, eller så er dødsstraf forkert, eller de der ting der ik'? Så det var nogen af de der ting jeg stødte mig på i de argumentationer der var. Og det lagde jeg jo mærke til fordi jeg vidste, nu skulle vi mødes her og snakke.

Mark: Okay. Jamen jeg synes der allerede er kommet mega mange gode ting. Men hvis i kommer på noget, jeg synes, f.eks. når nu du sagde, det var for [10.00] generaliserende, eller det var for, altså i forhold til et problem et bestemt sted kom. Så altså bare skriv emnet ned. Hver gang i får en tankestrøm eller et emne du synes er vigtigt i forhold til videoerne. Oplevelse, altså også bare prøv på at sæt ord på oplevelsen og sådan noget. Og hvis du synes du blev forarget, så skriv det, ja at du blev forarget, at det var for, hvad hedder det, det latterliggøre måske vigtige emner. Eller et eller andet i den stil. Det er ikke så vigtigt, hvordan du formulere, bare at du får det skrevet ned. Det er ik eh.. Det er ikke kvaliteten af de ting i skriver ned, det er mere sådan, at hvad hedder det, kvantiteten.. Der er ikke nogen dumme ideer, der er ikke nogle tomme, dumme tankestrømme eller nogle tankestrømme der ikke kan bruges. Alt sammen det, det er dyrbart, for mit projekt. Husk der er ting og sager (snacks) i bare kan snuppe af [11.00]

Nik: Tak

Mark: Yes, så kan jeg lige spille nogle videoer. Det kan også godt være at vi ikke spiller dem alle sammen. Så er der mere tid til bare at skrive ned. Men fokusspørgsmålet, det er også det jeg har skrevet, men det er bare: Hvordan oplever i de givne YouTube videoer, og så ja, det kan jeg høre i allerede har gjort. I må godt tage YouTube som medie med i betragtning, altså, det er ikke bare indholdet, det er hele oplevelsen. Yes. Og så de, igen de, bare lig det ved siden af jer, de der sticky notes der. Og, eller så klistre dem op på ruden der, eller klistre dem op på boardet. Og det vi så gøre bagefter, det er at vi, altså efter vi har set nogle videoer, og får en masse ting skrevet ned, så skal vi prøve at sætte dem i grupper. Det skal vi så gøre i fællesskab. Men vi kan lige, ja, gå i gang. Så ser vi lige hvor meget du (Nik) kan nå, mens du er her. Er i friske på det?

Steffen: Ja lad os prøve

Mark: Yes. Og så lige, jo, kort om metoden, sådan i kan få et indtryk af hvad den bruges til. Den bliver brugt i organisationer, for at prioritere hvad der er vigtigst for en organisation, hvad der skal være på dagsordenen, til alt muligt forskelligt. Men det er også skrevet, det er lavet sådan en undersøgelse om hvor nøjagtig den er. Og det var, at de, det er sådan en asiatisk metode, den hedder KJ metoden, og den er sådan udviklet mod grupper [13:00]. Og den både blive brugt mod sådan at sortere i information, i data, og så er den intuitiv, der siger, at det er derfor man bare skriver ned hvad man kommer i tanke om, og når i skal gruppere den, så handler det også om at være intuitiv. Man gruppere først og giver navne bagefter. Ikke at man ikke kan have nogle forudfattede ideer om hvilke grupper der kommer, men det, men det er vigtigt man finder ud af i gruppen. Hvad skal vi til... Jo! I får lige den her den ene: Det var 30 militær eksperter, der skulle finde ud af, de skulle studere fjendens data, omkring hvordan deres tropper bevægede sig, i terrænet og sådan noget, så det var en prøve... Og så stod der at de, gennemsnitlig der fik de 7 ud af 100 elementer rigtige, altså når de gjorde hver for sig. Så fyrede de den her metode på dem, og så lige pludselig så fik de 79 ud af 100 rigtige [14:00]. Og så siger de, jamen hvad er der sket? De havde ikke fået noget nyt information, det var bare fordi de havde været sammen i en gruppe, de lige pludselig, altså kan se hinandens og så læg sammen, og så finder de der fælles ting og så sætter det i, hvad hedder det, prioriteret orden. Ja.. Så er der også andre ting, men dem springer vi over. Vi går bare i gang.

Nik: Yes

Mark: Men er det klart nok det hele og sådan noget?

Steffen: Hmehm

Mark: Det er første gang jeg har sådan en Workshop, så, hvad hedder det, ja, der være nogle ting jeg glipper.. Bare i er med på den. Så lad os nu se.. Se om jeg finde en (YouTube video) der er kortere. Nå... Jeg synes vi skal have. Hvad er vigtigst? I får den her [15:00]

(Afspiller 1st foundational falsehood of creationism)

(Efter 1st foundational falsehood of creationism)

Mark: Det skal også lige siges, hvad hedder det, de ting i kommer i tanke om behøves ikke at være dem i ser nu, det kan også være fra noget af dem i har set, set før, altså jeg har sendt til jer. Så hvis i kommer i tanke om nogle af de emner, kan i også bare fyre dem på.

Steffen: Det gik satme hurtigt

Etisk sensibilitet på YouTube

Mark: Jamen så skriv det på

Steffen: Er det sådan noget man skal skrive?

Mark: Ja

Steffen: Okay

Mark: Alt sådan noget. Altå, især nogle af de der sanseindtryk, i kan få, de er også mega vigtige, som om det er bare... Han snakker hurtigt, du kan ikke nå at følge med, fordi.. Ja, altså, jeg ved ikke hvordan du vil sige det, men det kan også være et trick, det kan også være et, en måde han argumentere på.. Altså, det kan også gøre, hvad hedder det, den der ser det ikke får et ben til jorden... Har i noget i vil sige?

Nik: Det ved vi ikke, altså vi har lavet en masse noter

Mark: Ja

Nik: Men du tager dem senere eller hva'?

Mark: Ja, dem tager vi lige senere

Nik: Yes [00:01:00]

Steffen: Hva' jeg synes han var svær, det var svært at følge med i det

Mark: Ja

Steffen: Fordi han snakker satme hurtigt og så snakker han i sådan en toneleje, det er, det var meget monotont

Mark: Så kan du skrive det ned: Svært at følge med i

(kort stilhed)

Mark: Så er det jeg tænker. Selvom du er gået (Nik), så har du stadigvæk alle dine emner, som vi så skal prøve at sætte [00:02:00] i grupper og give navne.

Steffen: Det var også en af de andre film, du sendte, der snakkede han satme også hurtigt.

Mark: Ja

Nik: Hvad var det for en af dem?

Steffen: Ja det kan jeg heller ikke huske, men han snakkede rigtig hurtigt.. Jeg tror det var den første.

Mark: Ja, jeg tror det er ham...

Nik: Ja ham den første ja, der blev der snakket meget hurtigt

Steffen: Ja, han var sådan meget, hans stemme var også sådan meget..

Nik: Ham den sidste (Atheism as congruence) han talte nemlig langsomt, hans udfordring for mig, det var han, det var så, der var der ikke skruet særligt meget op for styrken, på optagelsen

Steffen: Det er den jeg tænker på

Nik: Så man skulle virkelig høre godt efter, for at.. Det var faktisk ham jeg var mest betaget af. Problemet var bare at han var svær at høre. Så derfor så røg jeg simpelthen af nogle gange

Mark: Det er ham (Viser Atheisme as congruence på skærmen)

Nik: Det er den der ja

Steffen: Nååh ham.. Jamen det var den der jeg så først der. Så numrene de er ikke helt [00:03:00], men den jeg tænker på, ja den jeg blev så forarget over (If god disappeared), hans toneleje var meget sådan... Livligt i det. Hvor jeg stod lidt af på de andre.

Mark: Den her?

Steffen: Ja det er den der ja.. Den var mærkelig, den var virkelig mærkelig

Mark: Det skal lige siges, at grunden til at de er inde i 'liked' videos, det er sådan, at så har jeg en playlist på computeren...

Nik: Jaja

Martin: Jaja

Steffen: Det er fordi du godt kan lide dem.. Du er ateist

Martin: Jeg er bare overrasket over, hvor lidt Crossfit det er..

Alle griner

Mark: Den her, den er oprigtig (Vægtløftningsvideo). Men...

Nik: Men jeg har ikke i grunden, grundlæggende et eller andet sted, en udfordring omkring hele temaet.

Mark: Ja

Nik: I YouTube. Fordi det, det ender [00:04:00], et eller andet sted, så ender det i et spørgsmål om tro, ikke tro. Det vil sige: Præmissen er hele tiden til diskussion, hvad for en præmis, hvad for et udgangspunkt tager man, i de her videoer. Tager man et præmis der hedder.. Noget med guds eksistens, eller tager man en præmis der hedder guds ikke-eksistens. Begge dele kan være præmisser rent videnskabeligt, i deres tilgang,

og derfor så, så når man har sådan en, en pointe der er så endegyldig, altså er så fundamentalt afgørende: Altså for eller imod, lys mørke, ja nej, plus minus, altså, så bliver det jo, så kører man ud af to forskellige spor. Så kan man så enten følge det ene spor og argumentere imod det andet eller omvendt. Og der synes lige præcis YouTube er en svaghed, fordi så bliver det bare konkurrerende monologer man får ik'? Hvor man kan, brænde ud som sit eget og så kan man gøre [00:05:00] det så videnskabeligt, som man overhovedet vil. Og jeg, af hensyn til optagelsen, laver citationstegn med fingrene, gøre det så videnskabeligt og pakker det ind i videnskabelighed så meget man overhovedet vil, men der er stadigvæk tale om en præmis, for en argumentation. Hvilket er fair nok, altså det i sig selv er okay. Men det bliver bare en, en prædiken man så kommer med, det bliver en, en holdningstilkendegivelse, som man så pakker ind i, mere eller mindre gode flosker(?). Og krydrer det så med et myriade af billeder. Og nogle af dem de er meget kreative i deres billedvalg. Jeg mener faktisk det har jeg også skrevet på en af mine gule sedler, at det ødelægger deres egne argumentation, at de bruger det der, for de er faktisk.. Dybden i det de egentligt siger bliver udpint af at de laver tegneseriefigurer, der, der belittle, jeg ved ikke hvordan man siger det på dansk.

Mark: Latterliggøre? Nedgøre?

Nik: Nedgøre! Ja lige præcis [00:06:00], nogle typer, og det kan være meget passende en der nedgøre dem. Men det ødelægger bare deres egen argumentation.

Mark: Det må du også gerne skrive ned, hvis det nedgøre. Nedgøre, latterliggøre

Steffen: Jeg har faktisk også skrevet det der med hvorfor han tog de der billeder der.

Mark: Ja

Steffen: De der

Mark: Så.. Der er den her også (When is ok to lie: When your lying for Jesus). Den er lidt kort. Den tager en lidt anden vinkel.

(Video starter)

(Efter 'When it's ok to lie: When your lying for Jesus)

Mark: Yes, nogen kommentare til den?

Nik: Ja, jeg mener jo, at ham der han begår en eklatant fejl, han gør nøjagtig det samme, som han jo beskriver, at de gør, han siger jo udgangspunkt: Alle kreationister er videnskabelig uredelige. De stiller et spørgsmål og tvinger folk til at svare på et andet, sætter det sammen. Den samme logik, altså den, den kategorisering han bebrejder dem for at have, påføre han jo selv dem. Altså det, han siger sådan er de allesammen. Det er jo en kategorisering uden lige, at sige alle der er kreationister snyder og bedrager, hele bundet. Så dermed så begår han sådan set den samme fejl selv, som han anklager dem for at begå [00:01:00]. Som jeg tolker ham, som jeg læser det.

Mark: Det er faktisk noget af det der gjorde, der valgte, der jeg skulle skrive om det, det er en, der er en dobbeltlogik, eller der en... Altså, så logisk argumentering det kan være, at pege fingre, så er det som om den ikke, at de ikke kan se det hos sig selv. Og det er noget af det, hvad hedder det, noget af min store undren.. Omkring det

Martin: Det er, det er jo generelt argumentation og diskussionen er envejs, fra to meget ydereligeregående synspunkter eller synsvinkler. Næsten mere eller mindre med det hele, formålet at latterliggøre det.

(Næste stykke utydeligt mumlen)

[00:02:00]

Mark: Jeg synes vi tager... Ved ikke hvilken af de her to? ...Det er svært. Det er fordi de er sådan meget lige.

Nik: Du bestemmer

Mark: Jeg synes nærmest, den her, den skiller sig måske lidt ud fra sådan resten af mængden.

Nik: Ja

Mark: En lille smule. Hvorimod hvis den anden den, den gøre nogle af de samme ting. Vi tager den her

('The Internet: Where religions come to die' starter)

(Efter 'The Internet: Where Religions Come to Die')

Mark: Nogle kommentarer til den?

Nik: Hva?

Mark: Nogle kommentarer? ...Og husk at det er alle oplevelser

Nik: Hvad siger du?

Mark: Husk det er alle oplevelser: Hvis du begynder at se et sammenhæng, eller et eller andet, hvis du synes det begynder at gentage sig selv, så også sig det... Så har jeg, jeg har en sidste.

Martin: Overraskende brug af Simp, 'the Simpsons' de bruger, med jævne mellemrum

Nik: Hvad sagde du?

Martin: Overraskende brug af 'the Simpsons' de bruger med jævne mellemrum

Nik: Ja! Det, de er godt nok populær

Martin: Ja

Nik: Ja.. Altså jeg ved bare lige den sidste video her vi så, der var jeg irriteret over at han generaliserede over alle religioner, og fandt.. To 'common denominators', altså to, to fællesnævnerne med dem alle sammen. Den ene det var indoktrinering og den anden det var social kontrol. [00:01:00] Det var ligesom fælles for, alle religioner, at man kan ikke være religiøs uden at være blevet indoktrineret, og man kan ikke være det uden at være under en social kontrol. Og det underbygger han så med forskellige eksempler, og forskellige religioner. Så finder han nogle der indoktrinerer og så siger han: Okay det gør alle religioner. Så skal han have noget med social kontrol, jamen så tager han så, hvad var det, det var.. Jehovas vidner, som er kendt for lige præcis at have social kontrol. Og så siger han så: Okay de er kendt for det ergo alle religioner er sådan.

Etisk sensibilitet på YouTube

Martin: Og Islam tog han også

Nik: Og Islam brugte han. Det var på indoktrineringen ik', også på social kontrol. Du har lavet den?

Martin: Ja

Steffen: Det er helt vildt... Hvor er det vildt... (Mumler lidt)

[00:02:00- 00:02:24] (Lidt mumlen)

Mark: Ham har i set ham her?

Martin: TheMessianicManic

(Afspiller 'Top Ten Most Irritating (Informal) Logical Fallacies')

[00:04:35]

Mark: Den synes jeg lige at i skulle høre

Martin: Vi mangler helt klart lige en oversigt over dem allesammen

Steffen: Hehe

Martin: Du kan ik' bare fyre dem af sådan der

Mark: Hvad hedder det, bare tag dem, (Sticky notes) fyrer dem op på boarded, lige meget hvilken rækkefølge de er i

Nik: Ja

Mark: Bare vilkårligt. Eller på ruden. Og så tror jeg også lige.. I kan bare tilføje nogle nu [00:05:00], når i har lyst, undervejs.

Nik: Ja

Mark: Jeg tror også lige at jeg skriver mine på, kommer lige med dem.

Nik: Det som ham den sidste han gjorde så smart ik'? Det var han brugte så de der ulogiske... Eller manglende logiske postulater som argument for dårlig religiøs argumentation. Og jeg vil jo netop postulere at, jamen det vi har snakket om nu her, at det mod, at det samme gør sig gældende for argumenterne for det modsatte.

Mark: Ja nemlig

Nik: Det er jo så den svaghed i hans video, at den tager han så jo ikke med... Men jeg skal lige høre: Hvad er præmissen for det vi samler sammen nu [00:06:00], af..

Mark: Det er..

Nik: Er det i forhold til YouTube som medie eller er det i forhold til det vi har snakket om, eller ligesom, hvordan kategorisere vi det?

Mark: Det er fordi.. I og med, i bare ser videoerne.

Nik: Ja

Mark: På mediet.. Alt det i opfatter, oplever og sådan noget, er begrænset af mediet, i og for sig. Så alt er gyldigt i det i ser, for i kan jo ikke, altså selvfølgelig i kan få alt det i ved, der ligger udeomkring videoerne, det kommer naturligt med, altså alt viden i har, alt i oplever indtil nu.

Nik: Ja

Mark: Men det ændre ikke ved, hvad hedder det, at i opfatter nogle ting. Og der skal vi prøve at finde fællesnævnerene, vi skal prøve at finde de overordnede temaer.

Nik: Yes, godt.

Mark: Og på den måde, det i hjælper mig med, at komme både, det du kan kalde, det man kalder det fænomenologiske spørgsmål nærmere. Det vil sige: Jeg prøver selv at grave ned i [00:07:00], hvad er essensen, hvad er essensen af de her videoer? Det er sådan en, op, altså hvordan man oplever debat på YouTube, i og for sig.

Nik: Yes

Steffen: Han har jo, han har jo ret i noget, ham den sidste synes jeg.

Mark: Ja

Nik: Jaja, jamen der er jo ikke noget forkert i hans argumentation.

Steffen: Nej overhovedet ikke

Nik: Overhovedet ikke

Steffen: Nej, jeg synes det er rigtigt nok

Nik: Det er, altså der er flere af de logikker der, dem kan jeg sagtens følge, som værende rigtige, hehe, smarte måder. Jeg vil sådan set bare sige, at det er ikke ulogisk, jeg vil bare kalde det for manipulation.

Martin: Ehm

Nik: Fordi det er sådan set, det jeg hører ham præsentere der, forskellige former for, for manipulative redskaber.

Steffen: Ja hvad de forskellige religioner de gør

Nik: Ja altså, han prøver jo at rede.. Altså det, han bruger jo religion som, som eksempel på den manglende logik

Steffen: Ja

Nik: Han kunne ligeså godt have brugt: Ost.. Som den eksempel [00:08:00] på den manglende logik.

Steffen: Ja

Nik: Altså han prøver jo at præsentere, manglende logikker, eller kommer med argumentation for hvorfor at visse postulater, mangler, mangler en intern logik i sin argumentation. Der bruger han så religiøse udsagn. Han kunne jo ligeså godt have brugt udsagn fra reklamer eller han kunne have brugt udsagn fra din arbejdsplads, eller han kunne have brugt hvad som helst, hvor samme fejlagtige logik bliver misbrugt og gentaget og manipuleret med.

Steffen: Men han har jo ret i nogle af de ting han siger alligevel, selvom du mener det her med den her person, der er noget af det, der er rigtigt.

Nik: Så som? Hvad tænker du på der?

Steffen: Ehh

Nik: Altså i logikken er jeg enig med ham i jo

Steffen: Ja

Nik: Ja.. I hans argumentation

Steffen: Men altså f.eks.: Det der med katolikker og kondomer f.eks. prævention.

Nik: Ja

Steffen: Altså..

Nik: Jo, jamen det er da rigtigt

Steffen: Han siger jo kun fordi kirken siger at, at det er sådan jo [00:09:00]

Nik: Ja, blandt katolikker

Steffen: Ja

Nik: Ja

Steffen: Ja, så er det jo også rigtigt nok det argument han stiller

Nik: Ja ja, der er ikke noget forkert i argumentet

Martin: Nej

Steffen: Nej

Nik: Intet galt i argumentet. Der er heller ikke noget galt i eksemplet, på argumentet. Men altså det jeg siger, det er..

Steffen: Men du synes han manipulerer lidt?

Nik: Nej jeg siger ikke han manipulere, jeg siger det han, det han præsenterer, det er jo 10 forskellige manipulationsteknikker

Steffen: Nååh, på den måde, ja okay

Nik: Det er det jeg polere

Steffen: Ahh ja

Nik: Det er sådan jeg læser ham

Steffen: Ja okay

Nik: For nej nej, jeg er sådan set enig i at, det han siger er jo, det er jo logiske inkonsistente beskrivelser han kommer med

Steffen: Ja, det er jo det..

Mark: Jeg synes det er interessant det du siger fordi: Det eneste han gøre, det er at læse 10, hvad hedder det, logiske fejlslutninger op

Nik: Ja

Martin: Ja dem han selv synes er de 10 værste

Mark: Ja.. Og så bruger han mest religion som eksempel

Martin: Ja

Mark: Hvilke.. Altså, det er, og det er ikke nogen hemmelighed.. Alle kommer til at bruge dem, i daglig tale bruger man dem, kommer til at bruge dem hele tiden, mere eller mindre [00:10:00] . Fordi at, ja at, i bund og grund, altså det kommer an på hvordan man ser det, så er vi ikke, så er det rationelle tit når vi bare taler med hinanden, men men tit så, det er sådan forskellige teorier om, men tit.. Så ved vi godt at vi ikke mener det her 100% logisk, fordi at vi gider ikke hele tiden at stå og overveje hvad vi siger. Men hvad jeg synes, det

er spændende fordi han sætter det egentligt op på en måde, men så kan der jo lægge, altså du kan misforstå den..

Nik: Han framer jo sådan set bare ind i en religiøs kontekst

Mark: Lige præcis

Nik: Hvilket han har sin fulde ret til at gøre. Han kunne have framet det ind i hvilken som helst anden kontekst.

Martin: Han kunne have taget..

Mark: Politik

Nik: Og have brugt.. Politik for den sags skyld, ja det er rigtigt. Og som du også siger: Det er fuldstændigt rigtigt, vi gør alle sammen brug af de der, logikker på den eller anden måde, fordi vi er allesammen manipulerer.. Hele tiden.. Religion eller ej, så manipulere vi jo alle sammen, når vi er nede og handle ind, så manipulere vi, når vi laver et salg i vores forretninger så [00:11:00] smiler vi til kunden, ikke fordi vi er glade for kunden, men fordi vi manipulere kunden til at købe varen. Altså, vi manipulere alle sammen hele tiden, så så, og vi bruger jo også manglende logikker overfor vores børn ik'? Julemanden han findes, som vi så der tidligere (The Internet: Where religions come to die). Jaja, det er fint nok, og det er ham der kommer med julegaver. Og selv efter at de har fundet ud af at det er en løgn, så fastholder de jo myten.

Steffen: Ja

Nik: Og kører myten videre. Vi leger videre på den manglende logik

Steffen: Ja

Nik: Den fastholder vi. Selvom alle ved: Det her, det er kun en leg, så fastholder vi den manglende logik. Så vi bruger det jo hele tiden.

Steffen: Ja, og så er det jo det han tager over til religion, at man skal tænke på om..

Nik: Ja

Steffen: Ja om..

Nik: Og han kunne ligeså godt have sagt, det der, det gør sig gældende for hvilken som helst sælger, der prøver at sælge biler til sine kunder. Når han kommer med en rigtig god historie om hvorfor de skal købe lige præcis den bil der

Steffen: Ja

Nik: Så er der et hav af, lige præcis de der manipulative nøgler der bliver taget i anvendelse.

Steffen: Ja

Nik: Der fortæller os: Hvorfor i alverden at jeg skal vælge den bil, fremfor at tage ned til den anden forhandler [00:12:00] og købe hans.

Steffen: Ja, eller hvad for en religion han skal vælge

Nik: Eller hvad for en religion man skal vælge

Steffen: Ja

Nik: Eller hvad for et politisk parti man skal stemme på.

Steffen: Jaja, ja

Martin: Ja... Det skal vi nok få at se alle sammen.

Nik: Jaja, jeg stiller op til valget nemlig

Martin: Ehm.. Hehe ja, jamen det er godt

Nik: Hehe, så jeg skal bruge alle 10

Mark: Ja det skal du

Martin: Jamen så er det jo en god, en god opvarmning

Nik: Ja, rigtig god opvarmning det her

Steffen: Stiller du op?

Nik: Ja jeg gør så

Steffen: Nå, for hvad?

Nik: Ja, for kristendemokraterne

Steffen: Ja

Nik: Ja, det spurgte.. Jeg, dem, under sidste valgkamp sad jegovre på Christiansborg og hjalp dem. Og så har jeg hjulpet dem lidt med kommunalvalget her i byen. Og så spurgte de mig om jeg ikke havde lyst til at stille op, spurgte de mig for 3 år siden. Og så har de blevet ved med at manipulere mig, manipulere mig, manipulere mig om det ikke var en god ide jeg stillede op. Til sidst så sagde jeg ja. Så det gør jeg.

Steffen: Nå, jamen så har du været den rette til at være lige her, til det her jo. Så må du jo være god til at debattere og god til..

Nik: Det bilder jeg mig også ind [00:13:00] jeg er. Jeg kommer faktisk i avisen i morgen.

Etisk sensibilitet på YouTube

Mark: Ja

Nik: Ja

Steffen: Hvor du debatterer?

Mark: Hvilken avis?

Nik: Stift tidende

Steffen: Nå, det var godt du fik ham med hva' Mark?

Nik: Det ved jeg ikke om det er, det kan jo også være en bias

Mark: Jamen det gøre ikke noget

Martin: Nej det er jo godt at have lidt talenter (med at gøre?). Det er sådan lidt, jeg er, jeg går i den helt anden retning der, fordi det er, det er også de argumenter, dem, jeg meget hurtigt så kører jeg fra de her videoer og så tænker jeg egentligt ikke på hvad det er der bliver sagt, fordi for mig så er det bare blablabla

Nik: Okay, ja

Martin: Jeg har min holdning i livet

Nik: Ja

Martin: Det er jo det, der ikke er ændret på

Nik: Nej

Martin: På nogen som helst måde, jeg kan ikke, jeg kan ikke, der er ikke rigtigt noget af det jeg kan tage alvorligt, fordi det er yderligheder vi snakker om

Nik: Ja

Martin: Det er dårlige eksempler

Nik: Ja

Martin: Og det er karikeret og det er latterliggørende

Nik: Ja

Martin: Og det har jeg ikke ret meget sympati for

Nik: Nej

Martin: Og det, det er, det virker ikke på den måde på mig.

Nik: Så det du stritter på i alt det her, det er præsentationsformen

Martin: Ja det er det, altså [00:14:00] det er

Nik: Hvad så...

Martin: Det, det er også.. Det havde også blevet mere interessant for mig hvis ikke det netop var to yderligheder...

Nik: Ja

Martin: Der bliver karikeret.

Nik: Ja

Martin: Men hvis det er noget der går ind og glider ind i noget, jeg synes der bliver..

Nik: Du mangler fællesnævneren.. Du mangler fællesnævneren

Martin: Det hele det, det ramler jo sammen, og det er lidt mere ind i midten end det er ude i kanterne
(Snakker om hvordan sticky-notes er sat op)

Nik: Ja... Så du definerer dig selv, som inde i midten og de andre ude?

Martin: Højst, højst tænkeligt

Nik: Hehe.. Ja ja, jamen det er også fair nok. Altså man er jo altid centrum i sit eget univers, så så det er jo ikke så mærkeligt at...

Steffen: Så hvis det havde været mere livligt toneleje og mere.. Så vil du, så vil du have været mere fanget?

Nik: Nej, det var ikke det der var...

Martin: Nej, nej egentligt ikke nødvendigvis

Steffen: Men alligevel er der, fordi...

Martin: Jeg, jeg kommer til at kede mig, så kommer jeg til at kigge efter, hva' er der ikke et eller andet her der er sjovt og så synes, hov så er der lige den der karikering, som jeg synes den var, den var sjov, så bringer vi lige...

Nik: Det er jo fordi du afkoder, fra starten af, hvad er præmissen for det..

Martin.. Ja

Nik: ...der bliver sagt og hvad er budskabet, hvad er det han gerne vil nå hen til

Martin: Lige præcis, det synes jeg det kommer...

Nik: Og den har du kodet sådan her (knipser) og ergo, så har du fået [00:15:00] det du skulle have ud af det

Martin: Ja

Nik: Ja

Mark: Har du skrevet dine ned?

Steffen: Ja

Martin: Og jeg synes, den, jeg har lidt den der med at, den logiske argumentering over for noget som ikke nødvendigvis er logisk

Nik: Ja

Martin: Men rationelt.. Det er nok mere det der rationelle, end det logiske, rationelle. Der er jo en argumentationsform, som er godt til noget

Nik: Ja

(Lidt rumstering og udtydeligt snak [00:15:20]-[00:15:25])

Mark: Nu kommer det spændene.. Eller.. Eller noget, det er også spændene... Det er, nu nu skal de lægges i grupper

Nik: Ja

Mark: Og her behøves, altså der, i må gerne argumentere for det, men det behøves i ikke

Nik: Bestemmer vi selv hvor mange grupper der bliver?

Mark: Ja.. I og for sig...

Nik: Så i princippet så kan hver side med sin egen gruppe

Mark: Ja

Nik: Hvis vi er tilstrækkelige..

Mark: Hvis, hvis de, altså hvis vi bliver helt uenige, så bliver alle sammen 'lone wolves'

Nik: Ja

Mark: Altså, det er også fint [00:16:00], men jeg vil helst, ikke helst, men der skulle gerne nogle op, så hvert fald nogle, nogle grupper er der nogle der har

Martin: Men det er jo pokkers hvis ikke der er et eller andet der, der er sammenfældende af en eller anden art.

Mark: Ja du kan jo, bare lægge op og kigge

Nik: Jeg tror den her er vi alle sammen enige, enige om, eller den har vi alle sammen nok haft fat i, noget med noget nedgørende ik'?

Martin: Nedgørende ja

Nik: Ja

Steffen: Ja

Nik: Den har jeg i hvert fald.. Som, som en måde at argumentere på i hvert fald

Mark: Ja.. Nu har jeg også, også fyret min egne på og dem kan i også bare sætte ind hvor, hvor i synes de hører til

Nik: Ja

Martin: Det er faktisk meget sjovt, jeg synes noget af det.. Har i set the late, 'the late night show'? Det er faktisk..

Nik: Med...

Martin: Hva' hvad er det, det er, der er flere..

Nik: Er det Fallon du tænker på? Jimmy Fallon, er det ikke ham der har, hvad hedder det, 'the late night show'?

Martin: Jeg kan ikke huske hvad han hedder. Jeg er enormt dårligt til at huske sådan nogle ting der [00:17:00]. Men jeg synes slet ikke, det er, det er jo et meget populært program

Mark: Ja

Martin: Som også latterliggøre folk og ting der sker. Og trækker nogle ting frem som er kritiserbare og så, så videre, men, men nåede egentligt at have en anden, en holdning til det, andet end det er populistisk på en eller anden måde.

Steffen: Jeg har taget nogle af de her, for det handler meget om hvordan de snakker om man bliver..
Monotont

Nik: Ja.. Lægger du det sammen med det der så?

Steffen: Ja

Nik: Ja

Mark: Og hvis, altså, det kan også bare ske at der bare kommer to kæmpe grupper.

Nik: Så har jeg, så har jeg en den, det er en, en, hvad skal man sige, en satellit til den her ik'? Den hedder noget med at skabelse, det er magi og gud, der er, det er altid noget med tegnefilm. Og ånden i flasken det er også gud

Steffen: Hehe ja det er rigtigt

Mark: Det synes jeg har noget med nedgørende at gøre ik'?

Steffen: Ja

Martin: (Udtydeligt) [00:18:00] ...Gud han slår en stor prut, så kom universet ud

Nik: Ja, yes

Martin: Og sådan.. Så kommer den der ned

Nik: Og så har jeg en her: Alle kreationister er videnskabelig uredelige og kreationister er per definition, ig...
Ignorant, ignoranter.. Uvidende

Martin: Uvidende

Nik: Ja. Jeg synes også den hænger lidt sammen med det der, uden at være det samme.

Martin: Ja. Blind tro, mæne får

Mark: Husk, husk hvis i kommer i tanke om noget undervejs, så kan i også altid skrive dem ned og fyre dem på

Nik: Ja

Martin: Vi kan jo lave en lang liste over teser, der er jo

Nik: Så har jeg to, der nok er helt for sig selv.. Der er 3, der er helt for sig selv. Så er der hvert fald nok i første omgang. Den ene det er [00:19:00] præmissen for videoen, den ledte jeg efter, jeg tænkte hvad er, du ved den der med at slå ihjel og hvor man snød med spørgsmål og svar.

Martin: Ehmm

Nik: Da de begyndte på den, der vidste jeg ikke hvad videoen gik ud på og det undrede mig: Hvad er det målet er med den her video. Så, så den kan i bare få, præmissen for videoen den savnede jeg. Den ledte jeg efter, jeg ville egentligt gerne vide hvad det var jeg skulle til at se

Steffen: Ehmm

Nik: Og hvad den handlede om, før jeg skulle til at se den. Og så den anden det er, at politikkere må ikke være religiøse, det var der faktisk en der argumenterede for. Og da han sagde: Det er farligt når politikkere er religiøse. Så han sidestiller det at være politikkere og religiøs, som en meget meget farlig cocktail.

Martin: Ja

Nik: Den er så også for sig selv et eller andet sted. Så det sidste det er det med reklamerne, de der Tuborg reklamer, de forstyrrer helt vildt, hehe, den kommer

(Alle griner)

Nik: Jeg ved at det er en præmis for at i kan få lov til at se det her, men det er måske også

Mark: Det er fint, det det...

Martin: Det er, der findes en, det virker desværre ikke på YouTube [00:20:00] , et program der fjerner reklamer på de hjemmesider man er inde på, der hedder 'adblock'.

Nik: Ja, men den fjerner ikke på YouTube

Martin: Det gør den nemlig ikke.. Det gør den nemlig ikke.. Det ville være fantastisk

Nik: Den har jeg på min der hjemme

Martin: En verden uden reklamer ville være helt genialt

Nik: Ja, der er kommet en ny en, en ny, den hedder, hvad er det den hedder? Den tager alle YouTube videoer, så betaler du får dem og så får du lov til at se 52, 72 timer før YouTube vider dem

Martin: Ja

Nik: I en bedre kvalitet, i den højeste kvalitet og uden reklamer

Martin: Ja

Nik: Det betaler man så et månedlig gebyr for

Martin: Hehe, det er fandme lige før man gerne vil

Nik: Ja

Steffen: Den med religion og politikere, det er jo sådan en der lige rammer dig der. Den fangede jeg f.eks. ikke, men det er nok fordi du er..

Nik: Det, det jo.. Ja ja, det er jo min optik det gør at jeg ser det der ik'?

Steffen: Ja

Nik: Ja

Steffen: Hehe, det var meget sjovt den kom så, når vi har en med

[00:21:00]

Mark: Og i må også, hvis i ser en der i ikke synes der giver mening i en gruppe, så må i også gerne bare flytte den, i behøves ikke at spørge.

Martin: (Siger noget utydeligt).. Du havde en eller anden om...

Nik: Der var en af jer, der havde noget til selve præsentationsformen

Martin: Ja, men dem har jeg ikke sat ned, hehe

Nik: Jeg har nemlig en her: Videoerne er sjove, giver et sjovt twist på fortællingen, men underminerer budskabet, har jeg lavet en der hedder.

Martin: Ja

Nik: Og det er jo så på selve præsentationsformen.

Martin: Jeg ved ikke om den her: Overraskende hyppig brug af Simpsons, som eksempel på...

Nik: Den synes jeg hænger sammen med den der

Martin: Det er jo ikke nogen reference, det kunne ligeså godt være Star Wars eller et eller andet

Nik: Ja ja

Martin: Du havde noget om teser ik'?

Nik: Teser?

Martin: Ja, hva' hvad var det? Præmis..

Nik: Ja, præmissen for videoen.. Så det der med politikkerne og så det der med indledende reklamer

Martin: Ja, jeg har lidt omkring YouTube som medie og den [00:22:00] oplevelse af det her, at det bliver en kedelig, at høre, at høre på, pga. en talestrøm og.. Lyder som blablabla

Steffen: Ja

Nik: Ja, det synes jeg da høre sammen med dem der ik'? At det bliver kedeligt at høre på

Martin: Ej, høre det sammen med dem der

Nik: Fordi det er noget med selve YouTube, mediet ik'?

Steffen: Nå

Martin: Ja også den måde som de vælger at fremlægge det på

Steffen: Så skal det... Taler hurtigt og monotont, så må det være her

Nik: Så har jeg den her, som måske, ja, den lægger et eller andet sted mellem der her over, og det her, det hedder 'Google religion', det er ham der, der argumenterer for at internettet fjerner, eller er grunden til der bliver mindre og mindre religion.

Martin: Ja, det er døden for religion.. Ja

Nik: Det er døden for religion.. Jeg synes det er en, en enorm kortslutning han laver der logisk, men altså det kan selvfølgelig være, så er det jo hans argumentation

Martin: Ja det er også, det er vel også en tese er det ikke det?

Nik: Jo det er en tese ja

Martin: Ja

Nik: Og der findes rent faktisk et, en, noget der hedder en 'Google religion'. Men det er ikke det samme, men det kom jeg bare til at tænke på som association

Steffen: Gør du det? En google religion? [00:23:00]

Nik: Ja, ikke at google er en religion. Men måden at dyrke sin religion på, i googleform, det der med at jeg 'pick and choose', jeg tager det fra nettet

Steffen: Nåh

Nik: Og så stykker jeg min egen religion sammen

Steffen: Okay

Nik: Det kalder man for 'google religion'. Det vil sige at jeg tager det jeg synes er smart fra buddhismen og så krydrer jeg det med, med lidt jule-Jesus og så krydrer jeg det måske med et eller andet...

Steffen: Nå, google..

Nik: Det kalder man for 'google religion'

Martin: Nå

Steffen: Så er jeg nok inde under det

Nik: Der var noget med teser, her over der har jeg nemlig en her, det er den der med: Videnskab og religion det er modsætninger

Martin: Ja

Nik: Det var den sidste video der sagde det, at de, de bekæmper hinanden.

Martin: Ja

Nik: Men så så vi lige [00:24:00] en video tidligere, hvor der var en der argumenterede for, at alle de videnskabsfolk gennem historien, som var kristne, i kraft af deres videnskab eller deres videnskab var i kraft af at de var kristne, altså det er et sammenspil der var, og netop en præmis for at det kunne lade sig gøre at bedrive videnskab. Det synes jeg jo var en sjov modsætning

Martin: Ja

Nik: Og derfor en tese, som han lægger op til

Mark: Prøv at tage dem der er fyrede op og lægge dem ind, i bestemmer egentligt hvor de skal være.

Nik: Så har jeg, en her der hedder: Religion er det samme som psykisk manipulation, og, og og og..

Steffen: Det er vel den...

Nik: Generaliseringen af alle religioner som værende indoktrinerende med social kontrol, var det den der var der?

Steffen: Ja, nedgørende manipulation

Nik: Ja, men der er mere selve det der nedgørende der. Her er det mere, ja, jeg tænker mere på det generaliserende i det, at man sådan siger.. Okay [00:25:00] det hænger måske også sammen med præmis.. Det, altså jeg vil jo tolke det som værende nedgørende, men det er ikke sikkert at det er ment nedgørende, når man siger at det at være religiøs, det er det samme som at være psykisk manipuleret, det kan man jo godt mene uden at nedgøre nogen

Steffen: Jah, det kan man godt

Martin: Det er også, på en måde er det også en tese jo, altså man siger jo..

Nik: Ja, det er lidt en tese ja

Martin: Det er en forudsætning man stiller op, som et eller andet argument, på en eller anden måde

Nik: Jamen så er det jo sådan en, et eller andet sted en 'sub', til den der, der ovre ik'?

Martin: Ja lige præcis.. Jeg har noget helt andet, jeg har, jeg fik en tanke om at han skulle spise en gulerod, ham den sidste her, for han så så lidt for (?), han var nok lige på vej ud af en influenza... Men den falder lidt udenfor kategorien, gør den ik'?

Nik: Jo, den hænger så sammen med den der ik'? Præsentationsformen ja ik'?

Martin: Jo, det kan vi, ja..

Nik: Ja

Martin: Det er bare fordi, tankerne de kommer til at vandre

Nik: Så var der ham der, der prøvede, jeg kan ikke, det var enten den første video der, du viste [00:26:00] , med ham der, der brugte ufatteligt meget tid på og argumentere for at man godt kan være religiøs, selvom man tror på evolution.

Martin: Ja

Mark: Det var nummer 2

Nik: Var det nummer 2? Jeg ved ikke hvor den hænger ind henne. Men det var jo, et eller andet sted så er, var hans formål, det var jo at sige: At kreationister de er for dumme, lidt nedgørende, men prøver så at retfærdiggøre det andet og så sige: Men kan stadigvæk godt være religiøs og, og så have en, en evolutionær tilgang til, til skabelsen. Så et eller andet sted, så sidder han lidt mellem to stole ham her, i hans argumentation, jeg ved ikke om.. Jeg sætter den her... Så er der en tese mere her: At, hvad hedder det, at kreationister de har, de er drevet af dumme, af radikale ledere og dumme får.

Martin: Ja... [00:27:00] Der er en her jeg ikke huske hvad jeg mente med.

(Mark og Steffen griner)

Mark: Kan du ikke se om du bare kan få den til at passe ind et eller andet sted?

Martin: Jo men, det var da bare, det var en konstatering

Mark: Så sæt den ind i 'Lone Wolves'.. Det kan være jeg kan få den til at give mening

Martin: Ja

Nik: Skal vi tager nogle af dine her ovre?

Mark: Ja

Nik: Enten eller, himmel eller helvede?

Steffen: Det er min, men jeg vidste ikke hvor den, jeg ved ikke hvor den skal være henne?

Nik: Nej, det er jo en religiøs argumentationsform

Steffen: Ja

Nik: Og den spiller hvert fald op imod ham den sidste med manipulation. Uanset om man mener det eller ej, så kan den jo, det er jo ikke, det er jo ikke en manglende logik, det er sådan set, logikken er jo egentligt god nok. Men man kan bruge det som en, en jo, en manipulation i den forstand, at man kan undertrykke nogle

Steffen: Jeg tror det var i forbindelse med de børn der, faktisk, hvor det [00:28:00] .. Jeg kan faktisk ikke huske helt hvad for en video det var.. Når jeg lige står her.

Mark: Det er ikke vigtigt. Men men husk, vi må, vi behøves ikke at have gode argumenter for at lægge det i en gruppe, det kan bare også være ren intuitiv.. Bare føler at den passer

Martin: Ehm

Nik: Så er der den her: Er det sådan et meta, et meta spørgsmål, sociologi, gruppedannelse, konformitet, kommunikation. Er det et spørgsmål på os?

Mark: Nej, det er at: Hvis den passer et sted, må du gerne smide den ind, hvis den passer i en gruppe. Er der er et sammenhæng, eller så bare smid den for sig selv i 'Lone Wolf's'.

Nik: Jamen altså.. Så er det hvad kom først? Hønen eller ægget? Du har jo valgt nogle videoer, til os og alle sammen synes jeg jo, er fra samme gruppe, samme kategori.. Tænkt på samme måde.. Bruger næsten alle

sammen Simpsons, sådan, så et eller andet sted så er det jo din fejl[00:29:00] eller din fortjeneste, at vi ser det vi har set, så et eller andet, det bliver jo, det bliver jo en tautologisk slutning i hvert fald, hvis man prøver at sætte de her videoer sammen til et eller andet specifikt, altså jeg kan hvert fald ikke finde ud af det..

Steffen: Nej..

Nik: Det er over mit begrebsniveau

Mark: Altså det der

Nik: Ja

Mark: Bare sæt det over til 'Lone Wolves'

Nik: Jamen altså.. Ja, men det jeg tænker på det er: At præmissen for, hvordan vi kan gøre det her, det er jo afsat i, hvilke videoer du har valgt vi skulle se

Mark: Ja

Nik: Hvis nu det havde været alt der lå på YouTube, samtlige 45 milliarder eller hvor meget det er videoer, så vil, så vil det give en anden, så ville det være en anden kontekst.

Mark: Ja, det bare at...

Nik: Og hvis man kunne overskue det mentalt

Mark: Fordi, lad os sige jeg vidste jer, 20 videoer til og så, så skulle der stadig gerne være nogle af de samme emner der dukker op, det vil så sige, altså du kan jo.. Det her er jo heller ikke kvantitativt, det er mere kvalitativt..

Nik: Ja

Mark: Hvad hedder det.. [00:30:00] Jeg vil ikke kalde det et interview, men arbejdsform.

Nik: Ja

Mark: Så det er mere sådan, jeres oplevelse, og så senere så skal det jo perspektivers ud i et større sammenhæng og sådan noget.

Martin: Jeg tror også det ville være.. Vi ville også bedre kunne vurdere det spørgsmål der efterfølgende, når vi ser hvad det indeholder, hvis det endelig var

Nik: Ja

Martin: (siger noget udtydligt)

Steffen: Ja det står lidt for sig selv de sidste der

Mark: Jamen hvis de ikke hører til nogle steder, så skal det over i 'Lone wolves'

Martin: Der er stadigvæk en, en stor ledig plads over i (?), ikke fordi det sådan behøver...

Nik: Intelligent/Logos, hvem er klogest? ...Jo jamen det er selvfølgelig en grundpræmis, i alle videoerne, det er: Hvem har den største stærkeste erkendelse og dermed patent på sandheden [00:31:00] og den første video jeg så, som du havde sendt til os... Det var ham der, der lagde ud med, der fortalte hvor meget videnskabsmand han var og hans eneste sande jagt, det var at finde den, den ægte sandhed.. Og hvis gud virkelig fandtes, så var det godt, og hvis gud virkeligt ikke fandtes, så var det også godt. Det var hans udgangspunkt sagde han. Dernæst så brugte han jo faktisk.. Halvdelen, den resterende tid der brugte han cirka halvdelen på, det jeg ville kalde for saglig videnskabelig argumentation. Hvilket sådan set var en ganske udmærket, og den anden halvdel den bruge han jo så bare på at kritisere religiøse folk, for de havde, og trak hele tiden skæve vinkler ind på, der miskrediterede dem eller sat dem per definition i et negativt lys. Og der, der synes jeg netop han, han brød sin egen præmis, som han lagde ud med at sige: Jeg er så videnskabelig så videnskabelig og så fordomsfri som man overhovedet kan være [00:32:00] og så synes jeg han var enorm fordomsfuld i sin argumentation.

Martin: Og det skal man ikke gøre ret meget, før man virker utroværdig

Nik: Nej, det skal man godt nok ikke.. Det skal man ikke..

Mark: Jeg kom lige i tanke om, for at vende tilbage til det du sagde før, også i metoden jeg bruger, der er jeg selv inddraget, altså hvad hedder det, også fordi jeg har valgt noget ud

Nik: Ehmm

Mark: Og i kender mig og ting og sager, så det, det påvirker resultatet.

Nik: Selvfølgelig gør det det

Mark: Fuldstændigt, men det er heller ikke noget der bliver lagt skjul på noget steder i, hvad hedder det, i projektet. Det starter ud med at jeg fortæller omkring mig selv, så så, hvad hedder det, at mine ting er med, er bare for at se om det passer, altså om det passer ind, med noget jeres, Sådan, om i selv ser nogen sammenhæng?

Nik: Så du prøver sådan set at bekræfte eller verificere dit eget?

Mark: På en måde og på en måde ikke, fordi på en måde så, så..

Nik: Men du vil gerne udfordres?

Mark: Ja

Nik: Ja

Mark: Hvis det ikke passer ind noget steder, så er det at sige så er begrebsrammen bare større. Hvis det passer ind nogle steder, så bliver der jo skåret lidt ned [00:33:00], fordi så, hvad hedder det, opfatter i mange af de samme ting som mig.

Etisk sensibilitet på YouTube

Nik: Ehm.. Etisk og moralsk adfærd, er det din?

Steffen: Nej

Martin: Den kunne man egentligt godt efterlyse

Nik: Ja man kunne efterlyse den

Martin: Ja, det kan man jo godt

Nik: Ja... Den vil gerne, man sidder over i den her side, som modsætning til det der ovre af.. Men den står lidt alene ik'?

Steffen: Ja, er der en? Ja.. Det er jo lige det ja

Nik: Ja er der en?

Steffen: Ja

Nik: Ja, det er faktisk et vigtigt spørgsmål..

Steffen: Ja

Martin: Ja

Nik: Faktisk rigtigt centralt

Steffen: Det er sjovt der er ingen, der har tænkt på det udover Mark

Nik: Jamen alle kunne...

Martin: Det er lidt det, der er argumentet for at jeg mister.. Interessen

Steffen: Det er der du er, det er der du er større

Martin: Ja, for jeg synes de bliver for usaglige, og...

Steffen: Ja

Martin: Og for markante, alt for hurtige

Nik: Jamen problemet er jo... [00:34:00] Alle abonnementer jo på den sande etik, alle abonnementer på den rigtige moralske tilgang ik'?

Martin: Ehmm

Nik: Og og, hvis man er, er religiøs, så har man en, en logik der tilsiger at man har den rigtige etik og den rigtige moralske tilgang til tingene. Og er man a-religiøs og dermed videnskabelig, åbenbart

Martin: Ja hehe

Nik: For det er jo så en logik, om der er i spil her ik'? Og som jeg synes er problematisk

Martin: Meget

Nik: Så er man også etisk og moralsk.. Hvad hedder sådan noget? Man er etisk og moralsk punktum.. Ja... Så er man, så er man afbalanceret og neutral, og når man er neutral, så er man rigtig på den..

Martin: Ja

Nik: Ja.. Og det synes jeg jo også er et problem ik'?

Martin: Jo, det ville gøre sådan noget som det etiske råd væsentlig billigere i drift, hvis man bare havde en person med, så...

Nik: Ja.. Altså diktatur er også meget bedre end er demokrati.. Det er meget billigere i drift

Martin: Væsentlig

Steffen: Hehe

Nik: Og det går meget hurtigere med at få gennemtruffen noget [00:35:00]

Martin: Ja det gør det

Steffen: Hehe

Nik: Prøv at kig på Kina

(Folk griner)

Nik: Jeg er altså gået om, for 25 minutter siden

Mark: Ok

Nik: Ja

Steffen: Du blev grebet?

Nik: Jeg blev grebet.. Ja.. Og jeg synes den her med videnskab, dens fjender, dens egenskaber, dens image, den ligger altså på et anderledes abstraktionsniveau end de andre her gør..

Mark: (Siger noget udtydeligt).. I og for sig, så er det der egentligt 'overkategorier', men hvis de passer ind, hvis der er noget sammenhæng mellem...

Nik: Ja.. For jeg mener faktisk at det kører en lille smule meta på det her, her nede, jeg havde lyst til at vi havde et lag mere, og hvor man måske kunne lægge den her og så trække tråde ned ik'?

Mark: Ja.. Det er det, der er den næste stykke

Nik: Ja

Martin: Ja

Mark: Men det må du gerne, du må godt, altså lægge dem over til 'lone wolves' [00:36:00] , og så når du skal til at sætte, hvad hedder det, navne på grupperne, så må du godt bruge dem der.. Hvis vi finder ud af, at noget af det jeg har skrevet ned der, det er egentligt et tema på en gruppe, så skal de bare overføres.. Men alle, alle de skal ned først før vi går videre til (?)

Martin: Vi har 3

Nik: Og hvad har du der

Martin: Uorden og kaos i modsætning til orden og sandhed... Det er det, de alle sammen kommer..

Nik: Der, der ligger man også meta der ik'?

Martin: Ja, som du sagde før

Nik: Fordi, det er jo, det er den, det er jo den konstante konflikt mellem.. Der bliver sat op her, hvor man sætter videnskab og religion op som modsætninger. Og den præmis køber jeg sådan set ikke personligt overhovedet, tværtimod, men ok, tager man afsæt i den præmis at det så er sådan, så er det også en meta [00:37:00] diskussion ik'?

Etisk sensibilitet på YouTube

Martin: Jo

Nik: Som trækker tråde ned til teserne her ovre

Martin: Ja det gør de jo

Nik: Vi skulle faktisk lægge dem sammen med teserne, et eller andet sted.. Kunne vi ikke det?

Martin: Jo.. Så kommer der noget omkring fabler: Religion og mytologiske fortællinger, hvad prøver de at fortælle os?

Nik: Ja, det er fint nok, læg den der ovre

Martin: Ja det vil jeg egentligt også sige.. Her.. Og.. Hvad står der der? Eskpanisme? Epanisme?

Mark: Eskpa... Ja, nu kan det være jeg har stavet det forkert det forkert... Hvad hedder det, det hedder virkelighedsflugt... Eskapisme

Nik: Eskapisme

Martin: Eskapisme

Mark: Har jeg ikke skrevet det?

Martin: Jo det står der på nordjysk...

(Folk griner)

Martin: Flugt fra kedsomhed og ikke 'at vide'..

Mark: Uvidenhed...

Nik: Jamen, for mig der er det en tese, for mig der er det ateisternes tese om de religiøse, at de er eskapister og de er uvidende, og derfor så søger de trykthed og sikkerhed og forankring [00:38:00] i den mytologi, de nu har bygget op omkring sig.

Mark: Men husk.. Kan videnskaben ikke også godt gøre det samme, kan videnskaben ikke også være en virkelighedsflugt?

Nik: Jojojo men

Mark: Og en flugt fra det 'ikke at vide'

Nik: Men i afsæt i de videoer der så, så synes jeg jo at, det jeg siger er korrekt ik'? At det bliver brugt som løftestang for argumentation, for nogen argumentation...

Mark: Ja

Nik: Eller præmis for en argumentation

Martin: Ja, det er med den (?)

Nik: Men jeg synes ikke ud af de videoer at man kan sige, det du der argumenterer for, at videnskaben danner sine egne my... Jo.. En lille smule.. Jeg mener at de danner myter, men jeg synes ikke de at videoer peger på ret mange myter. Fordi de har mere, de bruger mere krudt på at pege fingre af andre, end at præsentere hvad konteksten er for egen verdensbillede og dermed de myter, der opstår i kraft af [00:39:00] de verdensbilleder.. Men det, det, det er så en forudfattet mening...

Mark: Det er, det er godt du siger det fordi, det er jo derfor jeg skal bruge jer fordi.. Jeg, altså, jeg er netop allerede gået skridtet videre med mange ting, og så mange af de ting, hvis du siger at det er meta, så er det fordi jeg allerede, jeg havde nærmest alle de der, allerede dannet en forhånd før jeg overhovedet begyndte, at lave min metode, så de skal bare over til 'lone wolves'.

Nik: Ja

Mark: ..Hvis det er.. Så får i en blå (Stickynote), det er til at navngive grupperne..

Nik: Det får i lov til at tage jer af, får nu går jeg altså

Steffen: Du går?

Nik: Ja

Steffen: Ja

Nik: Tak for selskabet

Steffen: Du er ellers rigtig dygtig, ja...

Nik: Tak

Steffen: Det er du ja

Nik: Men tak for kampen

Martin: Tak i lige måde, det var hyggeligt

Mark: Tak for, tak fordi du gad at hjælpe...

Nik: Det er bare i orden

Mark: Det er guld værd

Nik: Ja, vi ses

Steffen: Ses

Martin: Ja god fornøjelse

Mark: Så, så får i den fornemme opgave. Jeg skal nok hjælpe lidt til hvis i går i stå

Martin: Jaja

Mark: Men ellers så [00:40:00]

Nik: De skal jo bare tematiseres, det er jo, det er let

Martin: Jaja

Nik: Siger jeg og smutter

(Folk griner)

Nik: Hav det godt

Martin: Tak i lige måde

Mark: Tak i lige måde, vi ses

Nik: Hej

(De resterende deltagere, Steffen og Martin, bruger efterfølgende en halv times tid på at give grupperne navne. Denne del er blevet ikke transskriberet, da der er også en masse uformel og personlig snak der ikke er relateret til emnet. Ydermere forløber deres gruppe meget deiktisk, i det de peger på de forskellige sticky notes uden at nævne dem ved navn. Det er derfor svært at vide specifikt hvad de snakker om, når

samtalen rent faktisk er relateret til emnet. Derfor beder jeg dem senere om, at præsentere og gøre rede for det resultat de nåede frem til, hvilket er transskriberet i det følgende)

Martin: Vi har nogle ting, der omhandler, hvad skal man sige, lidt omkring metoderne, i videoerne, fra de forskellige personer. Noget af det der er kendetegnene, det er der at, der kommer utroligt mange forskellige postulater, eller, som som vi også kan betragte som teser, omkring, hvad hedder det.. De temaer, der bliver taget op.

Mark: Ja, vil det så sige, er det et hovedtema?

Martin: Det er sådan, jamen det, det er nogle teser der, der kommer op, og f.eks. politikere de skal holde sig fra at være religiøse fordi det er noget farligt noget.

Mark: Ja

Martin: Vi har også at.. At verden og kaos, er to modsætninger modsat til orden og sandhed

Mark: Ja

Martin: Og vi har også.. Hvis en [00:01:00] religion udvikler sig dårligt med hensyn til deltagerantal eller dem der understøtter religionen, så er det en dårlig religion.. Så det er mere det her med at mangfoldighed, det giver sandhed. Som jo også er en tese i sig selv ik'?

Mark: Ja

Martin: Og der kommer også et postulat omkring politikere, de lyver for at fremme propaganda.. Og sådan er der flere eksempler på postulater.

Mark: Ja

Martin: Vi kan også hoppe over, i en anden form hvor, hvor man siger, men der, der bliver brugt en retfærdiggørelse. Der bruger man en metode, hvor vi har en gruppe af ting der, der ligger i den her metode og retfærdiggørelsen som ligger i det, det er den måde som, som retfærdiggørelsen virker på os som personer, det er en latterliggørelse af, af andre..

Mark: Ja

Martin: Og hvis man tager på retfærdiggørelse over til metoden, så er det en blandt andet en brug af, af fabler.. [00:02:00] Religioner og mytologiske fortællinger.. Og de laver en, hehe, en, en sky, et billede af en, det tegnes, en sky hvor der kommer en fuck-finger.. Som man giver til de troende og at der, og gud han skabte som en prut ud af røven, er jo en meget grov antagelse, for det er jo trylleri, det jo heksekunster ik'?

Mark: Ja

Martin: Og det er simpelthen en, en en helt, nogle forskellige præsentations-taktikker og.. Og ting der bliver sagt som.. Har den effekt, at det latterliggøre, den anden argumentation der ligger i det. Og det, det giver en, en, hvis vi er ovre og kigge på, på hvad effekten er af det, er det, så der virker det nedladende.. Det er manipulerende, det er nedgørende.. Og det, og det er hjernevask på en eller anden måde ik'?

Mark: Og jeg synes [00:03:00] at høre en at sige på et tidspunkt, jeg tror det var dig der sagde på et tidspunkt at, så kunne du heller ikke tage det seriøst længere?

Martin: Ja lige præcis

Mark: Det synes jeg også Nik han sagde

Martin: Ja jamen det er rigtigt. Altså det er så, så snart man bruger den metode der så, så bliver du jo utroværdig

Mark: Ja

Steffen: Skal vi lave en seddel der står det på også?

Mark: Det må du gerne

Steffen: For det er jo en god en, det står der jo ikke faktisk

Martin: Nej

Steffen: Nej

Martin: Nej det er faktisk rigtigt

Steffen: ..Effekten af det, det er også at det..

Martin: Utroværdigt

Steffen: Utroværdigt ja

Martin: Den laver vi lige her

Steffen. Og latterliggørelse.. Nej, useriøs, ja useriøs

Martin: Ja utroværdigt og useriøs... Dem sætter vi også over, så er det en effekt, af den metode der ligger der i... Og så har vi den, vi noget som, hvad skal man sige, hvor.. Hvor videoerne de, de viser yderligt, altså der er to [00:04:00] yderliggående retninger, altså enten så er du for eller så er du imod.. Og hvis du er for, jamen så er du en helgen og hvis du er i mod, så er du egentligt bare, en idiot der tror på, på hvad som helst.

Mark: Ja

Steffen: Infidel

Martin: Ja.. Blind tro, det er som mæne får, det er sådan lidt, lidt omkring, hvad skal man sige, metoden og hvad indholdet i videoerne de, de er. Og så ligger der, hvad skal man sige, hvis vi går over og bruger, selve mediet som YouTube er og den måde som... Tingene bliver fremlagt på, så er det, så.. Det går under en gruppe vi kalder præsentationsform.. Hvor blandt andet sådan noget som reklame er en, en obligatorisk ting foran filmene, som altid giver en eller anden forvirring, der er et eller andet [00:05:00] med at man godt kan lægge mærke til hvor mange views den enkelte video har haft, for at, der i gennem også få et indtryk af, jamen hvor mange har haft interesser? Og hvor få har haft interesse? Hvor gammel er videoen.. Så det er også lidt, en anden ting, hvor vi går over omkring: Hvad er præmisserne for videoerne?

Mark: Hvor stor betydning, synes i views har?

Martin: Mmm

Steffen: Ja man kan dele det op, fordi det er ikke ensbetydende med man, man er enig med det eller synes det er interessant jo.

Martin: Nej

Steffen: Fordi det er sådan lidt misvisende, hvor mange views der er, for det kan være både fordi man synes det er interessant, men også fordi det, det er noget bøvl, det er noget vrøvl det han siger

Martin: Ja

Steffen: Så du man kan ikke helt gå efter views

Martin: Men man kan ikke gå efter dem, det er egentligt bare noget, der fortæller noget om hvor mange mennesker har været inde og se det her.. Få det her budskab og have en eller anden holdning til det her budskab, på den ene eller anden måde

Steffen: Det er interessant på en eller anden måde ja

Martin: Ja... Jeg bliver lidt, jeg bliver som person lidt mere nysgerrig på en video der [00:06:00] har haft mange seer, i forhold til en video der har haft få...

Steffen: Sådan har jeg det også

Martin: Og også lidt med hensyn til det med alder. Fordi det giver mig et eller andet indtryk af: Jamen det er en gammeldags holdning eller det, det er en, en ny upcoming holdning, eller hvad man nu kan forstille sig, i dem.. Og præsentationsformen også, den måde som, som YouTube er med, med.. En argumentering på den her måde det, det har den effekt på mig, at det bliver sådan noget blablabla, fordi jeg meget hurtigt

for taget en holdning til det.. Og det er envejs kommunikation som, som medie og det er, det er et let medie for, for hvis man vil prædike et eller andet.

Mark: Ja

Martin: Der er ikke nogen dialog i det... Og som en del af den præsentationsform de har, som også har en del af latterliggørelsen at gøre, så bliver der også [00:07:00] mange gange lavet reference til f.eks. 'The Simpsons'.. Som dokumentation for at, at det her måske er, er rigtig eller en måde og sige det på eller en generalisering. Og også generelt for præsentationsformen, det er at de typisk taler hurtigt og monotont.

Steffen: Med ved at bruger 'Simpsons' for os, så er det fordi at, at det altså er alment, altså alle kender 'Simpsons' og man kan bedre forholde sig til det [00:07:30] fordi man netop bruger 'Simpsons'

Martin: Jeg tænker faktisk lidt, lidt 'Simpsons' er et populært program, og ved og, og bruge dem som reference, så gennem sin populisme, underbygger at det er rigtig det man siger.

Steffen: Så det er manipulation?

Martin: Ja det er sådan en slags manipulation, fordi det bliver sådan, for mig oplever jeg at det bliver brugt som, som nærmest et dokumentarprogram.

Steffen: Ja så hvis de gør det, så må det jo være..

Martin: Og det er jo rent fiktion på den måde [00:08:00] og der synes jeg det er sjovt og bruge sådan en samling, eller sådan et, en metode i..

Steffen: Ja

Martin: I en.. En fremlæggelse, en argumentation

Steffen: Det er meget smart alligevel, fordi det fanger

Martin: Ja umiddelbart

Steffen: Ja

Martin: Og det er jo også faktisk derfor jeg fik på et tidspunkt, den her tanke om den måde som tonelejet lå på, det er var lidt ligesom det var i 'The late night show', som igen er, er også noget der latterliggøre..

Steffen: Ja

Martin: Og Tager problematiske emner op.. For på en eller anden måde at retfærdiggøre, nogle andre holdninger, som man indirekte tænker at sådan har den brede befolkning det.

Mark: Det kan være: Er der, er der en forskel på de her videoer og så 'Late night show'?

Martin: Ja det, jamen det er der, fordi der er ikke, altså i 'Late night show' der har du trods alt en dialog, med nogle mennesker der kommer ind

Mark: Ja

Martin: Og de kan få lov til at præge deres, de får lov til at komme med deres egen mening. Her der er det monolog

Mark: Ja

Martin: Og det er envejs kommunikation [00:09:00] , der egentligt lægger der, hvor man bare bruger.. Nogle andre metoder til at underbygge sin, sine argumenter.

Mark: Ja

Steffen: Men det gør han vel også i 'Late night', gør han ikke det? Altså han, han interviewer, lader ham der bliver interviewet komme med argumentation, men overordnede.. Altså..

Martin: Han har et budskab i hvert fald, hver gang

Steffen: Ja

Martin: Til nogen, til nogle af de forskellige ting

Steffen: Ja

Martin: Så der ligger, der ligger noget, og det hvor, man kan jo sige, hvor folk de enten de, de kan være gået ud eller, det kan være som introduktion til en person der kommer ind. Så kommer han trods alt med en eller anden holdning, som han kan give udtryk for, som de ikke har nogen jordisk chance for at argumentere for eller imod.

Steffen: Nej

Marin: Så på den måde ligger der også lidt af det der i

Steffen: Ja

Martin: Der er, det kan jeg give dig ret i, det tænker jeg da

Steffen: Ja, ja forskellen er der nok at man bare har ren dialog og det kan man ikke her

Martin: Ja

Mark: Ja lige præcis

Martin: Men det var jo noget omkring præsentationsformen [00:10:00], så så hæver vi os sådan lidt i et, et niveau.. Kigger lidt mere og kigger lidt mere generelt, for alle videoerne og noget af det første vi egentlig tænkte på der også, det var noget omkring mangler. Vi manglede meget omkring etik og..

Steffen: Moralsk adfærd

Martin: Moralsk adfærd

Mark: Men vil det sige, at dem der er der oppe, det er, de er overordnede?

Martin: Ja de her oppe, de her oppe, de hænger sammen og er mere overordnet

Mark: Okay

Martin: ..Hvor vi blandt andet havde det her med manglerne, som var en, en generel ting i alle filmene, men vi havde også et overordnet tema for alle videoerne, det var sådan.. Noget omkring intelligens og en kamp om: Hvem er klogest? Og så kan man sige: Det er jo så temaet for videoerne, men hvis kategorisere videoerne så, som er en anden gruppe vi har herovre [00:11:00], så omhandler de også noget omkring sociologi og gruppedannelse, altså deres konformitet og den måde de kommunikerer i det. Og der er også noget omkring videnskab, hvor man, hvor man får et indtryk af: Jamen hvad er den fjender, hvad er dens egenskaber, hvad er den image? ..Så så videnskab er også en, en overordnet kategori ligesom sociologi og gruppedannelse.

Mark: Ja

Martin: Og så kan man sige som overordnet reaktion på alle videoerne, så har vi det her med flugt fra kedsomhed og ikke at vide, at det kan være, det kan være en reaktion på det. Der havde vi forskellige reaktioner, det var lige den vi, vi fik skrevet ned, men du fik skrevet ned hehe.

Mark: Ja

Martin: Og så f.. Har vi den allersidste som falder en lille smule ud, men som faktisk tager fat i, os som gruppe, altså deltagerne i gruppen.. Som har nogle, nogle ting... [00:12:00] ..Hvad står der der?

Steffen: Ja det var meget det med 'google religion' at, at det var meget, vores holdning til det

Martin: Ja

Steffen: Til de forskellige film, at det var meget ateist film og meget.. Sætter spørgsmål mod religion, hvor, hvor vores synspunkt er måske ikke lige, vi lå lidt imellem der

Mark: Ja

Martin: Og også at vi synes det var generalisering allerede af religion og.. Hvad står der der?

Steffen: Social kontrol og..

Martin: Indoktrinering og social kontrol

Mark: Men i skal tænke på.. Sådan lige sådan måske afsluttende spørgsmål, men har den.. [00:13:00] Har videoerne på noget som helst måder, rykket ved jeres holdning til, til den, den holdning i kom med, før i så videoerne, har den, har videoerne rykket ved jeres holdning overhovedet?

Steffen: Nej.. Ikke rigtigt, det synes jeg ikke, men det fik mig alligevel til at tænke over at, at hvordan man kan bruge religion. Altså der er jo meget af det her med børn f.eks. hvordan, hvor man manipulerer, det kan være. Hvor meget man kan bruge det til at hjernevaske folk.. Altså det blev jeg bare mere opmærksom på, men det har ikke sådan flyttet min, min tanke at, at jeg er enig med det. Men altså, altså religion det kan bruges.. Altså nu kan man selv se på det, det f.eks. terrorister gør jo, altså de, det er jo også manipulerende et eller andet sted, lidt meget manipulerende faktisk.

Mark: Ja

Steffen Hvordan man kan bruge religion [00:14:00].. At man kan få folk til at gøre sådan noget, og det er jo også det de viser i nogle af filmene, at med børnene der, at det der lille barn der sidder og fortæller hvordan, altså, at jøder de var nogle, de var dårlige og ild og.. Jeg kan ikke lige helt huske det men..

Martin: Men det er faktisk meget pudsigt, fordi jeg havde også en tanke på et tidspunkt der, det var sådan, det var lidt Hitler-agtigt.

Steffen: Ja det var, lige nøjagtig der

Martin: Den måde som det egentligt blev fremlagt på var egentligt den metode som, som Hitler havde succes med.

Steffen: Ja

Martin: På et eller andet niveau... Så derfor så, så tænkte jeg også det her med, med hjernevask og..

Steffen: Ja, det var forfærdeligt at se faktisk

Martin: Ja

Steffen: Især nu de var glade nok i, altså deres ansigter

Martin: Ja, jamen det var, det var jo tydeligt at, at de var tilpas med sådan de havde det

Steffen: Ja.. Ja.. Men det var forfærdeligt

Martin: Jeg kan, for mit vedkommende der er, der er, der har videoerne den effekt at det bringer et spørgsmål op, som jeg egentligt ikke spekulerer synderligt meget om til hverdag fordi [00:15:00], jeg trods alt er sammen med mig selv hver dag og, og forholder mig på et eller andet niveau til mig selv hver dag. Men lige præcis det område er ikke noget jeg, jeg typisk gør, så det gjorde mig lige bevidst om hvor, hvor står jeg egentligt selv henne?

Mark: Ja

Martin: I den sammenhæng der så, så på den måde påvirker det mig.. Uden at det jo egentligt har flyttet min holdning, men det kan sagtens være, være baggrunden for at jeg får en, en tankerække og nogle filosofiske spekulationer på et tidspunkt, som måske flytter mig i en anden retning eller en tredje eller en fjerde retning, det kan jeg ikke afvise.

Mark: Okay.. Flere ting?

Steffen: Nej.. Jeg kunne godt tænke mig at vide hvorfor du har valgt lige nøjagtig de film der? Ud af alle de film du kunne tage, så har du jo kigget dem her igennem eller har fundet en fællesnævner med 'The Simpsons' f.eks. Og du har fundet, der må være nogle ligheder som du har tænkt, eller som du måske havde håbet på vi fandt eller..

Mark: Det jeg faktisk har gjort..

Steffen: Jeg tror ikke det har været helt tilfældeligt

Mark: Det har ikke været tilfældeligt, men det jeg har gjort, det er....

(Efterfølgende forklarer hvordan jeg kom på ideén til specialet, omstændighederne og metoden som er beskrevet i selve speciallet. Her er det første gang jeg går i dybden, med præmissen for specialet, og forklarer det til deltagerne. Grunden til de ikke har fået ideén og problemstillingen i specialet forklaret i dybden, før dette tidspunkt, er at jeg ikke ønskede, at deltagerne skulle have en "for" konceptuel tilgang til videoerne, som kunne påvirke deres umiddelbare oplevelse af dem, i en bestemt retning. Ydermere kommer der ikke mere fra deltagernes side verørende YouTube vidoerne, men samtalen slår over i personlige og uformelle fortællinger)